

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กู้การสร้างฐานอำนาจ
ทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

จำเอน วรพงษ์ อ่อนตา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**The Civil Defense Volunteers (CDV) and a Building of Political Power Base
in the Wat Bot District of Phitsanulok Province**

P0.1 Warapong Onta

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจ
ทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ชื่อและนามสกุล จำเริญราพงษ์ อ่อนตา

วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขจรศักดิ์ สิทธิ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ นิยมไทย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ผู้ศึกษา จำเริญ วราพงษ์ อ่อนตา **รหัสนักศึกษา** 2588000709 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น **อาจารย์ที่ปรึกษา** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนศักดิ์ สายจำปา

ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก (2) ศึกษาบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นและสมาชิก อปพร. ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลท่างาม ตำบลหินลาด ตำบลคันโช้ง ตำบลท้อแท้ และตำบลบ้านยาง รวม 18 คน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นที่เป็น อปพร. หรือมี อปพร. เป็นฐานอำนาจของตนและสมาชิก อปพร. ที่เป็นผู้นำในแต่ละตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และแนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า (1) การสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จะใช้รูปแบบการสร้างฐานทางการเมืองซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางระบบเครือญาติ การเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือคนในสังคม และการเป็นผู้มีเกียรติและน่าเชื่อถือ โดยผลการศึกษาพบว่าในการเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ทั้งจากบุคคลที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเอง ก็สามารถใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานทำหน้าที่รับใช้พี่น้องประชาชนจนทำให้เกิดการเป็นที่ยอมรับนับถือ เป็นผู้ทำงานด้วยความเสียสละรับใช้สังคมท้องถิ่นของตนเอง จนสามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นและสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งในชุมชนของตน เช่น สมัครเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในชุมชนท้องถิ่นของตนได้ (2) บทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการเป็นฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยบทบาทของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีบทบาทในการดูแลประชาชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่นของตนเอง จึงเป็นผลทำให้เป็นที่ยอมรับนับถือและเป็นที่รักของคนในชุมชนในการเป็นผู้เสียสละทำงานรับใช้สังคมท้องถิ่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมุ่งหวังหาผลประโยชน์ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองกับกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลุ่มนี้ โดยมีการใช้รูปแบบการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 4 รูปแบบหลัก ได้แก่ การใช้ระบบอุปถัมภ์ การใช้ระบบเครือญาติ การให้เกียรติยศชื่อเสียง และการให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นของตนเอง โดยใช้ระบบอุปถัมภ์ ลักษณะของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และการพึ่งพิงระหว่างกันทั้งสองฝ่าย โดยให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นทีมงาน ของตนเองโดยใช้ระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติของกลุ่ม อปพร. การให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน และการให้เกียรติในการทำงาน เพื่อที่ทำให้ กลุ่มอปพร.มาเป็นทีมงานของตน มาสนับสนุนเป็นฐานเสียง ฐานอำนาจทางการเมือง เพื่อให้ได้กลับเข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสมัยต่อไป

คำสำคัญ การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

Independent Study title: The Civil Defense Volunteers (CDV) and a Building of Political Power Base in the Wat Bot District of Phitsanulok Province

Author: P0.1 Warapong Onta; **ID:** 2588000709;

Degree: Master of Political Science;

Independent Study advisor: (1) Dr. Thanasak Saijampa, Assistant Professor;

Academic year: 2019

Abstract

The objectives of this research are (1) to study a building of political power base of the Civil Defense Volunteers (CDV) in the Wat Bot district of Phitsanulok province and (2) to study roles of the Civil Defense Volunteers in becoming a political power base in the Wat Bot district of Phitsanulok province.

The qualitative approach was applied in this research. The key informants consisted of local leaders and members of CVD in the Wat Bot district of Phitsanulok Province in all 6 sub-districts including Wat Bot sub-districts, Tha Ngam sub-districts, Hin Lat sub-districts, Khanchong sub-districts, Tho Thae sub-districts and Ban Yang sub-districts (18 people in total). In addition, the key informants were local leaders who were CVD or having CVD as a power base and members of CVD who were leaders in each sub-district. The research instruments were interview and data analysis by descriptive analysis. The conceptual frameworks were applied including the building of political power base, the theoretical concept of patronage system, the concept of exchanging benefits, and the concept of local government.

This research found that (1) the building of political power base of the Civil Defense Volunteers in Wat Bot district of Phitsanulok province had 3 main patterns of building of political power base consisted of relations of the kinship system, a getting involved in the society and a being a respectable and reliable person. A being of the Civil Defense Volunteers affected the building of political power because the Civil Defense Volunteers able to use the position in performing duties to serve people in the public. As a result, they were respected and recognized as a sacrifice in local society. Then, they were able to build a local political power base and able to apply for elections in their own community, such as being a village headman or a member of the Sub-District Administrative Organization Council in local community. (2) Roles of the Civil Defense Volunteers as a political power base in Wat Bot district of Phitsanulok province, the roles of the Civil Defense Volunteers were looking after the people about prevention and mitigation of local disaster. As a result, they were accepted, respected and loved by people in the community. Due to being a sacrifice and serving the local society without expecting compensation, local politicians looked for benefits in building a political power base from the group of the Civil Defense Volunteers. There were 4 main patterns of building a political power base which were using patronage system, using of kinship system, providing of honor, and providing job positions. According to the study, it has been found that local administrators used the Civil Defense Volunteers as their local political power base by using the patronage system, exchanging of benefits and the dependency between both parties. The local administrators used those patterns to let the Civil Defense Volunteers support a political power base in order to get back to work in the local government in the future.

Keywords: Building of Political Power Base, Civil Defense Volunteers and Wat Bot District of Phitsanulok Province

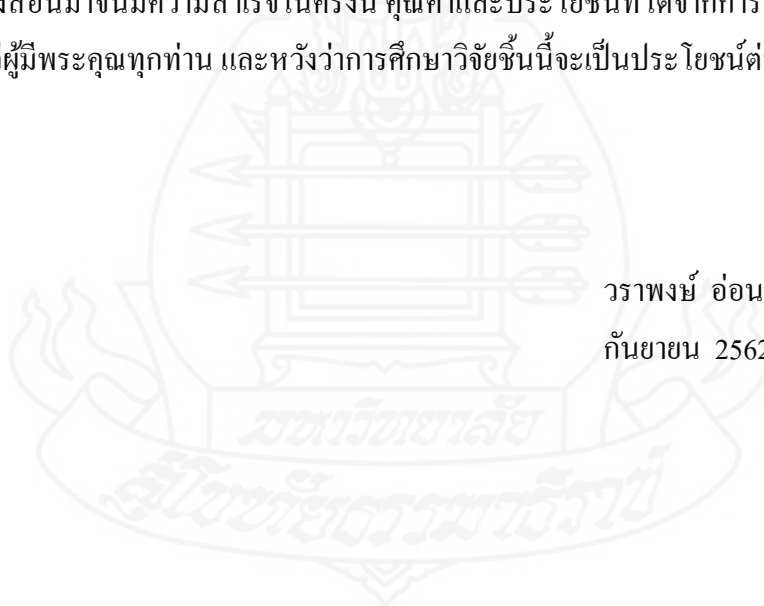
กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาวิจัยฉบับนี้ ได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่งจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนศักดิ์ สายจำปา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขจรศักดิ์ สิทธิ พร้อมทั้งท่านอาจารย์ประจำสาขารัฐศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความรู้ประสิทธิภาพในการทำงานศึกษาวิจัย รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทั้งผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทุกตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งพี่น้องอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)ทุกตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ที่ท่านทั้งหลายได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นผลทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานศึกษาวิจัยผู้วิจัย

ขอขอบคุณบิดา มารดา ภรรยาและบุตรที่ให้กำลังใจ รวมทั้งเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมรุ่นทุกท่าน ที่เป็นแรงผลักดันให้มีกำลังใจในการทำการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งขอบพระคุณครูบาอาจารย์ที่เมตตาตั้งสอนมาจนมีความสำเร็จในครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการทำการวิจัยครั้งนี้ ขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และหวังว่าการศึกษาวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาวิจัยต่อไป

วราพงษ์ อ่อนตา

กันยายน 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่วิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง	6
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์	12
แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์	22
แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น	26
อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	29
สภาพทั่วไปของข้อมูลพื้นฐานของอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ผู้ให้ข้อมูลศึกษา	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1	52
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2	63
ส่วนที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์	72
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปการวิจัย	76
อภิปรายผลการวิจัย	81
ข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	91
ประวัติผู้ศึกษา	94

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แสดงปัจจัยที่มีต่ออิทธิพลในการเมืองท้องถิ่น	12
ภาพที่ 2.2 แสดงระบบแห่งความสัมพันธ์ของคนไทย	15
ภาพที่ 2.3 เครื่องหมาย อปพร.	34
ภาพที่ 2.4 แสดงแผนที่จังหวัดพิษณุโลก	41
ภาพที่ 2.5 แสดงแผนที่ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก	42

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่วิจัย

การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยถือว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร เป็นการปกครองอันเป็นจุดสำคัญของการจะช่วยให้ประชาชนได้รู้จักวิธีการปกครองของระบอบประชาธิปไตย โดยมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารกิจการสาธารณะของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมการเมืองระดับท้องถิ่นก็ไม่ได้ราบรื่นและเปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มีการแข่งขันกันสูงมาก มีการจัดตั้งกลุ่มการเมืองขึ้นมาหลายกลุ่ม เพื่อแข่งขันกันเข้าไปบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่แพ้การเมืองระดับประเทศ เพื่อต้องการที่จะเข้ามาบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระบวนการเลือกตั้งจึงเป็นช่องทางที่ทำให้ชนชั้นนำในท้องถิ่นหรือผู้มีอิทธิพลที่มีคนรู้จัก นับหน้าถือตาใช้เป็นช่องทางในการก้าวเข้าสู่เส้นทางทางการเมือง เนื่องจากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้ทุนทรัพย์ ความมีหน้ามีตาทางสังคม เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง รวมทั้งเป็นผู้มีต้นทุนทางสังคมและทุนทางการเงินสูงเพื่อนำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียง รวมทั้งการดำเนินการทางการเมืองต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้มีอิทธิพลทางการเมืองในท้องถิ่นได้ใช้ปัจจัยที่ได้เปรียบของตนเข้ามาสู่อำนาจทางการเมือง เมื่อเข้ามาแล้วก็พยายามสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนให้ได้มากที่สุด โดยอาจใช้ระบบอุปถัมภ์กับกลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางการเมืองหรือใช้อำนาจโดยชอบธรรมทางกฎหมายเข้าไปสนับสนุนกลุ่มก้อนองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นของตน อีกทั้งยังดำเนินการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อคนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น การเข้าถึงประชาชนตามบ้านเรือน ลงพื้นที่ที่เกิดปัญหาต่างๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้น เพื่อเป็นการปูทางในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนในการเลือกตั้งในอนาคตและเพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองให้กับทายาททางการเมืองของตนเองในรุ่นต่อไป อาจจะกล่าวได้ว่า กลุ่มการเมืองใดที่มีฐานอำนาจทางการเมืองที่เข้มแข็ง กลุ่มการเมืองนั้นก็จะมีโอกาสที่จะได้ชัยชนะการเลือกตั้ง สำหรับการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลถือว่าเป็นองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการปกครองมากที่สุด เนื่องด้วยประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างๆ ทั้งในด้านการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาในท้องถิ่นผ่านช่องทางประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง จึงกล่าวได้ว่าลักษณะการปกครองในท้องถิ่นนั้น มีส่วนสำคัญให้ผู้นำที่เข้ามามีอำนาจทางการเมือง สร้างฐานอำนาจ สร้างผลงาน สร้างความน่าเคารพนับถือให้กับท้องถิ่นนั้นๆ ได้ไม่ยาก ถ้าหากบริหารด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงานโดยแท้จริง

ปัจจัยและอีกประการหนึ่งถ้ากลุ่มผู้นำทางการเมืองกลุ่มใดมีทุนทางสังคมสูง ทุนทรัพย์สูงย่อมได้เปรียบยิ่งขึ้นในการเข้ามาสู่อำนาจทางการเมือง โดยนักการเมืองส่วนท้องถิ่นจะใช้ปัจจัยต่างๆ เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจในการอุปถัมภ์ต่อชุมชน ต่อท้องถิ่นที่ตนต้องการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง พอพร้อมมั่นใจได้แล้วว่ากลุ่มคนต่างๆ ที่ไปใช้ระบบอุปถัมภ์ เกื้อหนุนจนเจือกันไว้ สนับสนุนแน่นอน ก็เดินหน้าเข้าสู่เส้นทางทางการเมือง โดยใช้กระบวนการเลือกตั้งในการเข้ามาบริหารงานในองค์กรส่วนท้องถิ่น พร้อมเข้ามาทำงานด้วยความชอบธรรม ซึ่งในระยะเวลาที่เข้ามาบริหารนั้น ก็จะพยายามสร้างเครือข่ายฐานอำนาจของตนเองมากขึ้น โดยอาจใช้ระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ ระบบความมีอำนาจทางการเมืองที่มีอยู่ ในการเกื้อหนุนสร้างฐานอำนาจของตน พร้อมทั้งทำงานสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ ต่อสายตาพี่น้องประชาชน เช่น พัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น สร้างถนน, ระบบไฟฟ้า, ระบบประปา และสร้างกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน ซึ่งในระยะยาวการสร้างฐานอำนาจ ด้วยระบบต่างๆ จะพัฒนาการเกิดเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นผู้มียศอิทธิพล เป็นที่รู้จักของคนในสังคม เป็นที่นับหน้าถือตาในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นๆ เมื่อมีฐานอำนาจทางการเมืองที่ดีแล้วจะเป็นแนวทางหนึ่ง ในการมีอำนาจแบบสืบทอดอำนาจทางการเมือง จากรุ่นสู่รุ่นได้อีกด้วย

อีกประการหนึ่งในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการเข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองโดยชอบธรรม ทั้งโดยการได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่ชื่นชอบ ทั้งในด้านนโยบายและการแสดงวิสัยทัศน์ทางการเมือง ผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ หรืออาจได้รับการสนับสนุนจากฐานคะแนนเสียงทางการเมืองของตนเองที่สนับสนุนอยู่ ซึ่งในสังคมการเมืองระดับท้องถิ่นมีหลายกลุ่มที่สามารถเป็นฐานคะแนนเสียงทางการเมืองได้ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนวัยทำงาน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) และกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นต้น

ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษา อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจาก บุคคลกลุ่มนี้มีหน้าที่ในการทำงานใกล้ชิดประชาชน เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนมาก เพราะเป็นคนใน

ชุมชนนั้นๆ โดยกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ได้รับคำสั่งจากนักการเมืองท้องถิ่น คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะการที่จะออกมาปฏิบัติงานได้นั้น ต้องมีคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาก่อนถึงจะมาปฏิบัติงานได้ ซึ่งการปฏิบัติงานนั้นๆ จะได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจากเหตุผลข้างต้น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในพื้นที่ต่างๆ จึงเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างฐานเสียง ฐานคะแนน ของผู้นำในชุมชน ผู้นำในท้องถิ่น ที่ใช้ประโยชน์จากกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการเข้ามาบริหารงานในทางการเมือง โดยการผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, นายกเทศมนตรี รวมถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ ในการเข้ามาดำรงตำแหน่งต่างๆ ทางการเมือง ย่อมต้องมีพื้นฐานเสียง ฐานอำนาจ มีพวกพ้องของตนเป็นแรงสนับสนุนเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานในองค์กรนั้นๆ รวมทั้ง กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาจยกฐานะเป็นนักการเมืองขึ้นเองก็เป็นได้ เพราะกลุ่มคนกลุ่มนี้ ก็มีบทบาทหน้าที่ทางสังคมไม่น้อย ยิ่งถ้ามีทุนทางสังคมสูงเข้าไปด้วย ย่อมที่จะมีบทบาททางสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ดังนั้น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จึงเป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งในชุมชนที่มีบทบาทต่อท้องถิ่นของตน ในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน จึงเป็นผลทำให้ผู้ศึกษา มีความสนใจว่า หากกลุ่มนักการเมืองหรือผู้นำท้องถิ่นหรือกลุ่มของบุคคลที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เอง จะขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองนั้น จะสร้างบทบาทในสังคมของตน หรือหากกลุ่มผู้นำ ผู้มีอำนาจทางการเมือง ให้ความสนใจกับกลุ่มคนกลุ่มนี้ (อปพร.) ในการเป็นฐานอำนาจเพื่อประโยชน์ในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ได้หรือไม่

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

2.2 เพื่อศึกษาบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง แนวคิดระบบอุปถัมภ์และแนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบวิเคราะห์ในเรื่องการศึกษา ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน การเป็นผู้อุปถัมภ์ การเป็นผู้รับอุปถัมภ์ การให้เงินทุน การให้เกียรติยศความน่าเชื่อถือ การให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน สถานภาพการศึกษา วิทยุฒิและการมีภูมิลำเนาในพื้นที่ที่น่าเคารพ เชื่อถือของคนในสังคม เป็นต้น

3.2 จากนั้นจึงนำกรอบแนวคิดระบบอุปถัมภ์และแนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์การสร้างฐานอำนาจ โดยการใช้ระบบอุปถัมภ์ การใช้ผลประโยชน์ตอบแทน การใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การใช้อำนาจทางธุรกิจบังคับ การใช้เงินซื้อเสียง การเป็นผู้นำนับถือ มีอิทธิพลในพื้นที่ การบีบบังคับให้เป็นหัวคะแนนในการที่เป็นตัวแทนลงสมัครเลือกตั้ง หรือใช้การให้ทุนการศึกษาอบรม เป็นต้น เพื่อศึกษาให้ทราบถึงกระบวนการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและการกลายเป็นผู้เป็นฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษา ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิก อปพร. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลท่างาม ตำบลคันโช้ง ตำบลหินลาด ตำบลบ้านยาง และตำบลท้อแท้ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่นที่ได้เป็น อปพร. หรือมี อปพร.เป็นฐานอำนาจของตน และสมาชิก อปพร.ที่เป็นผู้นำในแต่ละตำบล ในอำเภอ วัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ตำบล ตำบลละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน

4.2 ขอบเขตด้านเวลา

เพื่อให้การศึกษาเรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัด โบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีความชัดเจน ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2561 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562

4.3 การเก็บข้อมูลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มสมาชิก อปพร. ในพื้นที่ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก รวมถึงศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารต่างๆ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในส่วนของกำกวดความในการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน จึงกำหนดความหมายศัพท์ต่างๆ ดังนี้

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) หมายถึง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)ที่ปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลท่างาม ตำบลคันโช้ง ตำบลหินลาด ตำบลบ้านยาง ตำบลท้อแท้

การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง หมายถึง การสร้างอำนาจ อิทธิพลและปัจจัยต่างๆทางการเมืองเพื่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์และแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ซึ่งจะทำให้ตนเองได้รับความนิยม และได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น รวมถึงบริหารงานในหมู่บ้านของตนเอง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทราบถึงการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

6.2 ทราบถึงบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่องอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ รวมทั้งการค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลอินเทอร์เน็ต โดยใช้แนวคิดทฤษฎีต่างๆ เป็นกรอบในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์
4. แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น
5. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)
6. วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มีลักษณะที่ไม่เสมอภาคในลักษณะต่างๆ กัน (social inequality) ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคม ชนชั้นสูงของสังคมซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย แต่คนจำนวนนี้มีอำนาจอิทธิพล และทรัพย์สินมากกว่าคนอื่นๆ จึงกลายเป็นกลุ่มคนที่ได้รับการยกย่องนับถือ กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนที่ครอบงำการใช้อำนาจและการตัดสินใจเอาไว้ ซึ่งปัจจุบันการควบคุมอำนาจตัดสินใจดังกล่าวคือ อำนาจทางการเมืองนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำว่า “อำนาจทางการเมือง” ไว้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น

ซี ไรท์ มิลล์ (C. Wright Mills) (อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ 2541, น. 25) ได้ให้คำนิยามอำนาจทางการเมือง ว่าหมายถึง อำนาจที่ตัดสินใจและการบังคับให้เป็นไปตามการตัดสินใจนั้นๆ ในส่วนที่มีความสำคัญต่อสังคม หรือกล่าวอีกในด้านหนึ่งว่าผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองสามารถที่จะจัดสรรความชอบธรรม (legitimacy) หรือสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย ตัวอย่างของบุคคลที่มีอำนาจทางการเมืองได้แก่ นักการเมือง เช่น สมาชิกวุฒิสภา คณะรัฐมนตรี ตลอดจนบุคคลอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายงานจากบุคคลเหล่านี้เป็นต้นฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D.

Lasswell) (อ้างใน ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 35) ได้ให้ความหมายอธิบายอำนาจทางการเมือง หมายถึง

- 1) สิทธิในการออกกฎหมาย
- 2) กฎหมายใดสามารถมีโทษตั้งแต่ขนาดสถานเบาไปสู่สถานหนัก คือ การประหารชีวิต

3) คำสั่งของรัฐ หรือ กฎหมายนั้นมีอำนาจบังคับ (sanctions) ซึ่งหมายถึง

(1) บังคับในทางบวก ซึ่งเป็นการให้รางวัล หรือเป็นการเพิ่มคุณค่า (values)

(2) ในทางลบคือการทำให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามต้องสูญเสียประโยชน์หรือคุณค่าไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อำนาจทางการเมืองหมายถึง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์หรือกลุ่มสามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าว หรือใช้กำลังบังคับ ช่มชู้ให้บุคคลอื่นๆ กระทำตามผู้มีและใช้อำนาจทางการเมืองปรารถนา ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองจำเป็นต้องมีฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อจะ ได้สามารถรักษาอำนาจที่ตนมีอยู่ไว้ได้ ซึ่งฐานอำนาจทางการเมืองมีแหล่งที่มา 3 ทาง คือ (สุจิต บุญบงการ อ้างใน นลินี ต้นธูวณิช, 2545, น. 13-14)

1) สิทธิอำนาจ (Authority) คือ สิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มได้จากกฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มีสถาบันทางสังคมยอมรับ (Legal Authority) นอกจากนั้นสิทธิอำนาจยังเป็นฐานอำนาจที่ชัดเจนที่สุด ในลักษณะตำแหน่งอย่างเป็นทางการ (Formal Position) ซึ่ง จะได้รับการยอมรับการมีอำนาจเหนืออย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ผู้มีอำนาจในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ ข้าราชการในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาล เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

2) ทรัพยากรทางวัตถุ (Material Resource) คือ สิ่งที่คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งมีมากกว่าคนอื่นๆ เช่น เงิน ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งที่หายาก และเป็นสิ่งต้องการในสังคม ชนชั้นผู้นำ ผู้ใช้อำนาจจะมีทรัพยากรทางวัตถุที่มีมากกว่าคนอื่นและจะทำการแลกเปลี่ยน หรือประโยชน์ที่จะนำมาสู่ตน ขณะเดียวกันชนชั้นนำจะใช้ประโยชน์อันเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัด และสามารถให้แก่ผู้ยอมทำตามได้อย่างทันทีในลักษณะของการตอบโต้ได้ และประโยชน์ที่มีลักษณะเป็นวัตถุที่ตอบสนองความต้องการได้หลายอย่างมากกว่าจะมีความสำคัญ จะเห็นได้ว่าประโยชน์ในแง่นี้ คือ ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ที่มีอำนาจตามความหมาย ที่จะใช้ทรัพยากรทางวัตถุเป็นฐานอำนาจ ได้แก่ พ่อค้า คหบดี ผู้ร่ำรวยในชุมชน ชาวนา นายทุน ผู้ว่าจ้างหรือนายทุนเงินกู้ เป็นต้น

3) ทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Resource) คือ ทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุจับต้องได้ เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรอบรู้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานอำนาจของชนชั้นนำในลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะได้รับการยอมรับ ความนิยมชมชอบ ตลอดจนความศรัทธารักใคร่จากคนในชุมชน หรือในสังคมนั้น ผู้ที่มีสิทธิอำนาจในลักษณะความหมายนี้ได้แก่ พระ ครู ผู้สูงอายุ หัวหน้าครอบครัว เป็นต้น

นอกจากแหล่งที่มาของฐานอำนาจทางการเมืองทั้ง 3 ทางข้างต้นแล้ว ผู้ที่จะมีอำนาจทางการเมืองยังต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญอีก 2 ประการ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตคู่เช่นกัน คือ

1) อุดมการณ์ในระดับบุคคล อุดมการณ์จะประกอบไปด้วยค่านิยมต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ผู้ที่ต้องการมีอำนาจทางการเมืองจะต้องมีอุดมการณ์ที่จะเป็นใหญ่ มีหน้ามีตา มีเกียรติยศ มีชื่อเสียง จึงจำเป็นต้องแสวงหาอำนาจเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ของตน

2) สถานที่เอื้ออำนวยไม่ว่าบุคคลจะมีคุณสมบัติพิเศษอย่างไร อำนาจจะไม่เกิดหากสถานการณ์ไม่อำนวย อำนาจจะเกิดต้องอาศัยสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น หากรัฐมนตรีไม่ลาออก หัวหน้าพรรคการเมืองอื่นก็ไม่มีโอกาสเป็นนายกรัฐมนตรี หรือหากไม่มีการรัฐประหารขึ้น นายพลคนหนึ่งก็ไม่ไฉ่ดั่ง กลายเป็นวีระบุรุษของชาติขึ้นมาได้

ในทางรัฐศาสตร์ถือว่าแหล่งที่มาของฐานอำนาจทางการเมืองทั้งหมดข้างต้นเป็น “ทรัพยากรการเมือง” (Political Resources) นั้นย่อมแสดงว่าผู้ใดจะมีอำนาจทางการเมืองมากน้อยเพียงใด มีความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นเพื่อการเมืองมากน้อยเพียงใด ความแตกต่างในด้านความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านชีววิทยา เช่น ความแตกต่างทางสมอง เป็นต้น นอกจากนี้บุคคลมีทักษะและมีความสามารถต่างกันในด้านนี้ก็เพราะโอกาสในการได้ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่งแต่ละคนได้รับไม่เท่ากันและนอกจากนั้นอาจเกิดความแตกต่างในการตั้งใจฝึกฝนเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (สุจิต บุญบงการ อ่างใน เศษะ สิทธิสุทธิ, 2541, น. 28)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ การสร้างอำนาจและอิทธิพลนั้น ดาห์ล (Dahl) ได้กล่าวว่า สามเหตุที่บุคคลมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น คือ (อ่างใน ชิตพล กาญจนกิจ, 2540, น. 15)

- 1) บุคคลมีทรัพยากรทางการเมืองอยู่ในครอบครองมากกว่าบุคคลอื่น
- 2) แม้จะมีทรัพยากรทางการเมืองในครอบครองเท่ากัน บุคคลบางคนอาจจะมีวิธีใช้ทรัพยากรทางการเมือง ได้มากกว่าคนอื่น ทำให้บุคคลนั้นมีอิทธิพลทางการเมือง

3) แม้จะมีทรัพยากรทางการเมืองในครอบครองเท่ากัน บุคคลบางคนสามารถจะใช้ทรัพยากรทางการเมืองได้ชำนาญและมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลอื่น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีอำนาจและอิทธิพลนั้น คือ การมีทรัพยากรทางการเมือง ความสนใจและความชำนาญในการใช้ทรัพยากรทางการเมือง

สำหรับทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญนั้นสรุปได้ คือ เป็นความมั่งคั่ง ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ความสามารถที่จะควบคุมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตัวอย่างในทางสาธาณะ ได้รับความนิยชมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง การมีพรรคพวกบริวารที่จะมีวินัยและการจงรักภักดีตลอดจนการควบคุมหน่วยงานที่ไวต่อการรับรู้ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการใช้ทรัพยากรทางการเมืองสร้างฐานอำนาจนั้น สามารถกระทำได้หลายวิธี ดังนี้ (จิตพล กาญจนกิจ, 2540, น. 32)

1) การกำจัดให้หมดไป (elimination) ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้กำลังเป็นตัวกำหนด อันเป็นการใช้กำลังกายภาพโดยตรง (clireet physical force) เช่น ประหารชีวิตหรือเนรเทศออกนอกประเทศหรือจำคุก เป็นต้น

2) การกระทำให้เกิดความเสียหาย (damage) เป็นวิธีการใช้อำนาจเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความเสียหายในด้านต่างๆ เช่น อาจจะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติ ทำร้ายชื่อเสียงหรือการใส่ร้าย เพื่อให้เกิดความเสียหายทั้งชื่อเสียงและเกียรติยศ เป็นต้น

3) การใช้อำนาจโดยการคุกคาม (threat) คือ การแสดงเจตนา หรือความตั้งใจที่จะทำให้อีกฝ่ายเห็นว่าตนพร้อมที่จะกำจัดเขาให้หมดไป หรือทำให้เขาเสียหายได้

4) การติดสินบน คือ การให้เงินทองหรือสิ่งของมีค่าต่างๆ เพื่อให้เขาเห็นด้วยหรือยอมทำตามหรือขัดขวาง

5) การชักจูงโน้มน้าว (persuasion) เป็นการใช้อำนาจด้านการใช้เหตุผล ข้อมูลที่เป็นจริง (ข้อเท็จจริง) เพื่อให้อีกฝ่ายเห็นด้วยจนยอมทำตาม หรือขัดขวางการชักจูงด้วยการใช้สำนวนโวหาร เพื่อให้เห็นตาม ก็เป็นการใช้อำนาจชนิดหนึ่ง หรือการชักจูงโดยเสน่ห้ดึงดูดหรือบุคลิกภาพอันเป็นที่ประทับใจ หรือศรัทธาก็เป็นการชักจูงชนิดหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดว่าใครจะมีอำนาจทางการเมืองหรือไม่ ก็คือ หนึ่งทรัพยากรทางการเมือง และสอง วิธีการใช้ทรัพยากรทางการเมืองนั้น สร้างฐานอำนาจทางการเมือง

ดังนั้น จะเห็นได้จากการเลือกตั้งซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญอันทำให้ผู้นำทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีอำนาจทางการเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ตนมีอยู่ เช่น เงินทอง ชื่อเสียง

และสื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่อที่จะเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงให้ได้โดยวิธีการที่จะนำมาใช้ก็มีทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย และเมื่อได้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองแล้ว จำเป็นต้องใช้อำนาจทางการเมืองแสวงหาทรัพยากรทางการเมืองโดยการคอร์รัปชัน เพื่อทดแทนทรัพยากรที่ได้ไปใช้ในการเลือกตั้งและเพื่อเตรียมไว้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ลักษณะเช่นนี้จึงเกิดขึ้นและกลายเป็นวงจรอยู่คู่กับการเมืองไทยมาจนถึงปัจจุบัน (เดชะ สิทธิสุทธิ, 2541, น. 30)

1.1 อำนาจ และอำนาจหน้าที่

คำว่า “อำนาจ” ยังแยกออกได้เป็น 2 คำ คือ อำนาจ และอำนาจหน้าที่ (authority) “อำนาจ” เป็นศักยภาพที่ไม่จำเป็นต้องมีความชอบธรรมแต่ทำให้บุคคลต้องปฏิบัติเช่นกัน เช่น การบังคับข่มขู่ให้ทำตาม การใช้ความมั่งคั่งชั่งจูง เป็นต้น ส่วนคำว่า “อำนาจหน้าที่” มีความชอบธรรมในการสั่งการและบุคคลที่ปฏิบัติตามยอมรับในความถูกต้อง เช่น ตำรวจจราจรมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการจราจร เป็นต้น

ทั้งนี้ กล่าวได้ว่า “อำนาจ” เป็นคำที่แสดงถึงพลังที่เหนือกว่าที่ส่งมาจากเบื้องบนมาเพื่อบังคับให้คนกระทำตาม ซึ่งจากเป็นผลมาจากการมีทรัพยากรอำนาจที่เหนือกว่า เช่น ความมั่งคั่ง การมีตำแหน่ง การมีกำลังอาวุธ การมีสายสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจรัฐ เป็นต้น อำนาจตามความหมายนี้มีลักษณะคล้ายพลังแฝงเร้นที่ไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งต่างไปจากอำนาจหน้าที่ (อ้างใน ปธาน สุวรรณมงคล, 2554, น. 60)

สำหรับ “อำนาจหน้าที่” มีลักษณะเป็นการบังคับเช่นเดียวกัน แต่มีความชอบธรรมทางกฎหมายมารองรับอำนาจและการใช้อำนาจ ยุคล์ เห็นว่า (<http://www.nru.ac.th/article/leadership/pag2>) “อำนาจหน้าที่ คือ อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งอาจกำหนดโดยกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ อันเป็นประโยชน์และจำเป็นแก่การปฏิบัติงาน โดยเฉพาะองค์การใหญ่ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี” (อ้างใน ปธาน สุวรรณมงคล, 2554, น. 61)

อำนาจถือเป็นหัวใจของการเมือง จึงมีความพยายามจากหลายฝ่ายในการเข้าสู่เส้นทางการเมือง เพื่อแสวงหาให้ได้มาซึ่งอำนาจ ในระบอบประชาธิปไตย การได้อำนาจมาต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้งโดยให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้เลือกบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ในอำนาจแทนประชาชนส่วนใหญ่ กระบวนการเลือกตั้งจึงเป็นเสมือนช่องทางสู่ตำแหน่งทางอำนาจอย่างชอบธรรม (ปธาน สุวรรณมงคล, 2554, น. 66)

1.2 ผู้มีอิทธิพลกับการเมืองท้องถิ่น

ในการเมืองท้องถิ่น ยังมีอำนาจนอกระบบที่แฝงอยู่โดยผู้มีอำนาจนอกระบบ เราเรียกว่า “ผู้มีอิทธิพล” ซึ่งแตกต่างไปจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวถึง อำนาจในลักษณะเช่นนี้เป็นอำนาจที่มักเกิดจากตัวบุคคลที่สั่งสมทรัพยากรอำนาจ อันได้แก่ ความมั่งคั่ง การได้รับความเคารพนับถือ

จำนวนบุคคลภายใต้การสั่งการ ความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่รัฐ และมีการใช้ทรัพยากรอำนาจดังกล่าวนี้ไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ซึ่งเรามักเรียกว่า “ผู้มีอิทธิพล” หรือดีดอาจใช้คำว่า “เจ้าพ่อ” หรือ “มาเฟีย” (อ้างใน ปธาน สุวรรณมงคล, 2554, น. 81)

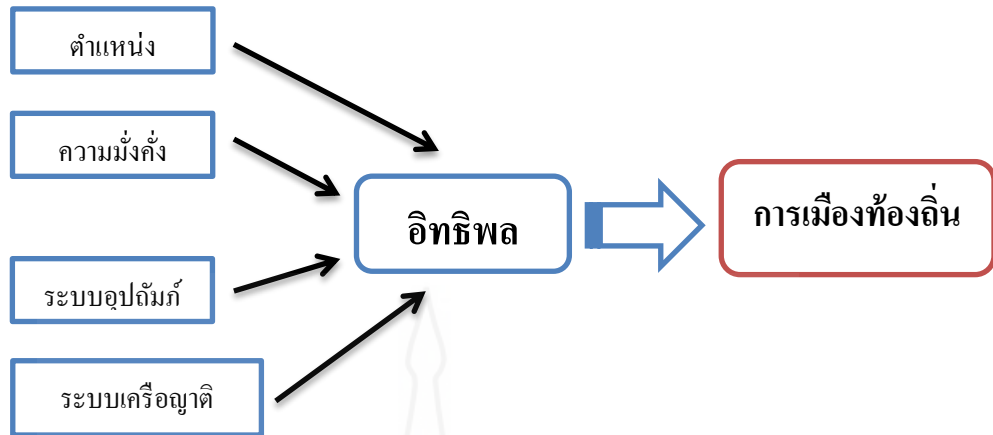
อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ มีความเห็นเกี่ยวกับ “เจ้าพ่อ” ว่า (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2536, น. 4 – 7)

“...คำว่า “เจ้าพ่อ” เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ เช่นกันซึ่งมักจะใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้องต่อสาธารณชน พวกนี้จะมีลูกน้องที่อาจเป็นนักเลงหรือมือปืนที่เป็นผู้รับอุปถัมภ์ซึ่งพร้อมที่จะรับใช้นาย คือ “เจ้าพ่อ” ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นได้...”

ผู้มีอำนาจนอกระบบหรือผู้มีอิทธิพลมักมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง แต่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐในทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีอิทธิพลนอกระบบโดยอาศัย “การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกัน” แต่ในบางกรณีเจ้าหน้าที่รัฐก็อาจเป็นผู้มีอำนาจนอกระบบได้เช่นกัน โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เอื้อประโยชน์ส่วนตัว เช่น การเป็นผู้ให้ความคุ้มครองผู้กระทำความผิดกฎหมาย ธุรกิจการทวงหนี้ เป็นต้น (อ้างใน ปธาน สุวรรณมงคล, 2554, น. 84)

ผู้มีอิทธิพลจึงแตกต่างไปจากนักการเมือง เพราะในความหมายอย่างทั่วไปแล้วนักการเมืองคือ ผู้ที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกเข้ามาใช้อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนท้องถิ่นนั้น ซึ่งต่างไปจากผู้มีอิทธิพลที่มีความหมายไปถึงผู้ใช้ทรัพยากรอำนาจที่มีอยู่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือขยายอิทธิพลของตนให้กว้างขวางเพิ่มมากขึ้น หรือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ซึ่งได้แก่ ความมั่งคั่งร่ำรวย สถานภาพทางสังคม จำนวนผู้ได้บังคับเพื่อให้บุคคลอื่นตอบสนองความต้องการหรือผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่ม เช่น กลุ่มพ่อค้าผิดกฎหมายใช้อิทธิพลของตนต่อนักการเมืองเพื่อย้ายเจ้าหน้าที่ที่เข้มงวดตรวจจับสินค้าตนออกนอกพื้นที่ แต่บ่อยครั้งที่ผู้มีอิทธิพลหรือ เจ้าพ่อ สามารถเข้ามาเป็นนักการเมืองได้โดยอาศัยอิทธิพลของตนที่มีอยู่จากทรัพยากรอำนาจ เช่น ความมั่งคั่ง เครือญาติ ระบบอุปถัมภ์ เป็นต้น ทำให้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในทางการเมืองในฐานะตัวแทนของการเมืองภาคตัวแทน คือ ผู้บริหาร หรือสมาชิกสภาทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

เมื่อผู้มีอิทธิพลได้เข้ามาเป็นตัวแทนประชาชน ก็สามารถใช้อำนาจหน้าที่อันเป็นสิ่งชอบธรรมตามกฎหมายส่งเสริมหรือแผ่ขยายอำนาจนอกระบบหรืออิทธิพลของตนเอง/กลุ่มของตนและแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้องมากขึ้น (อ้างใน ปธาน สุวรรณมงคล 2554:85)

ภาพที่ 2.1 แสดงปัจจัยที่มีต่ออิทธิพลในการเมืองท้องถิ่น

ที่มา: การเมืองท้องถิ่น การเมืองของใคร เพื่อใคร (อ้างใน ปธาน สุวรรณมงคล, 2554, น. 87)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ (Patron-client Theory) วิวัฒนาการมาจากระบบชนชั้นและสถานภาพทางสังคม (Class and Status) ตามแนวคิดของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) คือ ผู้มีฐานะสูง มีทรัพย์สินมาก เป็นผู้อุปถัมภ์จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีฐานะต่ำกว่า หรือยากจน ซึ่งถือว่าเป็นผู้อยู่ในอุปถัมภ์ เพื่อต้องการได้รับการยอมรับ หรือมีความจำเป็นที่เรียกใช้ก็ได้รับการบริการสนองตอบ รวมถึงถึงความจงรักภักดีด้วย โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งเคยมีระบบทาสมาก่อน ทำให้สถานภาพของคนที่มีฐานะยากจนและ โอกาส มักแสวงหาที่พึ่งจากผู้มีฐานะร่ำรวยส่วนหนึ่งคือ นักการเมืองท้องถิ่นจึงใช้วิธีการให้ความอุปการะในด้านต่างๆ เช่น เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยหรือเสียชีวิต ญาติ พี่น้องก็ไปขอความช่วยเหลือหรือที่เรียกอยู่ในความอุปถัมภ์ก็จะไปลงคะแนนเสียงให้เป็นการตอบแทนบุญคุณที่ตนเคยได้รับการอุปถัมภ์มาแต่เก่าก่อน (สุวิทย์ รุ่งวิสัย, 2541, น. 12)

อีริก อาร์ วอลฟ์ (อ้างใน มงคล เกษมประทุม, 2552, น. 18) ศึกษาความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์พบว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน เพราะ ในสังคมที่สลับซับซ้อนนั้นเครือญาติและกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อบุคคลในการแสวงหาผลประโยชน์ต่างๆ และเป็นความสัมพันธ์ที่เสียดุล เพราะอีกฝ่ายหนึ่งมีฐานะสูงกว่าจึงทำให้ฝ่ายเสียดุลต้องทำตาม คือ ผู้ที่อยู่ในความอุปถัมภ์ต้องตอบแทนไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุ เช่น การแสวงหาความเคารพนับถือการแจ้งข่าวสาร หรือการหาเสียงสนับสนุนทางการเมืองให้ เป็นต้น

ฟรานซ์ จี อิม (อ้างใน มงคล เกษมประทุม 2552 :18) ได้กล่าวถึงระดับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างลูกพี่กับลูกน้อง หรือผู้ใหญ่กับผู้น้อยว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญมากในองค์กรในสังคม ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเรียกความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ซึ่งผู้น้อยจะต้องให้การสนับสนุนและให้ความจงรักภักดีต่อผู้นำ เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ที่ตนได้รับ

จากแนวคิดทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ผู้ศึกษานำมาใช้เพื่ออธิบายพฤติกรรม ความสัมพันธ์ โดยบทบาทและสถานภาพระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับหัวหน้าคณะ และระหว่างหัวหน้าคณะกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกับผู้สมัครเลือกตั้งในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

สังคมทุกสังคมมีโครงสร้างและโครงสร้างเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ในส่วนต่างๆ ของทุกสังคม โครงสร้างสังคมไทยถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว ดังจะเห็นได้จากทุกสังคมของไทยจะพบว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องหรือเป็นตัวกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่มากจนอาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมไทยถูกกำหนดด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ลักษณะของสังคมไทยมีการรวมกลุ่มโดยมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันเป็นบุคคลในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (patron-clients) ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไว้วางใจและความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์มีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์แบบนายกับไพร่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบศักดินาที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในระดับความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทย กลุ่มอุปถัมภ์หากมองในเชิงประจักษ์ คือ กลุ่มที่ผู้อุปถัมภ์ที่มี ยศ อำนาจ หรือฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกับลูกน้องจำนวนมากที่ต้องพึ่งพาอาศัย ผู้อุปถัมภ์ในด้านต่างๆ ส่วนทางสังคมวิทยา เจมส์ ซี สก็อต (James C. Scott) ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้ “ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ คือ ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทแตกต่างกัน และอาจจะพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างแก่ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าหรือผู้ถูกอุปถัมภ์ ซึ่งจะต้องตอบแทนด้วยความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน ทั้งนี้รวมถึงการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์” (อ้างในมงคล เกษมประทุม, 2552, น. 19)

นอกจากนั้น ม.ร.ว.อภินันท์ รพีพัฒน์ ได้ให้คำนิยามระบบอุปถัมภ์ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์คู่ ในลักษณะที่ผู้อุปถัมภ์มีฐานะเหนือกว่าผู้ถูกอุปถัมภ์ คุณลักษณะของความสัมพันธ์อยู่ที่ความเป็นมิตรที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการแข่งขันเพื่อให้เข้าถึงทรัพยากรที่ต้องการ (อ้างใน มงคล เกษมประทุม, 2552, น. 20)

โดยสรุป ระบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะพื้นฐานดังต่อไปนี้ เอส เอ็น อีเซนส์เตด และ แอล โลงนิงเกอร์ (S.N.Eisensted and L.Roniger)

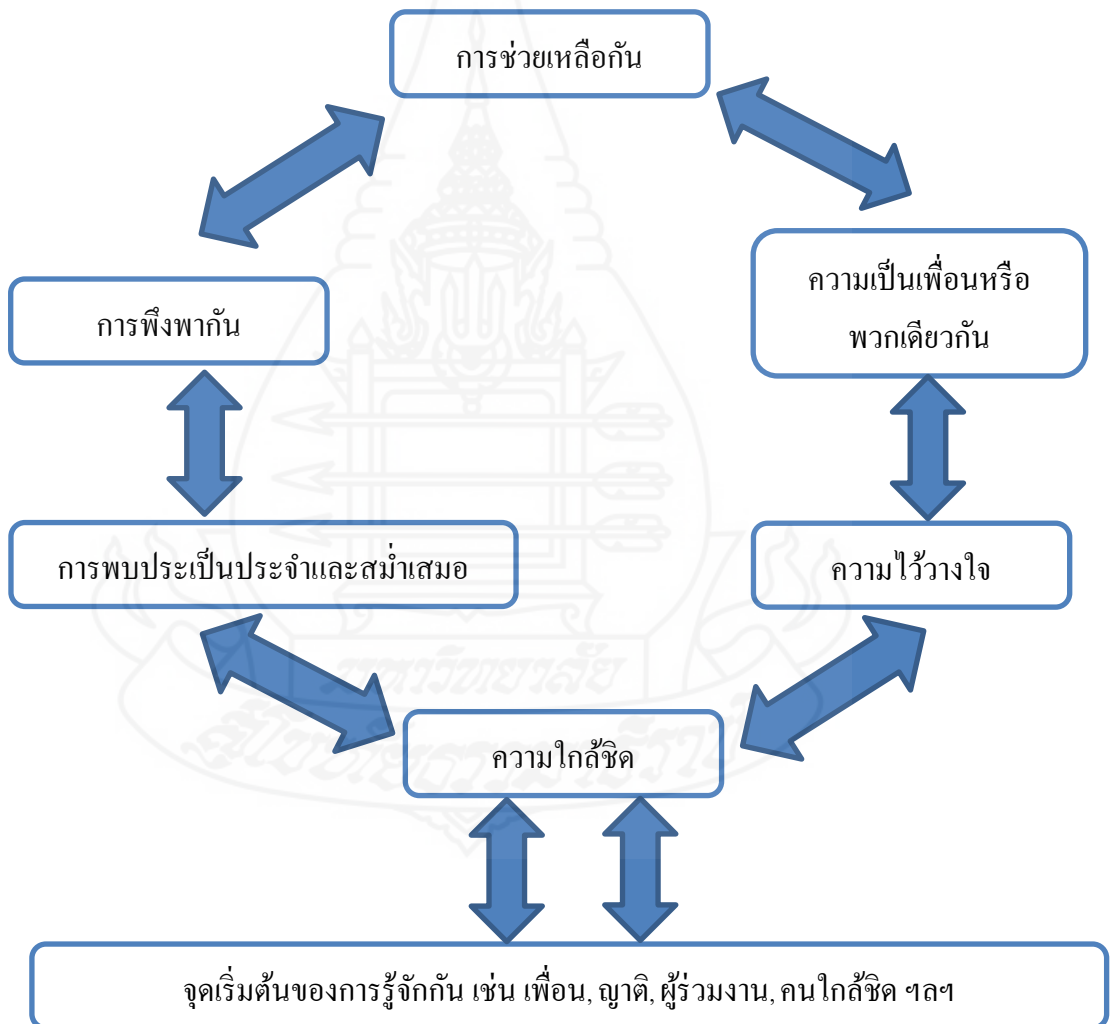
- 1) ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์โดยทั่วไปมีลักษณะเฉพาะและกระจายออกไป
- 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร เครื่องมือที่ใช้ ฐานะทางเศรษฐกิจและทางการเมือง
- 3) การแลกเปลี่ยนทรัพยากรจะมีลักษณะเฉพาะตามความสัมพันธ์และประเภทของทรัพยากร
- 4) องค์ประกอบสำคัญของระบบอุปถัมภ์ คือ การไม่มีเงื่อนไขและการสร้างความเชื่อมั่นต่อกันที่ยาวนาน ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
- 5) ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดจะนำไปสู่ความผูกพันระหว่างบุคคล
- 6) ความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ชอบธรรม ขัดกับกฎหมายและมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ
- 7) ถึงแม้ระบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะเป็นความผูกพันมีระยะเวลาที่ยาวนานและคงทน แต่ต้องตั้งอยู่บนหลักการของความสมัครใจ
- 8) ความสัมพันธ์ของผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นเป็นการส่วนตัว หรือมีลักษณะเป็นเครือข่ายระหว่างบุคคลในแนวดิ่ง (เน้นความสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า 2 คน) มากกว่าสัมพันธ์แบบกลุ่ม
- 9) ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์

ในระบบอุปถัมภ์ผู้อุปถัมภ์มักจะอยู่ในฐานะให้บริการและการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ได้สะดวกสบาย ผู้ที่รับบริการและความช่วยเหลือนี้อาจเป็นครอบครัวชาวบ้านที่ยากจน ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ อาจมีความจำเป็นมากสำหรับความอยู่รอดของตนและครอบครัว การรับบริการและความช่วยเหลือ โดยไม่สามารถตอบแทนคืนได้เต็มที่สร้างหนี้สินทางใจที่ผูกพันผู้นั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นกระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลขึ้น จนในที่สุดชาวบ้านต้องตกอยู่ในฐานะผู้ถูกอุปถัมภ์ เราจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของฝ่ายต่างก็ต้องการและคาดหวังจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง ในเรื่องนี้ ชีรยุทธ บุญมี กล่าวว่า ผู้อุปถัมภ์จะมีทรัพยากรอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะ คือ

- 1) ความรู้เฉพาะหรือทักษะของผู้อุปถัมภ์เอง
- 2) การควบคุมกรรมสิทธิ์ในปัจจัยต่างๆ เช่น ที่ดิน เงิน เครื่องจักร
- 3) การควบคุมอำนาจบางด้าน (public authority) เช่น การอยู่ในตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

ส่วนผู้ถูกอุปถัมภ์ก็สามารถให้ประโยชน์แก่อุปถัมภ์ของตนได้ 4 ลักษณะ คือ

- 1) การตอบแทนด้วยแรงงานหรือด้านวัตถุ ในสังคมไทยที่เห็นบ่อยครั้งก็คือ การให้ของกำนัลให้แก่ผู้อุปถัมภ์ในลักษณะที่เป็นการแสดงความจงรักภักดี หรือ ความผูกพันเป็นครั้งคราว
- 2) การตอบแทนด้วยหน้าที่ทางทหารหรือการต่อสู้ ในบางครั้งที่มีเหตุร้ายเกิดขึ้นหรือในกรณีที่อุปถัมภ์เป็นนักรบในท้องถิ่นด้วย
- 3) การตอบแทนเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา เป็นการแสดงออกเชิงพิธีกรรมถึงความจงรักภักดี เช่น การที่ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ต้องไปรดน้ำผู้ถูกอุปถัมภ์ในวันสงกรานต์ ไปอวยพรในวันเกิด หรือไปร่วมงานและช่วยงานในการประกอบพิธีกรรมที่ผู้อุปถัมภ์จัดขึ้น
- 4) การตอบแทนในทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนช่วยหาเสียงแก่ผู้อุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง

ภาพที่ 2.2 แสดงระบบแห่งความสัมพันธ์ของคนไทย

ที่มา : กนก วงษ์ตระหง่าน (อ้างใน ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 25)

ลักษณะความสัมพันธ์ของคนไทยที่พบโดยทั่วไป คือการเริ่มต้นของการรู้จักกัน ซึ่งจะมีจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกัน การเป็นญาติ เป็นเพื่อนนักเรียน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น เมื่อรู้จักกันแล้วประเด็นสำคัญคือ การพบปะกันเป็นประจำและสม่ำเสมอหรือไม่ ถ้าไม่ได้พบปะกันเป็นประจำ ความรู้จักก็ไม่ได้พัฒนาต่อไป ตรงกันข้ามเมื่อรู้จักกันแล้วมีการไปมาหาสู่เป็นประจำและสม่ำเสมอ ความใกล้ชิดก็จะเกิดขึ้นตามมาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน ความไว้วางใจสำหรับคนไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นสำคัญ ถ้าไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวก็จะไม่เกิดความไว้วางใจได้ในหมู่คนไทย บุคคลที่มีความไว้วางใจต่อกันจะถือว่าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติของความเป็นเพื่อน หรือพวกเดียวกัน เมื่อมีการถือว่าเป็นเพื่อนหรือพวกเดียวกันแล้วด้วยคุณค่าของคนไทยจึงเกิดพันธะที่จะต้องช่วยเหลือเพื่อนหรือพวกของเขา ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ การช่วยเหลือเพื่อนมักจะมาก่อนหลักการและความถูกต้อง การช่วยเหลือกันโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวนี้ สร้างเงื่อนไขสำคัญหนึ่งให้เกิดขึ้นตามมาคือ การพึ่งพากัน นั่นหมายความว่าคนที่เป็เพื่อนกันจำเป็นต้องพึ่งพากัน โดยอาศัยความเป็นเพื่อนเป็นพื้นฐาน ถ้าความเป็นเพื่อนหมดไปการช่วยเหลือกันก็มักจะหมดตามไปด้วย เพราะ ฉะนั้นถ้าต้องการพึ่งพาอาศัยกันก็ต้องรักษาการพบปะกันเป็นประจำและสม่ำเสมอ เมื่อถึงจุดนี้วงจรของระบบแห่งความสัมพันธ์ของคนไทยก็จะหมุนตามตรรกะเดิมอีก (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 25)

จากความเข้าใจวงจรแห่งความสัมพันธ์ของคนไทยเช่นนี้ จะเห็นว่าคนไทยในกลุ่มต่างๆ จะต้องพยายามชักนำให้วงจรนี้หมุนไปอย่างรวดเร็วและมั่นคง ทั้งนี้เพราะความรวดเร็วและมั่นคงของวงจรนี้จะเป็นหลักประกันให้แก่คนไทยเหล่านั้น ไม่พึ่งพาซึ่งกันและกัน ในขณะที่เพื่อนที่อยู่นอกวงจรนี้จะไม่ได้รับ ถ้ามองในแง่นี้ก็จะเห็นว่าวงจรนี้มีส่วนช่วยให้คนไทยในวงจรนี้สามารถมีอำนาจมากขึ้น หรือได้รับบริการมากขึ้น เพราะลำพังตัวเขาคนเดียวจะไม่สามารถกระทำการบางอย่างได้เพราะไม่มีเพื่อนคอยช่วยเหลือ ด้วยตรรกะนี้ทำให้เราพอมองเห็นได้ว่าผู้กระทำการเมืองของไทยที่จะประสบความสำเร็จในทางการเมืองจะต้องมีความสามารถที่จะมีเพื่อนหรือพวกจำนวนมากและในทำนองเดียวกันสำหรับผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง การรักษาอำนาจนั้นไว้จะต้องมีเพื่อนหรือพวกมากคอยค้ำจุน ดังที่เราจะเห็นเสมอว่าการเมืองกับการเล่นพรรคเล่นพวกเป็นสิ่งที่คู่กันสำหรับการเมืองไทยที่สำคัญที่สุดคือ คนไทยมักจะยอมรับว่าเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้นอกจากจะต้องปรับตัวเองให้อยู่กับมันให้ได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงคุณค่าของคนไทยที่มีส่วนช่วยให้ระบบการเมืองแบบพรรคพวกนี้คงอยู่ได้ทางสังคม (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 26)

นอกจากนั้นในการรวมตัวของพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ของคนไทย มักจะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกของกลุ่มการเมืองนั้นเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มอยู่มาก นับตั้งแต่การเกิดกลุ่มมักพบว่าผู้ก่อตั้งกลุ่มล้วนแต่เป็นคนที่รู้จักและ

คุ้นเคยกันมาก่อน ฉะนั้นความสัมพันธ์ส่วนตัวจึงเปรียบเสมือนพลวัตที่ผูกหรือยึดคนในกลุ่มให้สามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันทั้งหมดตามไปด้วย ผลที่ตามมาคือการแตกแยกสลายของกลุ่มการเมืองนั้น นั่นย่อมแสดงว่าความคิด อุดมการณ์และนโยบายทางการเมืองมีบทบาทน้อยมากในความเป็นจริง ยิ่งไปกว่านั้นความขัดแย้งทางการเมืองไม่จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการประนีประนอมทางผลประโยชน์เสมอไปในทางการเมืองของไทย แต่เรามักจะพบเห็นเสมอว่าความขัดแย้งทางการเมืองยุติหรือประนีประนอมได้โดยการอาศัยความสัมพันธ์เป็นส่วนเป็นเครื่องมือเช่น การให้คนที่ความสัมพันธ์ส่วนตัวต่อกันที่อยู่ในกลุ่มที่ขัดแย้งกันเป็นตัวแทนที่จะมาตกลงประนีประนอมและด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวของตัวแทนทั้งสองมีส่วนช่วยในการประนีประนอมเพื่อลดหรือยุติความขัดแย้งของกลุ่มทั้งสองเกิดผลอยู่มาก ในด้านกลับกันในการที่จะต่อสู้กันสร้างฐานอำนาจเพื่อเพิ่มจำนวนทางการเมืองก็มักจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเครื่องมือเช่นกัน กล่าวคือ การพยายามที่จะสร้างความใกล้ชิด(รูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ส่วนตัว) กับคนที่มีอำนาจนั้นสนับสนุนคนในการต่อสู้ทางการเมืองนั้น การที่ผู้มีอำนาจมาสนับสนุน โดยปริยายคือ การสร้างฐานและเพิ่มอำนาจทางการเมืองให้แก่ผู้กระทำทางการเมืองคนนั้นนั่นเอง (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 27)

จากระบบความสัมพันธ์ของคนไทยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะพบว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวในสังคมไทยสนับสนุนให้เกิดระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง โดยมีหัวหน้ากลุ่มการเมืองอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์และสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์ ผู้นำกลุ่มจะต้องมีความสามารถและความพร้อมที่จะช่วยสมาชิกกลุ่มของตนในยามที่สมาชิกในกลุ่มเดือดร้อน เพราะความอยู่รอดของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับว่าผู้นำกลุ่มจะสามารถสร้างและรักษาสายใยแห่งความสัมพันธ์ระดับบุคคลได้เพียงใด ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนกำหนดลักษณะและการเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยอยู่มาก (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 27)

2.1 ตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในการศึกษาสังคมไทย

ความสำคัญของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยจำกัดเฉพาะในกลุ่มเล็กๆ ที่แฝงตัวอยู่ในระบบราชการหรือในสังคมชนบทที่ค่อนข้างห่างไกลซึ่งเป็นการมองในระดับจุลภาคที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นพื้นฐานหรือเป็นระบบอุปถัมภ์ที่ไม่เป็นทางการและเหตุจากการที่มีการจัดระเบียบสังคมตามระดับสูงต่ำ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมไทย “ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์” ตั้งแต่ยุคแรกๆ งานของ ควาร์ริทซ์ เวลส์ (Quaritch Wales) ในเรื่อง Ancient Siamese Government and Administration พิมพ์ในปี 1934 จะเป็นงานชิ้นแรกที่พูดถึงลักษณะของระบบราชการในอดีตที่เกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ผลต่อมา คือ มีการนำเสนอระบบอุปถัมภ์ในปัจจุบันในลักษณะที่ต่อเนื่องมาจากระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการเดิมที่เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับสามัญชนที่ต้องขึ้นกับเจ้านายของตน (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 25)

ความสำคัญของระบบอุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในระบบราชการไทยในอดีต ได้สะท้อนให้เห็นและในขณะเดียวกันตอกย้ำความคิดเชิงอนุรักษ์นิยมที่ขาดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างแท้จริง เช่นเดียวกันที่แอนเดอร์สัน ได้กล่าวถึงเมืองไทยในลักษณะที่แตกต่างไปจากสังคมอื่นๆ กล่าวคือ ในสังคมอื่นระบบอุปถัมภ์จะเป็นเพียงส่วนประกอบที่ช่วยเสริมการดำเนินการภายในระบบโครงสร้างใหญ่แต่สำหรับสังคมไทยระบบอุปถัมภ์ได้รับการพิจารณาในแง่ที่เป็นส่วนที่สำคัญของระบบเลยทีเดียว

ความสำคัญของระบบอุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในแง่ที่ช่วยลดความขัดแย้งหรือช่วยเชื่อมโยงกลุ่มสังคมต่างๆ และอื่นๆ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของโครงสร้างสังคมไทยที่แทรกแซงและทำลายล้างความทันสมัยที่แสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น ระบบราชการสมัยใหม่ที่ยึดหลักเกณฑ์สากล (universalistic structure) และแฝงเร้นอยู่ในการจัดระเบียบของพรรคการเมือง (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 28)

สังคมของคนไทยเป็นของกลุ่มคนที่มีฐานะต่างกันผูกพันโดยสัมพันธ์ส่วนตัวและจะคงอยู่ตราบเท่าที่ทุกคนได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน แม้ว่าในระยะเริ่มต้นนั้นสายสัมพันธ์ “อาจมีลักษณะเป็นข้อตกลงตามสัญญาและจำกัดขอบเขต” หากความไว้วางใจและความชอบพอกันเกิดขึ้น ความสัมพันธ์นี้กลายมาเป็นการแลกเปลี่ยนประโยชน์กันโดยไม่ต้องคิดคำนวณเลยเสมือนว่าทั้งสองนี้กลายมาเป็นญาติแล้ว โดยภาพรวม “เนื้อเยื่อของสังคมไทยประกอบด้วยระบบบริวารที่เชื่อมโยงกัน” ยกเว้นกลุ่มชนชั้นล่าง บริวารของระบบบริวารหนึ่งจะเป็นหัวหน้าของระบบบริวารของตนเองได้อีกระดับหนึ่ง ใน The Social Order as Entourage and Circle ตีพิมพ์ในปี 1975 แสงส์ได้เสนอการวิเคราะห์ 3 ระดับ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับอุปถัมภ์และผู้อุปถัมภ์
- 2) พวกบริวารหรือชุด (entourage) ซึ่งหมายถึง “กลุ่ม” ผู้รับอุปถัมภ์ที่ผูกพันกับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งคำว่า “กลุ่ม” ในความหมายของแสงส์ในลักษณะนี้อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้
- 3) “แวดวง” (circle) คำหลังนี้แสงส์ หมายถึง พวกบริวารหลายๆ พวกที่หัวหน้ามารวมกันในฐานะ ผู้รับอุปถัมภ์ของผู้อุปถัมภ์ที่อยู่เหนือขึ้นไป

แสงส์ มองว่า ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นส่วนของการจัดระเบียบทางสังคมทั้งหมดซึ่งได้มองเห็นอย่างลึกซึ้งถึงความซับซ้อนและอิทธิพลของกันและกันของการจัดลำดับชั้น เครือญาติ การยึดถือความสัมพันธ์ส่วนตัว การประนีประนอม และการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

ในยุคต้นสมัยรัตนโกสินทร์ภายใต้ระบบบริหารราชการ “ไพร่” หรือสามัญชนทุกคนจะต้องสังกัด “มูลนาย” ที่มีฐานะตำแหน่งในระบบราชการ โดยไพร่จะต้องทำงานให้กับนาย

หรืออาจเสียเงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ทดแทน ความสัมพันธ์ระหว่างไพร่ที่เป็นผู้รับอุปถัมภ์กับรัฐ จึงต้องการสื่อกลางคือ เจ้านาย ขุนนาง ซึ่งความต้องการดังกล่าวในบางครั้งได้กลายมาเป็น ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดสนิทสนม ลักษณะความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับนายโดยฝ่ายหลังมีฐานะเป็นผู้รับอุปถัมภ์มีตำแหน่งในกลุ่มขุนนาง โดยวิธีนี้ระบบอุปถัมภ์ได้ฝังตัวเข้าไปใน โครงสร้างทางชนชั้น และความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ ม.ร.ว.อภิน เรียกว่า ระบบอุปถัมภ์แบบ “เป็นทางการ”

ลักษณะความสัมพันธ์แบบเป็นทางการอาจจะเป็นแบบพัฒนามาเป็น “มิตรภาพที่เป็นกลไก” (instrumental friendship) ได้แต่ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะใกล้ชิดเป็นการส่วนตัว ในเนื้อแท้ของมันเองไพร่โดยปกติอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของนายโดยไม่คำนึงถึงว่าจะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือไม่ในสายสัมพันธ์นั้น ในทำนองเดียวกันกับขุนนางทำหน้าที่ขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์อย่างเป็นทางการ และการพัฒนาความสัมพันธ์กับราชวงศ์นั้นมีข้อจำกัดมากสำหรับคนธรรมดา (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 27)

ยังได้แยกความสัมพันธ์และระบบอุปถัมภ์ออกมาอีกประการหนึ่งภายใต้หัวข้อ “ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์แบบไม่เป็นทางการ” โดยแยกแบบของความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็น 3 รูปแบบ

ประการแรก เป็นสิ่งที่ชัดเจนว่า ในบางโอกาสไพร่สามารถที่จะฝากตัวเป็นผู้รับอุปถัมภ์ของสมาชิกของชนชั้นขุนนางที่มีสถานภาพสูงกว่านายที่เป็นทางการ เพื่อขอความคุ้มครองบางประการอันเกิดจากการบีบบังคับของนาย

ประการที่สอง ภายใต้ชั้นขุนนาง ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นเพื่อ “แสวงหาความคุ้มครองและเพื่อเลื่อนฐานะทางสังคม” โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวที่แฝงอยู่ในระบบราชการที่เป็นทางการ

ประการสุดท้าย ชาวจีนที่ต้องการการคุ้มครองจะฝากตัวเป็นผู้รับอุปถัมภ์ของขุนนางชั้นสูง

การจัดระเบียบสังคมไทยในศตวรรษที่ 19 นั้น ได้แสดงให้เห็นถึงระบบอุปถัมภ์ที่เป็นทางการซึ่งเป็นลักษณะเด่นของโครงสร้างทางสังคมไทย ซึ่งต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงถึงกระทั่งบ่อนทำลายด้วย คือการเกิดขึ้นของความสัมพันธ์แบบส่วนตัวและใช้เป็นเครื่องมือที่นักวิชาการเปรียบเทียบมองออกว่าเป็นระบบอุปถัมภ์ “จริง” ไพร่แสวงหาผู้อุปถัมภ์โดยเสนอตัวรับใช้และใช้บริการต่างๆ เพื่อแลกกับการคุ้มครองให้พ้นจากการเรียกร้อยบงคับจากนายโดยตรง ขณะเดียวกันเจ้านาย ขุนนางก็แสวงหาความคุ้มครองจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าที่ต้องการมีผู้ติดตามหรือรับอุปถัมภ์ที่มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าจะเป็นทางการ ในท้ายสุดชนกลุ่ม

น้อยที่ร้ายและมีความเชี่ยวชาญสามารถเสนอผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับผู้คุ้มครองเพื่อแลกเปลี่ยนกับการให้การสนับสนุนฐานะตำแหน่งในการเป็นของชุมชนของตน และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานกับฝ่ายปกครองไทยให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 27-28)

2.2 ลักษณะเฉพาะบางประการในการอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับสังคมไทยของ วูล์ฟ

ประการแรก สังคมไทยเป็นสังคมที่ขาดลักษณะของกลุ่มร่วมมือ (corporate groups) จะเห็นว่าสังคมไทยไม่มีกลุ่มเครือญาติที่ถาวร ที่มีจำนวนญาติที่แน่นอนตายตัวอาจมีเพิ่มขึ้นตามความสัมพันธ์เช่น มีการแต่งงาน เป็นต้น และมีข้อกำหนดแน่ชัดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิก รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ที่มีต่อกันระหว่างสมาชิกและกับบุคคลภายนอกด้วย ลักษณะของความเป็นกลุ่มส่วนต่างๆ ของสังคมไทย ก็หาได้มีลักษณะเด่นชัดเช่นกัน แม้ว่าสถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาไปพร้อมกับความเจริญเติบโต (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 30)

ประการที่สอง คือการจัดลำดับชั้นและการแลกเปลี่ยนของที่ไม่เสมอกัน หาได้เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ประเภทหนึ่งประเภทใดโดยเฉพาะ แต่เป็นลักษณะโดยทั่วไปในสังคมไทยที่เน้นความไม่เท่าเทียมกัน (unequals) และการขาดการแจกแจงบทบาทตามกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและอื่นๆ อย่างชัดเจน

สำหรับข้อที่เกี่ยวกับเครือญาติแสงส์ ได้ชี้ให้เห็นว่าระบบบริวารครอบคลุมไปถึงระบบครอบครัว ลูกชายเป็นผู้รับอุปถัมภ์จากพ่อผู้เป็นผู้อุปถัมภ์ โดยอาศัยที่ดินของพ่อทำกินและได้รับความเมตตา ในทำนองเดียวกันพ่อจะต้องพึ่งพาลูกชายในด้านแรงงานในการทำไร่ นา อีกข้อหนึ่งเราจะพบความสัมพันธ์แบบทางการระหว่างนายและไพร่ โดยเนื้อหาของความสัมพันธ์นี้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ แม้จะเป็นอำนาจที่เป็นทางการและมีข้อจำกัดอยู่บ้าง ความสัมพันธ์ที่เป็นทางการดังกล่าวนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัว โดยฐานะตำแหน่งนายมีสิทธิที่เกณฑ์แรงงานมาใช้ส่วนตัวได้ ในทางกลับกันความสัมพันธ์ระหว่างนายกับไพร่เท่ากับเป็นการเชื่อมโยงไพร่กับรัฐบาลและตราบเท่าที่ความกินดีอยู่ดีของไพร่มีประโยชน์ต่อนาย ไพร่ก็จะได้รับการคุ้มครองให้พ้นจากส่วนกลาง

โดยเหตุนี้ ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่ “แท้จริง” คงจะอยู่ในช่วงกลางระหว่างสองขั้วนี้ แต่จะเป็นจุดใดแน้นั้นคงจะไม่สามารถชี้ชัดได้แน่นอน แต่ก็เห็นชัดว่าคงจะเป็นจุดที่อยู่ห่างจากสภาวะการแลกเปลี่ยนเชิงลบ (negative reciprocity) ซึ่งเป็นจุดที่นายจะบีบบังคับเอาบริวารมากที่สุดที่จะเป็นไปได้โดยไพร่ให้เสียผลประโยชน์น้อยที่สุด และไพร่ก็จะทำเช่นเดียวกันกับการที่ได้รับจากนาย ในทำนองเดียวกันจุดนี้จะเป็นจุดที่อยู่ห่างจากความสัมพันธ์แบบเครือญาติ โดยเหตุที่ลักษณะของความสัมพันธ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือนี้จะมีกันเท่าที่ฝ่ายจะเห็นผลประโยชน์ที่ได้ร่วมกันเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติในเชิงโครงสร้างนั้นอย่างน้อยเป็นความสัมพันธ์ที่กำหนดให้

มาแต่กำเนิด (ascribed relationship) ที่ไม่สามารถวัดได้จากการกระแทกผลประโยชน์ส่วนตัว (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 31)

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์มักจะแฝงไปด้วยลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ลักษณะทางศีลธรรมของระบบเครือญาติไทย โดยอาศัยแนวความคิดของฟอร์เตส (Fortes) ในเรื่อง “หลักความจริงแห่งสันติภาพ” (axiom of amity) นั่นคือความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เป็นความสัมพันธ์ที่ยืนนานที่ยืนนานที่การแลกเปลี่ยนไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของสิ่งที่แลกเปลี่ยนว่าจะต้องเท่ากันในระยะเวลากำหนด เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกที่แม่ต้องเสียสละอย่างมากโดยไม่อาจคิดถึงผลตอบแทนและเป็นสิ่งที่แม่เต็มใจทำและถูกคาดหวังว่าจะทำ (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 31)

ส่วนประกอบทางด้านศีลธรรมในลักษณะของการให้โดยไม่หวังผลตอบแทนนี้เป็นอุดมคติที่สำคัญของความเป็นญาติและทำให้เป็นลักษณะสูงสุดของสภาวะการแลกเปลี่ยนแบบทั่วๆ ไป (generalized relationship) ในระยะยาวนานความสัมพันธ์แบบไม่หวังผลตอบแทนนี้อาจไม่ถึงจุดสมมูลได้ ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีการคาดคิดไว้ ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ดังกล่าวมีข้อกำหนดทางศีลธรรมไว้ด้วย (moral sanction) ข้อกำหนดด้านศีลธรรมตามหลัก “หลักความจริงแห่งสันติภาพ” จึงมีความสำคัญมากในแง่ที่เป็นฐานของความสัมพันธ์แบบสภาวะการแลกเปลี่ยนแบบทั่วไป

การตีความในด้านเครือญาติดังกล่าวข้างต้น ไม่ได้ปฏิเสธความจริงที่ว่าคนทั่วไปอาจใช้เป็นเครื่องมือเพื่อจุดประสงค์อื่น แต่เหตุผลหนึ่งที่ใช้กันนั้นเนื่องมาจากปัจจัยทางศีลธรรมข้อเรียกร้องจากญาติเป็นสิ่งที่ปฏิเสธยาก เหตุผลนี้จึงพบว่าในหลายๆ สังคม ญาติสมมติเป็นแนวคิดที่สำคัญเป็นอย่างมาก ในสังคมไทยลักษณะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์มักมีการอ้างถึงความเชื่อหรือใช้สำนวนแบบเครือญาติ การใช้ศัพท์ทางเครือญาติในสังคมไทยเป็นไปอย่างกว้างขวางเพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ช่วยลดการแข่งขันหรือเอารัดเอาเปรียบกัน ประการสุดท้ายมีความสำคัญมาก เพราะศัพท์ทางเครือญาติจะครอบคลุมบางส่วนของระบบอุปถัมภ์ และในขณะเดียวกันก็เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบอื่นๆ เช่น การเป็นญาติโดยตรงหรือเพื่อนกัน เป็นต้น (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 31)

ประเด็นที่น่าพิจารณาต่อไปก็คือ ปัญหาในเรื่องระดับฐานะ รูปแบบดั้งเดิมของระบบอุปถัมภ์จะประกอบด้วยความสัมพันธ์แบบระดับๆ โดยมีผู้รับการอุปถัมภ์จำนวนหนึ่งที่ขึ้นต่อผู้อุปถัมภ์คนหนึ่ง ซึ่งจะเป็เพียงผู้รับอุปถัมภ์คนหนึ่งของผู้อุปถัมภ์ที่อยู่ระดับสูงขึ้นไปอีก เมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับข้อมูลไทยจะไม่สามารถแยกระบบอุปถัมภ์ออกจากความสัมพันธ์ระยะยาวในรูปแบบอื่นๆ ทั้งนี้เพราะในสังคมไทยความสัมพันธ์ทั้งหมดจะแสดงความแตกต่างทางระดับฐานะและโดยเหตุที่กลุ่มสังคมที่จะแสดงลักษณะเฉพาะร่วมกันของกลุ่มน้อยมาก ทำให้โครงสร้างสังคม

ที่มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนที่มีฐานะต่างกันนั้น ได้รับการเน้นพิเศษ (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 32)

โดยเหตุนี้ หากความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์จะยังคงเป็นประโยชน์แล้วก็จะเห็นว่าเป็นระดับของการวิเคราะห์แล้ว ตำแหน่งที่สูงกว่านั้นในตัวของมันเองไม่เพียงพอที่จะกำหนดได้ว่าเป็นอุปถัมภ์และการอุปถัมภ์ยิ่งไปกว่านั้น หากถือว่าตำแหน่งกับการเป็นผู้อุปถัมภ์เป็นสิ่งเดียวกันแล้ว ก็เท่ากับเป็นการสรุปเอาว่าระดับฐานะในสังคมกับความสามารถในการควบคุมทรัพยากรเป็นสิ่งเดียวกันในระดับของข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ในระบบสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หรือแม้กระทั่งข้าราชการกับคนภายนอกนั้น เราต้องกำหนดหรือพิจารณาว่าใครที่ควรจะเป็นผู้อุปถัมภ์ของใคร จะเป็นนักการเมืองไทยหรือผู้ประกอบการชาวจีน เจ้าหน้าที่ในส่วนท้องถิ่นหรือนักเลงหรือเจ้าพ่อท้องถิ่น โดยเหตุนี้เราคงต้องเบนความสนใจจากสภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องไปสู่การแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจริงและค่านิยมที่กำหนดการแลกเปลี่ยนนั้น (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 32)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

ตัวแบบตัวการแลกเปลี่ยน (Exchange model) ของทฤษฎีนี้มีสมมติฐานสำคัญว่ามนุษย์แต่ละคนมีความต้องการอะไรหลายอย่างในชีวิต แต่ตัวเองไม่สามารถสนองความต้องการเหล่านั้นด้วยจึงจะครบ นอกจากนั้นมนุษย์แต่ละคนยังต้องการผลตอบแทนจากการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ระหว่างกัน ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เมื่อมนุษย์ต้องการสิ่งต่างๆ จากผู้อื่น จึงต้องเข้าสู่ความสัมพันธ์หรือติดต่อกับผู้อื่น และเนื่องจากแต่ละคนต้องการผลประโยชน์ตอบแทนที่มากที่สุดจากสิ่งที่ตนนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น จึงต้องสร้างเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนในการแลกเปลี่ยนที่ดี มีความยุติธรรมขึ้น ความต้องการซึ่งกันและกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันกฎระเบียบที่ร่วมกันสร้างขึ้นจะควบคุมความประพฤติของกันและกันกฎระเบียบที่อำนวยประโยชน์สูงสุดจะช่วยรักษาความสัมพันธ์ภาพที่ดำรงอยู่ได้นานและมั่นคง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2531, น. 211)

แนวความคิดที่มาจากการทดลองของ บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F.Skinner) (อ้างในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2531, น. 212) ซึ่งได้แนวความคิดที่ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ไม่แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่นๆ กล่าวคือ จะคบหาสมาคมกันสนิทใกล้ชิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลตอบแทนของความต้องการและทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันมากน้อยแค่ไหน การแลกเปลี่ยนช่วยเหลือซึ่งกันและกันของมนุษย์ คือ ความต้องการผลประโยชน์นับว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนที่อยู่อาศัย

ร่วมกันและเมื่อมองกว้างออกไปในระดับสังคม จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (interaction process) กระบวนการดังกล่าวนี้ คือกระบวนการแห่งการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นั่นเอง

เกียร์ช โฮมแมนส์ (George Homans) (อ้างในสุวิทย์ รุ่งวิสัย, 2545, น. 23-24) อธิบายว่ามนุษย์เราจะคบหาสมาคมกันใกล้ชิดหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับการตอบสนองการต้องการและทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน ความต้องการผลประโยชน์จึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ การสูญเสียผลประโยชน์ การได้รับรางวัลและการได้กำไร เป็นความรู้สึกลำบากพื้นฐานในการคบหาสมาคมการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดีกว่าบริการให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งก็ดีกว่าก็จะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นซึ่งจะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์มากที่สุด ถึงจะสูญเสียอะไรไปบ้างก็เป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ผลจากการที่เราได้กระทำอะไรไปแล้ว คือ รางวัลหรือกำไรจำนวนมากจากผู้อื่นเป็นการตอบสนอง

โจเซฟ กาลาสกีเวียช (Joseph Galaskiewicz) (อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ, 2541, น. 32) อธิบายว่าการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และทรัพยากรนั้นจะเห็นได้ชัดเจนในระดับย่อย (micro level) คือบุคคลและกลุ่มเพราะกลุ่มย่อยๆ ในสังคมก็เป็นส่วนร่วมสังคมทั้งหมด โดยศึกษาผ่านกระบวนการเลือกทางสังคมแต่ละบุคคลแต่ละคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างทางสังคมซึ่งยึดแน่นอยู่การดำรงอยู่ของความแตกต่างทางอำนาจระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคมเดียวกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บุคคลพยายามเพิ่ม โอกาสในชีวิตของตัวเองให้มากขึ้นขณะเดียวกันก็พยายามลดโอกาสของคนอื่นลง

ปีเตอร์ เอ็ม โบล (Peter M. Blau) (อ้างใน เดชะ สิทธิสุทธิ, 2541, น. 32) ได้อธิบายความหมายของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ว่าเป็นการกระทำโดยสมัครใจบุคคลที่ถูกจูงใจโดยผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากผู้อื่น

ดังนั้นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดำรงอยู่ได้ และช่วยให้ห่างของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดำเนินอยู่ภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน บุคคลไม่อาจแน่ใจได้ว่าจะได้รับบริการหรือรางวัลที่ให้แก่ผู้อื่นกลับคืนมา เพื่อลดอัตราความเสี่ยงและความไม่แน่นอน คนเราจึงต้องสร้างข้อผูกมัด (Obligation) และความเชื่อถือในสายสัมพันธ์ขึ้นมา ความเชื่อถือซึ่งกันและกันจะเพิ่มมากขึ้นก็ต่อเมื่อคู่สัมพันธ์มีการตอบสนองข้อผูกมัดที่มีต่อกัน และความเชื่อถือซึ่งกันและกันที่เพิ่มขึ้นจะทำให้สายสัมพันธ์ที่มีต่อกันแนบแน่นยิ่งขึ้น ซึ่งมีข้อเสนอ 2 ประการสรุปได้ดังนี้ (อ้างใน มงคล เกษประทุม, 2552, น. 29)

1) เมื่อมีบุคคลหนึ่งที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับอีกบุคคลหนึ่งมากขึ้นเขาจะยอมรับว่าข้อผูกพันที่จะต้องตอบแทนผลประโยชน์เป็นการลงทุนทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งเรียกว่า “การพึ่งพาอาศัยใจไว้วางใจ” ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันที่มีต่อกัน (Commitment) และความผูกพันนี้ก็กลับมี

ส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อถือ และข้อผูกมัดทางใจที่มีต่อกันมากขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมในอนาคต

2) เมื่อบุคคลมีความผูกพันกับสายสัมพันธ์หนึ่งๆ มากเท่าใดเขาก็จะอุทิศเวลาและกำลังกาย กำลังใจมาเพื่อรักษาสายสัมพันธ์นั้นมากขึ้นอย่างไรก็ตามหากมีผู้ละเมิดข้อตกลงของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์บุคคลนั้นก็จะถูกลงโทษ (Sanction)

ความสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์อาจนำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้ในกรณีที่ฝ่ายหนึ่งสามารถให้ผลประโยชน์ได้มากกว่าในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิ่งใดตอบแทนหรือตอบแทนได้น้อยกว่าก็อาจจะใช้วิธีการอยู่ในอำนาจ (Compliance) เป็นการแลกเปลี่ยนนั้นคือ การที่ผู้มีทรัพยากรน้อยกว่ายอมอยู่ใต้อำนาจผู้ที่มีทรัพยากรมากกว่า อำนาจในลักษณะนี้หมายถึง การที่คนๆ หนึ่งๆ หรือกลุ่มหนึ่งสามารถให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติตามและลงโทษผู้ที่ปฏิบัติตามไม่ได้ซึ่งเราสามารถจำแนกลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ได้ 2 ลักษณะคือ

1) การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ

การสูญเสียประโยชน์การได้รับรางวัลและการได้รับกำไรเป็นความรู้สึกสำนึกพื้นฐานในการคบหาสมาคม การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี การบริการให้อีกฝ่ายหนึ่งก็ดี คนเราก็จะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นที่ซึ่งจะทำให้คนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ถึงสูญเสียอะไรไปบ้างเป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ผลตอบแทนจากการที่เราได้กระทำอะไรไปแล้วก็คือรางวัล หรือกำไรจำนวนมากจากผู้อื่นเป็นการตอบสนอง

2) แลกเปลี่ยนทางสังคม

การคบหาสมาคมกันระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย ผู้ปกครองกับผู้ใต้การปกครองเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางสังคม เช่น ตำแหน่งหน้าที่ เกียรติยศ ชื่อเสียง ซึ่งผู้น้อยได้รับก็เป็นการแลกเปลี่ยนกับการสวามิภักดิ์ ความจงรักภักดีต่อผู้ใหญ่ ซึ่งให้สถานภาพที่สูงขึ้นแก่ตนในทางตรงข้าม ผู้ใหญ่ก็ได้รับความยกย่องความจงรักภักดีเป็นการตอบแทน

จากทฤษฎีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นี้ทำให้เราสามารถมองเห็นภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำทั้งสองฝ่ายว่ามีฝ่ายเริ่มและฝ่ายตอบแทน มิได้มีเสีย เช่น การเข้าใจความสัมพันธ์เช่นนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าใจสังคมต่างๆ ไป เพราะว่าไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทางสังคมและทางการเมืองการปฏิสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนจะต้องถูกกำหนดโดยรูปแบบนี้ทั้งสิ้น (อ้างใน มงคล เกษประทุม, 2552, น. 30)

ลักษณะของการแลกเปลี่ยนดังกล่าวนี้ ไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างปัจเจกบุคคลเท่านั้น หากแต่ขยายความ ไปถึงการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมซึ่งถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนที่กว้างไกลออกไปในระดับสังคม (collectivistic orientation of society) และอาจนำมาศึกษา

พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการเลือกตั้งยุคปัจจุบันของประเทศ ไทย ยกตัวอย่างเช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนจัดตั้งห้วคะแนน หรือห้วคะแนนออกไปพบปะกับ ประชาชนในเขตเลือกตั้งเพื่อหาคะแนนเสียงแทนตน ในลักษณะเช่นนี้จะเกิดการแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ระหว่างกันขึ้นกับความสัมพันธ์ของบุคคล 3 ฝ่ายดังกล่าว คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตัวแทนหรือห้วคะแนนของผู้สมัคร และประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอาจจะต้องช่วยเงิน จำนวนหนึ่ง หรือสิ่งของบางประเภท เช่น เครื่องอุปโภค บริโภค ซึ่งในที่นี่อาจเป็นอาหาร รถยนต์ เป็นต้น เพื่อตอบแทนให้กับตัวแทนหรือห้วคะแนนของตน (อ้างใน มงคล เกษประทุม, 2552, น. 30)

ขณะที่ตัวแทนหรือห้วคะแนนทั้งหลายต้องทำหน้าที่ตอบแทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยการหาคะแนนเสียงให้ นับตั้งแต่มีการออกไปพบปะพูดคุยกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การควบคุม คะแนนเสียงในบางหน่วยการเลือกตั้ง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนให้รู้จักผู้สมัคร รับเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันบรรดาห้วคะแนนซึ่งอาจจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้สมัครก็จะต้อง ตอบแทนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่ตนทำงานหาเสียงให้ โดยการ มอบเงินให้จำนวนหนึ่ง หรืออาจเป็นข้าวของบางอย่าง เช่น น้ำปลา ข้าวสาร อาหารแห้ง หรืออื่นๆ ตามที่เห็นสมควร หรือตามที่ตกลงกันไว้ก่อนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง สิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ว่า การที่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือได้รับคะแนนเสียงจำนวนมาก ตลอดจนสามารถที่จะสร้างฐานอำนาจ ได้มากแค่ไหน จึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง บรรดาตัวแทนหรือ ห้วคะแนน และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เช่นเดียวกับบางกรณีการที่จะได้รับชัยชนะในการ เลือกตั้งนั้น จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้สมัครด้วยตนเอง เพราะนอกจาก จะต้องพึ่งพาอาศัยทางการเงิน หรือทางด้านอื่นๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความสัมพันธ์ที่ ขึ้นอยู่กับความมีผลประโยชน์แลกเปลี่ยนตอบแทนกันและกัน กล่าวคือถ้ามีประโยชน์ตอบแทนกัน มากจนพอใจ ความสัมพันธ์ก็จะขึ้นไปด้วยดี แต่ถ้าผลประโยชน์แลกเปลี่ยนกันน้อยเกินไป ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นก็อาจจะไม่ดีหรือห่างเหินไปราบรินได้เช่นกัน

จากรายละเอียดของทฤษฎีที่กล่าวข้างต้นนั้น ทำให้สามารถอธิบายถึงการสร้าง ฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลใน อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนักการเมืองท้องถิ่นนั้น คงเสมือน นักการเมืองระดับชาติที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และเพื่อเป็นการรักษา ฐานคะแนนเสียงของตนไว้ให้ยาวนานและมั่นคงที่สุด และแน่นอนที่ว่าเราไม่สามารถที่จะ หลีกเลี่ยงในการที่จะกล่าวถึง เกี่ยวกับเรื่องการให้อุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เพื่อที่

เข้าใจถึงภาพของการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้อย่างชัดเจน (อ้างใน มงคล เกษประทุม, 2552, น. 30)

4. แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักการสำคัญในการจัดระเบียบการปกครองประเทศ ตามอุดมการณ์ประชาธิปไตย ประการหนึ่ง ได้แก่ การกระจายอำนาจปกครองรัฐบาลทุกประเทศต้องจัดให้มีการปกครองบริหารตนเองของราษฎรในท้องถิ่นต่างๆขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การปกครองเป็นสถาบันการเมืองระดับพื้นฐานที่ฝึกฝนให้พลเมืองเกิดความรู้ ความเข้าใจ กลไกและกระบวนการ การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และเพื่อให้มีหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ที่สามารถแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลางอีกทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (อ้างใน ธนกร แก้วชนะ, 2553, น. 41)

การที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีการปกครองตนเอง ก็เพื่อจะทำให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น สามารถจัดทำบริการสาธารณะ สนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตรงกับความต้องการและทันต่อเหตุการณ์ มากกว่าการจัดบริการให้ประชาชนในท้องถิ่นโดยหน่วยการปกครองกลาง เพราะแต่ละท้องถิ่นอาจมีความต้องการแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรและสภาพแวดล้อมอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของท้องถิ่น กล่าวคือ แต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกันตามธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีนิยม ทางประวัติศาสตร์ ความได้เปรียบเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ ตลอดจนขั้นหรืออัตราของการพัฒนาและปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ดังนั้น จึงเกิดความจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการที่จะนำเอาบริการของรัฐ ไปสู่ท้องถิ่น ในลักษณะที่ตรงกับความต้องการของเขอย่างแท้จริงและ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การกระจายอำนาจการปกครองและการบริหารด้วยการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์การขึ้นในแต่ละท้องถิ่น ย่อมจะสามารถแก้ปัญหาการจัดบริการให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นได้มากขึ้น (ประหยัด หงส์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2539, น. 103-104)

หากพิจารณาด้านการเมืองการปกครองนั้น ถือได้ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะสถาบันท้องถิ่นเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีส่วนได้เสียในการปกครอง เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยในที่สุด (อ้างใน ธนกร แก้วชนะ, 2553, น. 41)

4.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

คำว่า “การปกครองท้องถิ่น” (Local Government) นั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้เป็นจำนวนมากในที่นี้จะขอนำเอาคำนิยามดังกล่าวมาพิจารณาต่อไปโดยสังเขป เพื่อป้องกันถึงลักษณะสำคัญหรือลักษณะที่จำเป็นของการปกครองท้องถิ่น

วิลเลียม วี.ฮอลโลเวย์ (William V. Holleyway 1951, pp. 101-103 อ้างถึงใน ชวงศ์ ฉายะบุตร, 2539, น. 11) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่อาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับเลือกตั้งจากประชาชน

แฮร์ริส จี.มอนตาญ (Haris G. Montagu 1984, p. 574) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปลอดภัยจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด (อ้างใน ชวงศ์ ฉายะบุตร, 2539, น. 12)

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2534, น. 11) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

ประหัย หงส์ทองคำ นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตนเอง (อ้างใน ปธาน สุวรรณมงคล, 2547, น. 2)

จากนิยามของ การปกครองท้องถิ่นดังกล่าว สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นที่รัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระ ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด และอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของรัฐบาลอีกทอดหนึ่ง ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

4.2 ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญหลายประการดังนี้ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2547, น. 4)

1) เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองท้องถิ่นเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และสามารถก่อกำเนิดทางกฎหมาย เช่น สัญญา การก่อหนี้ เป็นต้น

2) มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นการระบุหน้าที่ไว้โดยชัดเจน หรืออาจเป็นการระบุให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถริเริ่มทำกิจการใดๆ ที่ได้มีการบัญญัติห้ามไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ

3) มีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไป สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น จะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสภาเป็นผู้เลือกผู้บริหารหรือคณะบริหารท้องถิ่นก็ได้ ตามที่กฎหมายกำหนด

4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การริเริ่มกฎหมาย การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประพฤติไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป การให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ในท้องถิ่นใดที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง จะทำให้การบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากและมีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างเข้มแข็ง

5) มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างพอเพียง สาระสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่นคือ ต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างพอเพียง เพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่กำหนดไว้ในกฎหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด ความเป็นอิสระในการบริหารในที่นี้หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจดำเนินการในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย โดยมีรัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด

6) มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้โดยอิสระตามสมควร การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะบังเกิดผลดีต่อท้องถิ่น โดยส่วนรวมต้องมีอำนาจในการจัดหารายได้ภายในท้องถิ่นของตนอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน กล่าวคือ มีแหล่งรายได้ในท้องถิ่นสามารถจัดเก็บเองได้ นอกเหนือจากรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลกลาง และมีอิสระตามสมควรในการใช้จ่ายเงินรายได้ของท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7) มีการกำกับ ดูแลจากรัฐ การปกครองท้องถิ่นถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐ และจัดตั้งโดยรัฐ มีกฎหมายรองรับ มีใช้องค์กรอิสระเด็ดขาดจากรัฐ ดังนั้น การกำกับ ดูแล จึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็น เพื่อให้การใช้อำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่น เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การกำกับ ดูแลของรัฐต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชน

5. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) คือ อาสาสมัครภาคประชาชน ที่ตั้งขึ้นโดยกระทรวงมหาดไทย เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือราชการ และเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหลัก รวมทั้งหน้าที่อื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายโดยถือปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องซึ่งปัจจุบัน คือพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนพ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2549 และในปัจจุบันคือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 ประกาศใช้ ณ วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 (ชวรัตน์ ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) และจากการขับเคลื่อนของกระทรวงมหาดไทย ในการเพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพเครือข่าย อปพร. ทำให้ปัจจุบันมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศมากกว่าหนึ่งล้านคน (http://mis.disaster.go.th/portal/dirs/r_civiltotal.aspx) อ้างอิง ระบบจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ซึ่งงานด้านสาธารณภัยหรือภัยพิบัติที่เกิดขึ้น มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมากกว่าในอดีต ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ขาดความสมดุล ทำให้เกิดความแปรปรวนของภูมิอากาศ ภาวะโลกร้อน และจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 5)

พ.ศ. 2546 มาตรา 67 (4) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งการบริหารจัดการสาธารณภัยหรือภัยพิบัติในปัจจุบัน จำเป็นต้องดำเนินการในเชิงรุกและต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนทุกคน มาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างพลังประชาชนให้มีความเข้มแข็ง และมีขีดความสามารถในการจัดการภัยพิบัติต่างๆ ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของกระบวนการจัดการภัยพิบัติ โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน มาตรการดังกล่าวคือการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือที่เรียกว่า อปพร.

5.1 ประวัติการพัฒนาอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในประเทศไทย

ในอดีตเคยมีการจัดตั้งส่วนราชการที่มีหน้าที่ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยมีฐานะเป็นหน่วยงานทั้งระดับกอง และระดับกรมมาแล้ว ซึ่งมีประวัติเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบ พอสรุปได้ดังนี้

พ.ศ. 2477 ได้มี พระราชบัญญัติจัดระเบียบการป้องกันราชอาณาจักรแก้ไขเพิ่มเติม จัดตั้ง “กรมป้องกันและต่อสู้อากาศยาน” สังกัดกระทรวงกลาโหมขึ้น มีหน้าที่ป้องกันภัยทางอากาศ

พ.ศ. 2482 ประกาศใช้ พระราชบัญญัติป้องกันภัยทางอากาศ มีการจัดตั้งหน่วยป้องกันภัยทางอากาศ ปฏิบัติหน้าที่ในคราวสงครามอินโดจีน ฝรั่งเศส และสงครามมหาเอเชียบูรพา

พ.ศ. 2487 โอนกิจการป้องกันภัยทางอากาศจากกระทรวงกลาโหม มาขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย โดยใช้ชื่อใหม่ว่า “กรมป้องกันภัยทางอากาศ”

พ.ศ. 2489 ได้มีการยุบกรมป้องกันภัยทางอากาศด้วยเหตุผลบางประการ

พ.ศ. 2494 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง “กองป้องกันและบรรเทาภัย” สังกัดกรมมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. 2495 ยกฐานะกองป้องกันและบรรเทาภัยขึ้นเป็นกรม เรียกว่า “กรมป้องกันสาธารณภัย” สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. 2501 ได้ยุบกรมป้องกันสาธารณภัย และจัดตั้งเป็นกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. 2505 ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการในกระทรวงมหาดไทย และได้โอนกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนไปสังกัดกรมการปกครอง

พ.ศ. 2522 ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เพื่อให้ได้

การประสานงาน และได้กำหนดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน คือ ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในระดับชาติ กรุงเทพมหานครจังหวัด อำเภอ เทศบาล และเมืองพัทยา โดยกำหนดให้กรมการปกครองทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

พ.ศ. 2531 ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2531

พ.ศ. 2547 ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

พ.ศ. 2550 ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจาก การปฏิรูประบบราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้จัดตั้ง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นเป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู สาธารณภัยและอุบัติเหตุ

พ.ศ. 2553 ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อ้างอิง คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, น. 1-2)

5.2 โครงสร้างองค์กรและบทบาทของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ในการจัดกลไกการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนให้เป็น รูปธรรมและสามารถปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุผล กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่น ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เป็นผู้มีความรู้ สักการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกัน ภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในฐานะ ผู้อำนวยการท้องถิ่น ประกอบกับกรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลืองานในภาครัฐอย่างจริงจังในการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ของตนเอง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการสนับสนุน

5.3 โครงสร้างฝ่ายต่างๆ ในศูนย์ อปพร.

ให้ศูนย์ อปพร. เทศบาล ศูนย์ อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์ อปพร. เขต ในกรุงเทพมหานคร และศูนย์ อปพร. เมืองพัทยา จัดตั้งฝ่ายในศูนย์ อปพร. ดังนี้ (อ้างอิง คู่มือการ ปฏิบัติงานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, น. 7-8)

- 1) ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย

- 3) ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย
- 4) ฝ่ายปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย
- 5) ฝ่ายอื่นๆ ตามความจำเป็น

1) ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มีหน้าที่สนับสนุนและจัดเตรียมกำลัง อปพร. ในการป้องกันภัยพิบัติต่างๆ หรืออุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้น ในพื้นที่ การจัดเตรียมความพร้อมในการบรรเทาภัย การดำเนินการกู้ภัย บรรเทาภัย ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- (1) ตรวจสอบ สอดส่องสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย เสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัย
 - (2) สำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่รองรับการอพยพ เส้นทางอพยพ
 - (3) ตรวจสอบแหล่งน้ำดับเพลิง และเครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันภัย
 - (4) จัดเตรียม ซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ ยานพาหนะสำหรับการป้องกันและ
- การกู้ชีพกู้ภัยให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

(5) การระงับและบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในอันตราย ผู้อพยพ และหรือผู้ประสบภัย

(6) ร่วมวางแผน จัดทำแผนและฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับฝ่ายต่างๆ

(7) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. มอบหมาย

2) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย

มีหน้าที่สนับสนุนและจัดเตรียมกำลัง อปพร. ในการรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความปลอดภัยโดยมีภารกิจ ดังนี้

- (1) ดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชนหมู่บ้าน โดยทั่วไป
- (2) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การจัดระเบียบการจราจรและกำหนดเขตพื้นที่ห้ามเข้า ในกรณีเกิดอัคคีภัย หรือภัยพิบัติอื่นๆ

(3) สนับสนุนและหรือร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการป้องกันการโจรกรรม การก่ออาชญากรรม การชุมนุมและการก่อความไม่สงบ

(4) ร่วมควบคุม ตรวจสอบบุคคลที่น่าจะเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

(5) ร่วมควบคุมดูแลให้ความปลอดภัยแก่ผู้ประสบภัยและทรัพย์สินของผู้ประสบภัย ในกรณีเกิดภัยพิบัติต่างๆ

(6) ร่วมดำเนินการรักษาความปลอดภัยต่อสถานที่ราชการ และบุคคลสำคัญในสถานการณ์ การรักษาความมั่นคงของประเทศตามที่ได้รับมอบหมาย

(7) ร่วมการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความปลอดภัยกับฝ่ายต่างๆ

(8) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. มอบหมาย

3) ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย

มีหน้าที่สนับสนุนและจัด เตรียมกำลัง อปพร. ในการช่วยเหลือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฐมพยาบาลหรือการรักษาพยาบาลในเบื้องต้น การเคลื่อนย้ายผู้เจ็บป่วย และการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย โดยมีภารกิจดังนี้

(1) จัดหา จัดเตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องอุปโภคบริโภค และเวชภัณฑ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และผู้ได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บ

(2) ร่วมช่วยเหลือการอพยพผู้ประสบภัย ด้านการรักษาพยาบาล การอนามัย การจัดระเบียบภายในสถานที่รองรับการอพยพ

(3) ร่วมประสานงานหน่วยงานต่างๆ ในการบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย

(4) ร่วมสำรวจจำนวนผู้ประสบภัย และความเสียหายเบื้องต้น

(5) จัดเตรียมสถานที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเบื้องต้น

(6) ร่วมสงเคราะห์ ช่วยเหลือการแจกจ่ายอาหาร และสิ่งของแก่ผู้ประสบภัย

(7) ร่วมฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการช่วยเหลือรักษาพยาบาล และการเคลื่อนย้าย ผู้บาดเจ็บ

(8) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. มอบหมาย

4) ฝ่ายปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย

มีหน้าที่เป็นหน่วยเผชิญเหตุ (First Responder Unit) ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือประจำศูนย์ อปพร. ปฏิบัติงานด้านการกู้ชีพกู้ภัยเบื้องต้นในกรณีเกิดภัยพิบัติหรืออุบัติเหตุทางถนน ให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย และช่วยเหลือให้การปฐมพยาบาลรวมทั้งเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยอย่างปลอดภัย รวดเร็ว และถูกต้องตามหลักวิชาการ สามารถให้การสนับสนุนหน่วยงานในพื้นที่ หรือหน่วยงานข้างเคียงที่มีพื้นที่ติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว

5) ด้านอื่นๆ ตามความจำเป็น โดยการสนับสนุนและจัดเตรียมกำลัง อปพร. ในการปฏิบัติหน้าที่ประจำฝ่ายต่างๆ เช่น

(1) ฝ่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย (มิสเตอร์เตือนภัย)

(2) ฝ่ายสื่อสารดำเนินการด้านวิทยุสื่อสาร และเอกสาร

- (3) ฝ่ายกิจกรรม จัดทำกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
- (4) ฝ่ายสวัสดิการ ดูแลช่วยเหลือในหมู่ อปพร. ด้วยกัน เช่น จัดให้มีกองทุนสวัสดิการประกันชีวิต
- (5) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติการนักข่าวป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

5.4 หน้าที่ของ อปพร.

เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 41 และระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2553 กล่าวโดยสรุปคือ

- 1) ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการมอบหมายและตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (อ้างใน คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย หน้า 1)

ภาพที่ 2.3 เครื่องหมาย อปพร.

5.5 ลักษณะของเครื่องหมาย อปพร.

เครื่องหมาย อปพร. ภายในมีเครื่องหมายธงชาติไทยแนวนอนอยู่ทางด้านบน ตรงกลางมีรูปมือขวา โดยมีลักษณะลูกกระเบิด คดีน้ำ ลมพายุ และไฟ อยู่ในอุ้งมือขวา ด้านล่างทางซ้ายมือมี ข้อชัยพฤกษ์ 1 ข้อ

1) คำอธิบายความหมาย

- (1) ธงชาติไทย หมายถึง สถาบันสูงสุด คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- (2) มือขวา หมายถึง การให้การป้องกัน ช่วยเหลือ และบรรเทาภัย
- (3) คดีน้ำ หมายถึง อุทกภัย

(4) ลมพายุ หมายถึง วัตภัย

(5) ไฟ หมายถึง อัคคีภัย

(6) ลูกระเบิด หมายถึง ลูกระเบิดนิวเคลียร์ อาวุธเคมีชีววะ ภัยทางอากาศ และ การก่อวินาศกรรม

(7) ช่อชัยพฤกษ์ หมายถึง ความสำเร็จ

5.6 คุณสมบัติของสมาชิก อปพร.

สมาชิก อปพร. ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์
- 3) มีภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ในเขตศูนย์ อปพร. นั้น
- 4) เลื่อมใสการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข

5) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถหรือวิกลจริต

6) ไม่เป็นผู้เสื่อมเสียในทางศีลธรรมหรือในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อสังคม

ผู้สมัครที่ได้รับคัดเลือกกว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามที่กำหนด จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกอบรม อปพร. จึงจะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น อปพร. (อ้างใน คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, น. 14)

5.7 การพ้นจากสมาชิกภาพในกรณี ดังต่อไปนี้

ข้อ 29 อปพร. พ้นจากสมาชิกภาพเมื่อ

1) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ 28 และ ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ตันสังกัดสั่งให้พ้นจากสมาชิกภาพ

2) ตาย

3) ลาออก

4) ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ตันสังกัดสั่งให้พ้นจากสมาชิกภาพตามข้อ 36 (อ้างใน คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, น. 14)

5.8 สิทธิและวินัยของสมาชิก อปพร. มีดังนี้

ข้อ 35 อปพร. มีสิทธิดังต่อไปนี้

1) แต่งเครื่องแบบและประดับเครื่องหมาย อปพร.

2) ใ้ใช้วิทยุของทางราชการในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรและหน้าที่อื่นตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3) ได้รับการคุ้มครองตามระเบียบและกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและหน้าที่อื่นตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ข้อ 36 อปพร. จะต้องรักษาและปฏิบัติตามวินัยโดยเคร่งครัดดังต่อไปนี้

1) สนับสนุนและดำรงรักษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) ปฏิบัติตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัดและสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์ อปพร. ที่ตนสังกัด

3) แต่งเครื่องแบบให้ถูกต้องตามระเบียบในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่

4) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอดทนไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยและไม่หวังผลประโยชน์ใดๆ เป็นการตอบแทน

5) รักษาความสามัคคีในหมู่คณะและเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

6) ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี

7) ไม่เสพสุราของมีนเมาในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่

8) ไม่ใช้กริยาวาจาที่ไม่สุภาพต่อประชาชน

9) ไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

10) ไม่เปิดเผยความลับทางราชการ

11) ไม่แสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นจากการปฏิบัติหน้าที่

กรณี อปพร. กระทำผิดวินัยตามวรรคหนึ่งและเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือกิจการอปพร. ให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ที่ผู้นั้นสังกัดมีอำนาจสั่งให้ อปพร. ผู้กระทำผิดพ้นจากสมาชิกภาพ

5.9 หน้าที่และการมอบหมายการปฏิบัติงาน

ข้อ 37 อปพร. มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและปฏิบัติตามระเบียบนี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ อปพร. ไปรายงานตัวต่อผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าพนักงาน โดยไม่ชักช้าและขณะปฏิบัติหน้าที่ให้แต่งเครื่องแบบ อปพร. เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนจะประดับ เฉพาะเครื่องหมาย อปพร. ก็ได้และต้องมีบัตรประจำตัว อปพร. ไว้เพื่อแสดงตนด้วย

ข้อ 38 กรณีผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ใกล้เคียงร้องขอ และผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เห็นเป็นการสมควรอาจสั่ง อปพร. ไปปฏิบัติภารกิจนอกเขตรับผิดชอบก็ได้และให้รายงาน ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ตามลำดับชั้นในกรณีที่มีความจำเป็นให้ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. จังหวัด หรือผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. กรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณีมีอำนาจสั่งการอนุมัติหรืออนุญาตให้ อปพร. ไปปฏิบัติภารกิจนอกเขตจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครได้

ข้อ 39 ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วนเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และหัวหน้าฝ่าย อปพร. ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เทศบาล ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เมืองพัทยา ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เขตในกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการ ศูนย์ อปพร. อำเภอ ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. กรุงเทพมหานคร หรือผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. จังหวัด ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองหัวหน้าฝ่าย อปพร. หรือรองผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ของศูนย์ อปพร. นั้นเป็นผู้สั่งการอนุมัติอนุญาตแทนไปพลางก่อนได้

ข้อ 40 การรายงานให้กระทำตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาเว้นแต่กรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็นอาจรายงานผู้บังคับบัญชาเหนือชั้นขึ้นไปได้แต่ต้องรีบรายงานให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรง ทราบในทันทีที่สามารถจะกระทำได้

1) การมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ (ข้อ 27)

ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. กลาง ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. จังหวัด และ ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีอาจพิจารณามอบรางวัลเชิดชูเกียรติสำหรับ ศูนย์ อปพร. ในสังกัดที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น

ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. อาจพิจารณามอบประกาศเกียรติคุณสรรเสริญและ เครื่องหมายเชิดชูเกียรติแก่อปพร. ที่ปฏิบัติงานดีเด่นหรือผู้ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือกิจการ อปพร. จนเกิดผลดียิ่ง

เพื่อเป็นการส่งเสริมและยกย่องในการปฏิบัติหน้าที่ของ อปพร. ที่มีผลการ ปฏิบัติงานดีเด่นเป็นพิเศษผู้บัญชาการศูนย์ อปพร. กลาง อาจพิจารณามอบประกาศเกียรติคุณ สรรเสริญและเครื่องหมายเชิดชูเกียรติแก่อปพร. โดยการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และรูปแบบที่ศูนย์ อปพร. กลาง กำหนด (อ้างใน คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, น.

6. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

6.1 อำเภอวัดโบสถ์ เป็นหนึ่งใน 9 อำเภอของจังหวัดพิษณุโลก เดิมเป็นตำบลหนึ่งในเขตการปกครองของอำเภอพรมพิราม ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2491 ได้รับความฐานะเป็นกิ่งอำเภอ และเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2499 ได้ยกฐานะเป็นอำเภอวัดโบสถ์ ของจังหวัดพิษณุโลก เดิมนี้ตำบลวัดโบสถ์มีที่ตั้งอยู่บริเวณหัวสะพานวัดโบสถ์ เรียกว่า ศาลแขวงหรือที่ทำการแขวง แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า ท่าศาล มีหน้าที่เก็บภาษีอากรของท้องที่ ขึ้นตรงต่ออำเภอพรมพิราม เดิมนี้ที่ว่าการอำเภอมีที่ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลวัดโบสถ์ ต่อมาประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้การบริการประชาชนไม่สะดวก สถานที่คับแคบ จึงได้ย้ายไปอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งใหม่ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2534 ที่หมู่ที่ 1 ตำบลวัดโบสถ์ ริมถนนพิษณุโลก-เด่นชัย (ที่มา <http://www.amphoe.com/menu.php?am=420&pv=36>)

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอวัดโบสถ์ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 53 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอพิชัย อำเภอทองแสนขัน (จังหวัดอุตรดิตถ์) และ

อำเภอชาติตระการ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอชาติตระการและอำเภอวังทอง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองพิษณุโลก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอพรมพิราม

2) สถานที่ท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติแก่งเจ็ดแคว เขตห้ามล่าสัตว์ เขาน้อย-เขาประคู้ เขื่อนแควน้อย

3) การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอวัดโบสถ์ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลวัดโบสถ์ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลวัดโบสถ์ ตำบลท่างาม และตำบลท้อแท้ องค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวัดโบสถ์ (นอกเขตเทศบาลตำบลวัดโบสถ์) องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่างาม (นอกเขตเทศบาลตำบลวัดโบสถ์) องค์การบริหารส่วนตำบลท้อแท้ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท้อแท้ (นอกเขตเทศบาลตำบลวัดโบสถ์)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านยางทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหินลาดทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลคันไ้ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคันไ้ทั้งตำบล

ตำบลวัดโบสถ์ แบ่งเขตการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน จำนวนประชากร : 5,724

คน ประกอบด้วยหมู่บ้าน

- หมู่ 1 บ้านท่างาม
- หมู่ 2 บ้านศรีเจริญ
- หมู่ 3 บ้านท่างาม
- หมู่ 4 บ้านวัดโบสถ์
- หมู่ 5 บ้านคลองช้าง
- หมู่ 6 บ้านเนินมะคึก
- หมู่ 7 บ้านท่าแก่ง
- หมู่ 8 บ้านวังกร่าง
- หมู่ 9 บ้านหนองขอน

ตำบลท่างาม แบ่งเขตการปกครอง เป็น 13 หมู่บ้าน จำนวนประชากร : 5,670

คน ประกอบด้วยหมู่บ้าน

- หมู่ 1 บ้านสวนป่า
- หมู่ 2 บ้านหนองปลิง
- หมู่ 3 บ้านท่างาม
- หมู่ 4 บ้านใหม่ใต้
- หมู่ 5 บ้านยาง
- หมู่ 6 บ้านเขาไร่ศรีราชา
- หมู่ 7 บ้านใหม่เหนือ
- หมู่ 8 บ้านหนองแดง
- หมู่ 9 บ้านปึกตามี (หนองกระทุ่ม)
- หมู่ 10 บ้านหัวคางคา
- หมู่ 11 บ้านหัววัง (วังยายถี)
- หมู่ 12 บ้านวังเจ็ก
- หมู่ 13 บ้านหนองสลุง

ตำบลท้อแท้ แบ่งเขตการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน จำนวนประชากร : 7,217

คน ประกอบด้วยหมู่บ้าน

- หมู่ 1 บ้านท้อแท้
- หมู่ 2 บ้านท่าช้าง

หมู่ 3 บ้านเหล่าขวัญ

หมู่ 4 บ้านเหล่าขวัญ

หมู่ 5 บ้านท้อแท้

หมู่ 6 บ้านดงกระบาก

หมู่ 7 บ้านวัดโบสถ์

หมู่ 8 บ้านหนองมะคัง

หมู่ 9 บ้านท่ากระดุน

ตำบลบ้านยาง แบ่งเขตการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน จำนวนประชากร : 3,208

คน ประกอบด้วยหมู่บ้าน

หมู่ 1 บ้านนาขาม

หมู่ 2 บ้านป่าคาย

หมู่ 3 บ้านน้ำหัก

หมู่ 4 บ้านน้ำคบ

หมู่ 5 บ้านพรมมาศ

หมู่ 6 บ้านท่าสะเดาะ

หมู่ 7 บ้านหนองยาง

หมู่ 8 บ้านเนินตาดเกิด

หมู่ 9 บ้านไร่สุขสมบูรณ์

ตำบลหินลาด แบ่งเขตการปกครอง เป็น 10 หมู่บ้าน จำนวนประชากร : 5,737

คน ประกอบด้วยหมู่บ้าน

หมู่ 1 บ้านท่าหนอง

หมู่ 2 บ้านหินลาด

หมู่ 3 บ้านห้วยเจียง

หมู่ 4 บ้านน้อย

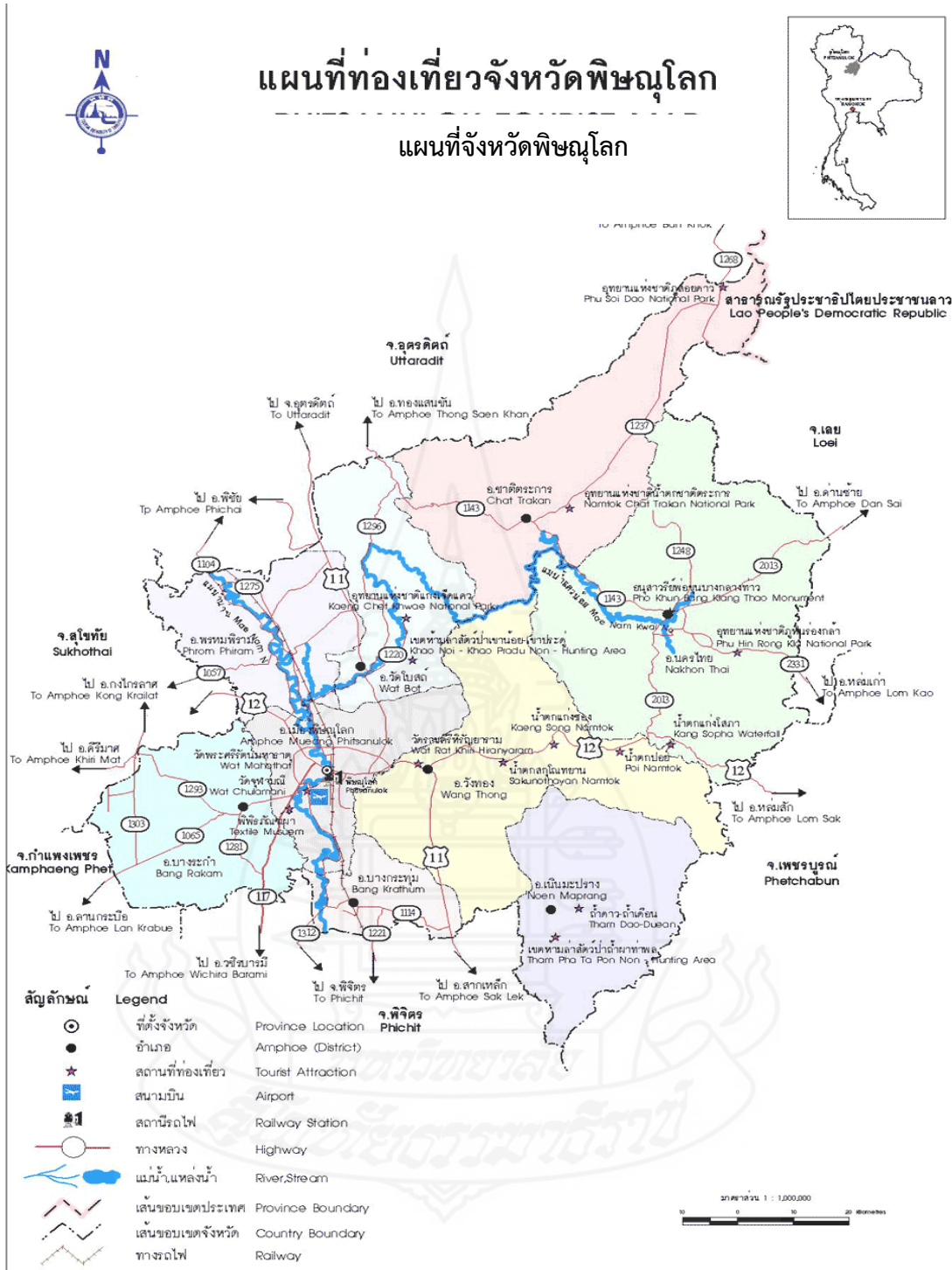
หมู่ 5 บ้านชาน

หมู่ 6 บ้านน้อยใน

หมู่ 7 บ้านท่าปากห้วย

หมู่ 8 บ้านท่าขอนแก่น

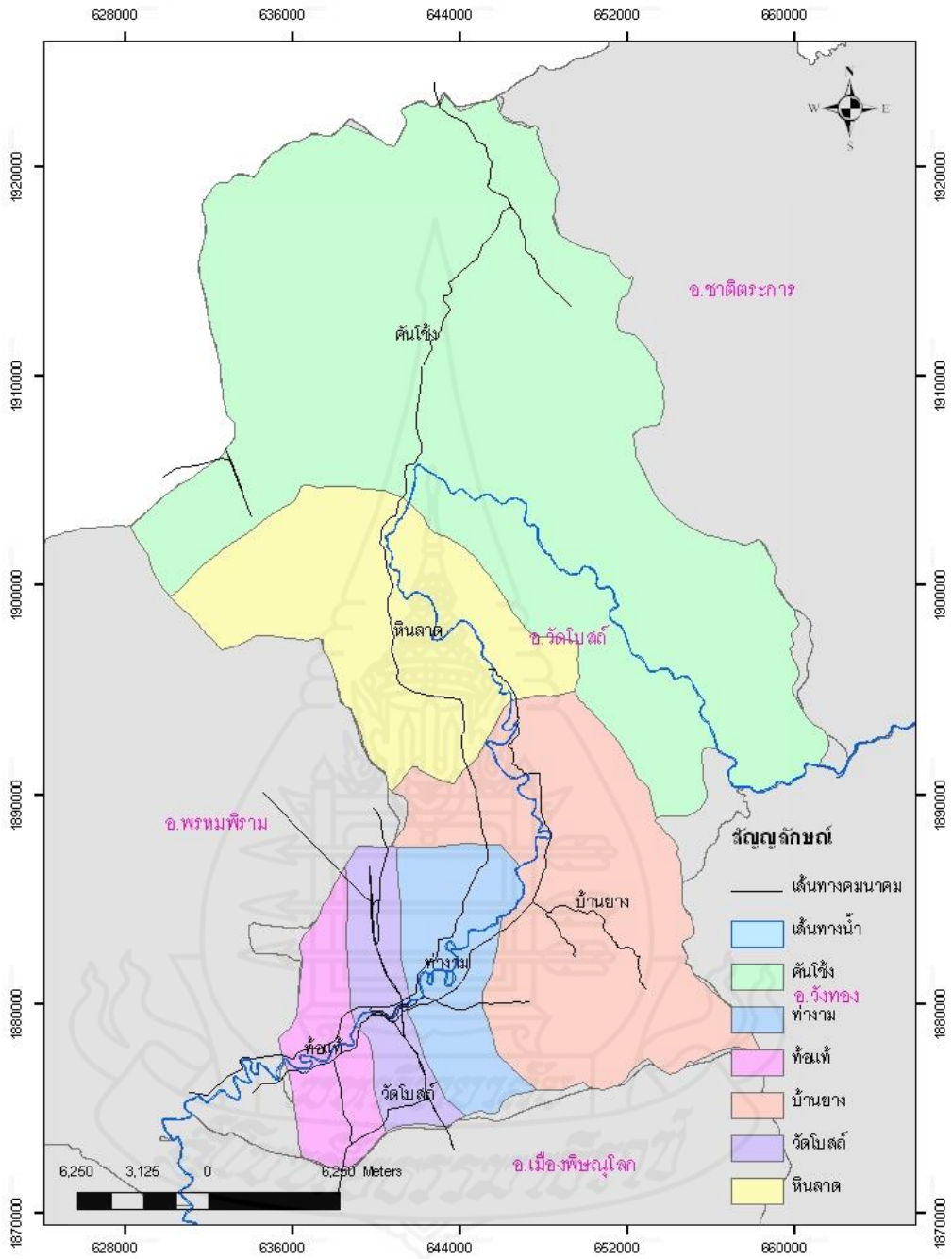
หมู่ 9 บ้านหนองไผ่

ภาพที่ 2.4 แสดงแผนที่จังหวัดพิษณุโลก

ที่มา: <https://www.novabizz.com/Map/12.htm>

แผนที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 2.5 แสดงแผนที่ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ที่มา : สำนักงาน เกษตร จังหวัดพิษณุโลก - กรมส่งเสริมการเกษตร อำเภอวัดโบสถ์,
<http://www.phitsanulok.doe.go.th>

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจาก บุคคลกลุ่มนี้มีหน้าที่ในการทำงานใกล้ชิดประชาชน อาจเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างฐานเสียง ฐานคะแนน ของผู้นำในชุมชน ผู้นำในท้องถิ่น ที่ใช้ประโยชน์จากกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการเข้ามาบริหารงานในทางการเมือง โดยการผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ดังนั้น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จึงเป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งในชุมชนที่มีบทบาทต่อท้องถิ่นของตน ในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน จึงเป็นผลทำให้ผู้ศึกษาวิจัย มีความสนใจว่า หากกลุ่มนักรบการเมืองหรือผู้นำท้องถิ่นหรือกลุ่มของบุคคลที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เอง จะขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองนั้น จะสร้างบทบาทในสังคมของตน หรือหากกลุ่มผู้นำ ผู้มีอำนาจทางการเมือง ให้ความสนใจกับกลุ่มคนกลุ่มนี้(อปพร.)ในการเป็นฐานอำนาจเพื่อประโยชน์ในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ได้หรือไม่

ปธาน สุวรรณมงคล ได้ศึกษาเรื่อง อำนาจไว้ในงานเรื่อง “การเมืองท้องถิ่น : การเมืองของใคร โดยใคร เพื่อใคร” ว่าการเมืองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ อำนาจ (power) และ ผลประโยชน์ (interest) และแบ่งอำนาจได้เป็น 2 คำคือ อำนาจและอำนาจหน้าที่ โดยเห็นว่า “อำนาจหน้าที่” มีความชอบธรรมในการสั่งการและบุคคลที่ปฏิบัติตามยอมรับในความถูกต้อง ส่วน “อำนาจ” เป็นศักยภาพที่ไม่จำเป็นต้องมีความชอบธรรมก็ได้แต่ก็ทำให้บุคคลต้องปฏิบัติตาม เช่นการบังคับ ข่มขู่ให้ ทำตาม เป็นต้น ทั้งนี้จึงมองออกได้ว่า อำนาจเป็นคำที่แสดงถึงพลังที่เหนือที่ส่งมาจากเบื้องบนลงมาเพื่อบังคับให้คนกระทำตามซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่ทรัพยากรอำนาจที่เหนือกว่า อำนาจตามความหมายนี้ มีลักษณะคล้ายพลังแฝงเร้นที่ไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนต่างไปจาก “อำนาจหน้าที่” (authority) ที่มีลักษณะเป็นการบังคับ เช่นเดียวกันแต่มีความชอบธรรมทางกฎหมาย มารองรับอำนาจและการใช้อำนาจนั้น และการที่บุคคลหรือกลุ่มการเมืองใดจะมีอำนาจมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการแผ่ขยายพิสัยอำนาจออกไปด้วย “พิสัยของอำนาจ” หมายถึง ขอบเขตของพลังตัดสินใจที่ส่งไปถึง (อ้างใน ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 97)

กรณีของการเมืองท้องถิ่นแบบตัวแทน ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งท้องถิ่นและได้เข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและบริหารงานตามนโยบายที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น และข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เสนอ และได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นแล้ว “ข้อบัญญัติงบประมาณ” คือ เครื่องมือของผู้บริหาร

ท้องถิ่น ในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่า คือ “งบประมาณ” ให้แก่กลุ่มคนในสังคม ใครจะได้อะไรที่ไหน เท่าไร ซึ่งต้องผ่านกระบวนการต่อรองประนีประนอมกันทั้งภายในและภายนอกสภาท้องถิ่นกว่าจะผ่านสภาและใช้งบประมาณได้ และในกระบวนการจัดทำและพิจารณางบประมาณนี้เองสามารถพิจารณาได้ว่า ใครได้ประโยชน์ หรือประโยชน์ตกแก่กลุ่มใด มากน้อยอย่างไร (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 98)

ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่มีความไม่เท่าเทียมกัน จะพบว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระบบอุปถัมภ์มีลักษณะของการ “แลกเปลี่ยนผลประโยชน์” และ “การพึ่งพิง” ระหว่างกัน ในความสัมพันธ์นี้อาจมีทั้งความสัมพันธ์แบบไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ให้การอุปถัมภ์กับผู้ถูกอุปถัมภ์ และความพึ่งพิงกันเชิงผลประโยชน์อย่างไม่เป็นทางการในกลุ่มที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกัน และสำหรับการเมืองท้องถิ่นโดยเฉพาะในประเทศไทยกำลังพัฒนาทั้งหลายจะพบว่า อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์นั้นมีมากต่อการเมืองท้องถิ่น (ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์, 2552, น. 98)

นพพล สุคนธวิท (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น : ผลประโยชน์และฐานอำนาจ” ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างพรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น ในลักษณะที่การเมืองท้องถิ่นได้กลายเป็นแหล่งผลประโยชน์และฐานอำนาจที่สำคัญยิ่งของพรรคการเมือง ซึ่งพรรคการเมืองพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือการเมืองท้องถิ่นนั้นให้ได้ โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ในระบบการเมืองที่เอื้อและเปิดทางให้พรรคการเมืองเข้ามามีอิทธิพลเหนือการเมืองท้องถิ่นได้

ผลการศึกษาพบว่า พรรคการเมืองไทยและการเมืองท้องถิ่น ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและแนบแน่น โดยผ่านตัวนักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองเป็นหลัก การเมืองท้องถิ่นถือเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญสำหรับพรรคการเมืองที่จะต้องแสวงหาและครอบครองเพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองอันนำมาซึ่งอิทธิพลและผลประโยชน์ ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่นนั้นมีลักษณะการครอบงำท้องถิ่นโดยพรรคการเมือง โดยอาศัยระบบราชการ กลไกการปกครองท้องถิ่น และการจัดตั้งตัวแทนของพรรคเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับประชาชนภายในท้องถิ่น ในลักษณะที่สามารถชักจูงหรือชักนำประชาชนได้ ทั้งนี้โดยอาศัยกลไกในระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย ควบคู่ไปกับความไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครองของประชาชน เพราะ มีการศึกษาน้อยและขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการเมืองการปกครอง ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า จึงทำให้พรรคการเมืองสามารถใช้การเมืองท้องถิ่นเป็นฐานอำนาจที่สำคัญยิ่งในการก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและแสวงหาผลประโยชน์ จากอำนาจทางการเมืองได้อย่างไม่จำกัด การจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ให้กับท้องถิ่นนั้นเป็นการทำเพื่อรักษาและสร้างฐานอำนาจของพรรคการเมืองอย่างหนึ่ง

ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น:กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอ คีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยและ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอ คีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองอุทิศเวลาให้กับงานส่วนรวมงานสังคมหรือช่วยงานตามหมู่บ้านงานศาสนพิธี เพื่อเป็นการแสวงหาผู้สนับสนุนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนระหว่างการสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองมีกระบวนการรณรงค์หาเสียงโดยการพูดคุยในหมู่บ้าน พี่ น้อง หรือเพื่อนก่อน แล้วจึงค่อยขยายวงกว้างขึ้นในลำดับถัดมา ขั้นตอนที่ 3 ขั้นระหว่างดำรงตำแหน่ง นักการเมืองใช้อำนาจกำหนดนโยบาย ตลอดจนทบทวน แก้ไขเพิ่มเติมนโยบายต่างๆ พัฒนาท้องถิ่นให้ตามที่ค้นหาเสียงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สนับสนุน และขั้นตอนสุดท้ายคือเตรียมความพร้อมในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ คือ การติดต่อประสานงานประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ แสวงหาผู้สนับสนุนใหม่จากการออกชุมชนหมู่บ้านที่เป็นส่วนร่วมมากขึ้น (2)ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัว เป็นปัจจัยพื้นฐานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนจนได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเครือข่าย เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อนักการเมืองท้องถิ่นรองจากปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายนักการเมืองจะประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเพื่อน เป็นปัจจัยที่ช่วยนักการเมืองลงพื้นที่ช่วยในการแสวงหาผู้สนับสนุนให้นักการเมืองได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์ เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยเสริมจากภายนอกที่ช่วยสนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จจากบารมีของผู้อุปถัมภ์ โดยเฉพาะผู้อุปถัมภ์เป็นรัฐมนตรี นักการเมืองระดับประเทศ ข้าราชการระดับสูงในจังหวัด ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์เป็นปัจจัยที่สนับสนุนนักการเมือง โดยรักษาฐานคะแนนในพื้นที่ ตามหมู่บ้าน หรือกลุ่มบ้าน และปัจจัยด้านเงินทุน เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมือง แหล่งที่มาของเงินทุนมาจากครอบครัว หรือผู้ให้อุปถัมภ์ในการสร้างฐานอำนาจ

นายฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย:ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ต การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) วิธีการสร้างฐานอำนาจ

การเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (2) ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า (1) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นมี 4 วิธี คือการให้ผลประโยชน์ตอบแทน โดยแบ่งเป็นการตอบแทนภายในองค์กรเทศบาลและภายนอกองค์กรเทศบาล เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในการเข้ามาดำรงตำแหน่งในสมัยต่อไป การให้การศึกษอบรมเพิ่มความรู้ในด้านอาชีพ การใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นการอุปถัมภ์อย่างชอบธรรม มีลักษณะของ “การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์” และ “การพึ่งพิง” ระหว่างกันรวมทั้งการอุปถัมภ์แบบให้ส่วนบุคคลรวมถึงความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ ในการติดต่อราชการ การใช้อำนาจหน้าที่ในการอุปถัมภ์ด้านตำแหน่งการงาน การใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่มีลักษณะในเชิงอุปถัมภ์ (2) ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ ความมีภาวะการณืเป็นผู้นำของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ปัจจัยฐานทางสังคม ในด้านเกียรติยศความน่าเชื่อถือของตัวผู้นำหรือภาวะผู้นำ ความอาวุโสของหัวหน้ากลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งมาหลายสมัย และการที่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีเครือญาติอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีผลต่อการเป็นฐานเสียง ฐานคะแนนเสียงให้ได้รับเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่ง การติดต่อสื่อสารการปฏิสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนเป็นไปในลักษณะที่ติดต่อกัน

นายชนกร แก้วชนะ (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ในองค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะและกิจกรรมทางการเมืองของเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ในองค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง (2) ผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบของเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ในองค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง (3) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านลบของเครือข่ายระบบระบบอุปถัมภ์ในองค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (1) เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ที่มีความสำคัญ ได้แก่ ระบบเครือญาติมาจากหลายฝ่ายทั้ง พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย กลุ่มญาติพี่น้องเครือพันธ์ทางกลุ่มญาติ ตรงกับแนวคิดและทฤษฎีทางสังคมศาสตร์(สุธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์, 2547, น. 9) โดยนำเอาพุทธวิถีการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ เรื่องการ “สาวย่านนับโยค” เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้เพื่อสืบหาเครือญาติ หรือไล่เรียงลำดับญาติโดยสาวลึงไปยังบรรพบุรุษว่ามีภารกิจโยงโยเป็นเทือกเขาเหล่ากออย่างไร โดยมุ่งหวังหาญาติให้มากเพื่อเป็นฐานเสียงช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง นักการเมืองคนไหนมีญาติมากย่อมมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูง รวมทั้ง ระบบพรรคพวกเพื่อฝูง เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริม เพราะพรรคพวกจะช่วยเป็นหัวคะแนน ช่วยหาเสียง ชื่อเสียง รวมทั้งใช้อำนาจบารมี อิทธิพล เงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ได้รับการเลือกตั้ง (2)ผลกระทบด้านบวกของเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ ในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมีผลดีต่ออบต.ค

วนพัง เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจจริงใจ ไม่มีสิ่งตอบแทนเป็นความผูกพัน การแสดงความมีน้ำใจของเครือญาติ พรรคพวก เพื่อนฝูง การใช้ระบบอุปถัมภ์ควบคู่กับระบบคุณธรรมเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้โอกาสคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม เข้ามารับบริหารท้องถิ่น ทำให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส ช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรือง (3) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านลบของเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ต้องเน้นนโยบายป้องกันต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง อย่างจริงจัง ต่อเนื่องให้ กกด.ระดับท้องถิ่นควบคุมการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เด็ดขาด เครื่องครัด รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนให้รู้สิทธิหน้าที่ของตนเอง ไม่ขายเสียง ไม่รับเงินจากการซื้อเสียงเมื่อมีการเลือกตั้งทุกระดับ

นางสาวจุฑามาศ โสมภิมรย์ (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีของนายชาญ พวงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ของนายชาญ พวงเพชร (2) ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ของนายชาญ พวงเพชร (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ของนายชาญ พวงเพชร

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (1) การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของนายชาญ พวงเพชร เกิดจากปัจจัยภายใน คือ การได้รับผลกระทบทางการเมืองจากการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ ในการบริหารงาน ผลประโยชน์ที่พึงได้จากงบประมาณที่จัดสรรแต่ละพื้นที่ ในพื้นที่ที่ตนดูแลรับผิดชอบไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสภา โคนกิดกั้นการทำประโยชน์ในพื้นที่ และถูกกลั่นแกล้งในการบริหารงานในระหว่างดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ส่วนปัจจัยภายนอก คือ มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายการเลือกตั้งให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง เป็นผลทำให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนโดยตรง โดยใช้วิธีการหาเสียงเข้าถึงประชาชนแบบเคาะประตูบ้าน และรับฟังปัญหาจากประชาชนโดยตรง (2) ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของนายชาญ พวงเพชร จากปัจจัยภายในคือ เงินทุน เพราะเป็นทรัพยากรทางวัตถุที่สำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ในช่วงนี้นายชาญ พวงเพชรต้องไปยับยั้ง เพื่อมาหาเสียง ส่วนปัจจัยภายนอก คือ อิทธิพลทางการเมืองจากคู่แข่งและเงื่อนไขทางกฎหมายข้างด้าน เพราะคู่แข่ง เป็นคนเดิมที่มีอิทธิพลอยู่ก่อนแล้ว จึงมีอิทธิพลในการหาเสียง (3) ต้องสร้างฐานการเมืองในเชิงระบบอุปถัมภ์กับประชาชนอย่างต่อเนื่องและยาวนาน มีคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง และมีคุณสมบัติของความมีภาวะผู้นำที่ดี เมื่อได้เข้ารับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีแล้ว จะต้องดำเนินงานตามนโยบายที่รณรงค์หาเสียงไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการค้นคว้าศึกษาวิจัย เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสังเกตการณ์ โดยผู้วิจัยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและนักการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งผู้มีอำนาจทางการเมืองกลุ่มอปพร. โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย
5. การนำเสนอผลการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานศึกษาวิจัยนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มอปพร. ในอำเภอวัดโบสถ์จังหวัดพิษณุโลก เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองส่วนท้องถิ่น ผู้เป็นหัวหน้าอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อปพร.) แต่ละตำบล ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) หรือวิธีการสุ่มตัวอย่างตามจุดมุ่งหมายแบบแบ่งช่วง (Stratified Purposive Sampling) โดยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

1. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กลุ่มการเมืองท้องถิ่น
2. กลุ่มผู้มีอำนาจในการสั่งใช้ควบคุม อปพร. กลุ่มข้าราชการท้องถิ่น
3. กลุ่มสมาชิก อปพร. ที่เป็นผู้นำของกลุ่ม

กล่าวคือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 18 คน ทั้งหมด 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลท่างาม ตำบลคันไช้ ตำบลหินลาด ตำบลบ้านยาง และตำบลท้อแท้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างการ

วิจัย ตำบลละ 3 คน ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นที่ได้เป็น อปพร. หรือมี อปพร. เป็นฐานอำนาจของตน และสมาชิก อปพร. ที่เป็นผู้นำในแต่ละตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งกลุ่มผู้มีส่วนอำนาจในการสั่งใช้ควบคุม อปพร. เช่น กลุ่มข้าราชการท้องถิ่นผู้มีส่วนอำนาจสั่งใช้ได้โดยชอบธรรมทางกฎหมาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่องอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบรายบุคคล และแบบกลุ่ม โดยการสัมภาษณ์ได้เตรียมประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยไม่กำหนดขอบเขตของคำตอบไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ เพื่อศึกษาการเข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)เพื่อช่วยงานสังคมต่างๆ และหรือ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานของ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพื่อมีผลประโยชน์ต่อบทบาทในสังคมหรือเพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ในการขึ้นสู่อำนาจทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบของการเป็นฐานอำนาจของผู้นำ ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในมุมมองของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และข้อมูลจากป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพิษณุโลก ข้อมูลจากที่ว่าการอำเภอวัดโบสถ์ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่างๆจากการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต ซึ่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น หรือการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่เป็นจำนวนมาก และข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำสั่ง

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีทั้งเอกสารที่เป็นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดยเฉพาะงานเขียนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย

3.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการประสานขออนุญาตเข้าไปสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้นำท้องที่ และผู้นำท้องถิ่น และสมาชิก อปพร. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลท่างาม ตำบลคันไ้ ตำบลหินลาด ตำบลบ้านยาง และตำบลท้อแท้ ในเรื่องอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่นที่ได้เป็น อปพร. หรือมี อปพร.เป็นฐานอำนาจของตนและสมาชิก อปพร.ที่เป็นผู้นำในแต่ละตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ตำบล รวมสัมภาษณ์ ตำบลละ 3 คน จำนวน 6 ตำบล รวมทั้งสิ้น 18 คน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้นัดหมายสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกถึงข้อมูลการเข้ามาเป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และบทบาทต่างๆของแหล่งข้อมูลของแต่ละท่านในชุมชนของตนเอง อีกทั้งเจาะลึกถึงความคิดเห็นเชิงทัศนคติต่ออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการเป็นฐานอำนาจของนักการเมืองในท้องถิ่นของตนว่าสามารถจะใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นฐานเสียงในการเข้ามาสู่อำนาจได้หรือไม่ โดยได้รับความร่วมมือกับกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อคือ เพื่อให้ทราบถึงการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก สามารถที่จะเป็นฐานอำนาจทางการเมืองในกลุ่มต่างๆ ทั้งผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งตัวของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเองในการสร้างฐานอำนาจของตน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำตอบของการศึกษาการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง และ เพื่อทราบถึงบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งในมุมมองของผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ว่ากลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สามารถเป็นฐานอำนาจทางการเมืองในการเลือกตั้งของตนเอง และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาอธิบายความ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถอธิบายนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย 2 ข้อ คือ เพื่อศึกษาการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก และทราบถึงบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่เป็นระดับแกนนำ เป็นหัวหน้าในแต่ละตำบล ของอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกแล้ว ข้อมูลที่ได้นั้น ได้ทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกรายละเอียดในประเด็นที่ต้องการศึกษาและสนใจ ตามที่ผู้ศึกษาวิจัยได้เตรียมไปในการสัมภาษณ์ ตามที่ได้มีการนัดหมายและบางท่านได้ไปสัมภาษณ์ในสถานที่ตามหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยได้สรุปประเด็นเนื้อหาสำคัญไว้ ทำให้เก็บข้อมูลได้ครบถ้วน เมื่อได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงตามประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาประเมินแล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยจึงขอเสนอข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 18 คน ทั้งหมด 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลท่างาม ตำบลคันโช้ง ตำบลหินลาด ตำบลบ้านยาง และตำบลท้อแท้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ตำบลละ 3 คน ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่นที่ได้เป็น อปพร. หรือมี อปพร. เป็นฐานอำนาจของตน และสมาชิก อปพร. ที่เป็นผู้นำในแต่ละตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งกลุ่มผู้มีอำนาจในการสั่งใช้ควบคุม อปพร. เช่น กลุ่มข้าราชการท้องถิ่นผู้มีอำนาจสั่งใช้ได้โดยชอบธรรม ตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่หนึ่ง

1.1 การสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่อำเภอ วัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น

มีการใช้รูปแบบการสร้างฐานทางการเมือง เป็นประเด็นใหญ่ๆ อยู่ทั้งหมด 3 ประเด็นหลักๆ ได้แก่

1.1.1 การใช้ความสัมพันธ์ทางระบบเครือข่าย

1.1.2 การเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือคนในสังคม

1.1.3 การเป็นผู้มีเกียรติและน่าเชื่อถือ

จากการที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ไปสัมภาษณ์ บุคคลที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นแค่ชาวบ้านตาสีตาสาธรรมดาที่มีจิตสาธารณะเพื่อทำความดีในชุมชนทั่วไป แต่ละคนนั้นล้วนแล้วแต่มีตำแหน่งหน้าที่ ที่สำคัญในชุมชน ในตำบลในพื้นที่ของตนเอง กลุ่มคนกลุ่มนี้บางคนก็มีตำแหน่งหน้าที่ในทางการเมืองด้วย เช่น เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, เป็นผู้ใหญ่บ้าน, เป็นสรวัดรำนันประจำตำบลและเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน เป็นต้น การมีตำแหน่งหน้าที่ในสังคมอยู่แล้วก็เป็นไปได้ ไม่ยากนัก ที่จะมีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนเอง เพราะได้เข้าถึงกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชนอย่างใกล้ชิด ในการศึกษาวิจัยการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผู้ศึกษาวิจัยสนใจที่จะศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจ ซึ่งจะขอสรุปเป็นประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

1.1.1 การใช้ความสัมพันธ์ทางระบบเครือข่าย จากการได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ได้สรุปข้อมูลวิเคราะห์ตรงกันว่า การเข้ามาเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น ทำให้คนในหมู่บ้านรู้จักมากขึ้น มีบทบาทในการช่วยเหลือชุมชนมากขึ้น ทางญาติพี่น้องก็ได้รับคำชมเชยว่าบ้านนี้เป็น อปพร. ซึ่งทำให้เป็นที่รู้จักของผู้คนในชุมชน ในส่วนการสร้างฐานทางการเมืองโดยใช้ความสัมพันธ์ทางเครือข่ายของกลุ่ม อปพร. ที่เข้ามาทำหน้าที่ตรงจุดนี้ นั้น ย่อมเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนและในกลุ่มชุมชนในชนบท การช่วยเหลือในระบบเครือข่ายจะเป็นเหมือนเรื่องปกติของคนในชุมชนท้องถิ่น ใครมีญาติพี่น้องที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมาก เวลาลงเล่นทางการเมืองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิมีโอกาสได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งมากกว่าคนที่ไม่มีญาติพี่น้องน้อย การสร้างฐานเสียงโดยการสนับสนุนของเครือข่ายถือเป็นเรื่องสำคัญ เป็นปัจจัยหนึ่งในการเข้าสู่สนามการเมืองระดับท้องถิ่น ดังปรากฏคำสัมภาษณ์ของบุคคลที่ให้ข้อมูลสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์แบบญาติพี่น้องโดยตรง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การเป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น เป็นกลุ่มบุคคลที่คลุกคลีอยู่กับประชาชนในชุมชน มีญาติ มีพี่ มีน้อง มีคนรู้จักในวงศ์ญาติของตนเอง การสร้างฐานอำนาจของตนเอง โดยอาศัยญาติพี่น้องเป็นฐานในการเข้าสู่อำนาจเป็นสิ่งที่ไม่ยากนักสำหรับการเมืองท้องถิ่น การลงสมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็แข่งขันกับคนในตำบลในหมู่บ้านของตนเอง ใครมีญาติพี่น้องมากย่อมมีโอกาสชนะการเลือกตั้งได้มากกว่ารวมทั้งเป็นผู้ที่ทำงานเสียสละตนเพื่อชุมชน เพื่อหมู่บ้านของตนเองด้วยแล้ว ย่อมมีโอกาสเพิ่มมากขึ้นไปอีกเพราะมีผลงานในด้านการเสียสละ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนหลายท่าน

โดยมี นายลูกทุ่ง กุลคง ประธาน อปพร. ตำบลท่างาม ซึ่งแต่เดิมได้ทำงานในชุมชนตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้ช่วยกำนันตำบลท่างาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 และรับผิดชอบดูแลชุมชนในตำบลท่างาม เป็นที่รู้จักของคนทุกหมู่บ้าน ไปที่ไหนก็มีคนรู้จัก เรียกลูกทุ่ง เป็นที่รักของคนทั้งชุมชนในปัจจุบันได้เข้ามาทำงานเป็น เจ้าหน้าที่งานป้องกันบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม โดยการชักชวนของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม คนปัจจุบัน โดยการทาบทามของนายสถาพร ปานมี รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ได้ให้ความคิดเห็นอันเป็นข้อมูลสำคัญว่า “เวลาเราไปทำงาน คนก็รู้จักเรามากขึ้น ญาติพี่น้องเราก็เยอะ เข้าก็เห็นเราทำงานตรงจุดนี้เป็น อปพร. เข้าก็ว่าดี เวลาเราขอความร่วมมือขอความช่วยเหลือชาวบ้านบ้าง เข้าก็ช่วยเราเพราะเราทำงานจุดนี้ ก็มีคนรู้จักผมเยอะ มีบทบาทในชุมชนเหมือนกัน ถ้าให้เป็นฐานเสียง ก็สามารบเป็นได้” (นายลูกทุ่ง กุลคง, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน 2560) จากการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับข้อมูลการการสัมภาษณ์ นายมิตร อินดีสี ประธานอปพร. ตำบลคันไช้ ซึ่งท่านดำรงตำแหน่งประธาน อปพร.คนปัจจุบัน และในปัจจุบันได้เข้ามาทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบลคันไช้ ในหน้าที่งานกู้ชีพกู้ภัยและงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยการชักชวนจาก นายปรีชา จันโต รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

โดยให้ข้อมูลสาระสำคัญว่า “การเป็น อปพร. เป็นฐานเสียงได้นะ เราก็มีญาติ พี่น้อง มีคนรู้จักในชุมชนมาก การเป็น อปพร. ก็ดี คนเห็นเราทำงาน ช่วยเหลือเข้า เวลาเราจะเล่นการเมืองท้องถิ่นก็เล่น ได้ หรือถ้านักการเมืองท้องถิ่นมาให้เราช่วยหาเสียง เราก็ช่วยเขาได้นะ ” (นายมิตร อินดีสี, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2561) นอกจากนี้ ผู้ศึกษาวิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นสมาชิก อปพร. ที่ทำงานในชุมชน ทำงานจนชาวบ้านรู้จักให้ความไว้วางใจ ลงสมัครแข่งขัน เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น จะกี่สมัย ก็ได้รับการเลือกเข้ามาทำงานทุกสมัย หลายสมัยติดต่อกัน โดยได้สัมภาษณ์ นางอุไร อ่ำอ่วม สมาชิก อปพร. ตำบลท่างาม หมู่ 11 ซึ่งปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองเป็น รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม โดยให้ข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญว่า “การเข้ามาเป็น อปพร. ต้องมีจิตใจเสียสละ การที่เราทำงานให้ชุมชนได้ ชาวบ้านเข้าเห็นเราทำงาน เขาก็ชอบเรา เราช่วยเขาได้ เวลาเราลงแข่งขันเลือกตั้งเป็น ส.อบต. เขาก็เอาเรา เพราะเราทำงานได้หลายอย่าง พี่น้องญาติเราก็มียะอะในหมู่บ้านของเรา เราทำงานให้เขาได้ เขาก็เลือกเราเข้าเป็น ส.อบต. อีก การเป็น อปพร. ก็มีตัวให้เราได้รับตำแหน่งนี้” (นางอุไร อ่ำอ่วม, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน 2560) จากการศึกษาที่ได้สัมภาษณ์พี่อุไร อ่ำอ่วม ผู้ศึกษาวิจัยสัมผัสได้ถึงว่า ท่านเป็นคนที่มีความเสียสละมาก เป็นหลายตำแหน่งในชุมชน ทำงานได้หลายอย่างที่ได้รับมอบหมาย จนได้รับรางวัลมากมายทั้งได้ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และยังมีบุคคลที่ให้ข้อมูลเป็นบุคคลที่ได้รับตำแหน่งทางการเมืองที่น่าสนใจ คือ นางสาวสนม จันทร์คง สมาชิก อปพร. ตำบลท่างาม หมู่ 4 ซึ่งปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม หมู่ 4 สองสมัย ได้ให้ข้อมูลสอดคล้องกับผู้ที่ให้ข้อมูลก่อนหน้า โดยได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นสาระสำคัญว่า “เราทำงานเป็น ส.อบต. ด้วย เป็น อปพร. ด้วย ยังมีคนรู้จักมากขึ้น ญาติพี่น้องก็มี เวลาเราลง ส.อบต. อีก เขาก็เห็นผลงานเรา ทั้งชาวบ้านทั้งญาติเรา คนที่มาทำงานอยู่ตรงนั้นมันต้องเสียสละ การเข้ามาเป็น อปพร. ก็ช่วยให้เขาเลือกเรา เพราะเราทำงานเพื่อสังคม ไม่ได้หวังอะไรตอบแทน อาสาอะนะ” (นางสาวสนม จันทร์คง, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน 2560) จากการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์หลายท่านจะเห็นได้ว่า ในการทำงานเพื่อสังคมในชุมชนย่อมมีผลต่อการที่เป็นที่รู้จักในชุมชน และการมีญาติพี่น้องมากๆ ก็เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการที่จะได้รับชัยชนะในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น

รวมทั้งการทำงานที่มีผลงานเชิงประจักษ์ที่ทำให้คนในชุมชนเห็นว่าเป็นบุคคลที่ทำงาน เป็นที่พึ่งยามที่เขาเดือดร้อน โดยสามารถช่วยเหลือชาวบ้านเขาได้ ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ก็ย่อมที่จะเลือกเข้ามาทำงานต่ออีกสมัยไม่ใช่เรื่องยาก อีกทั้งหากจะสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนเองก็เป็นสิ่งที่สามารถทำได้เช่นกัน

2) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

จากการศึกษาวิจัย และได้สัมภาษณ์ ได้ข้อมูลตรงกันพบว่า กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีสังคมหลายประเภท ทั้งเป็นพ่อค้า เป็นชาวนา เป็นชาวไร่ เป็นกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ การที่บุคคลเหล่านี้ มีพื้นฐานทางสังคมที่คลุกคลีในชุมชน ย่อมต้องมีเพื่อน พี่น้อง ในชุมชนมากพอสมควร ทั้งในเพื่อนร่วมอาชีพของตนเอง ทั้งที่เป็นเพื่อนโดยตรง และเพื่อนร่วมงานอาชีพเดียวกัน การที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนย่อมเป็นที่รู้จักกันใน หมู่เพื่อนพ้อง เพราะ เวลาที่มีคำสั่งหน้าที่ให้ไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน เพื่อนๆ ของเขาก็เข้ามาพูดคุยทักทาย ปราศรัย ในการทำงาน อีกทั้งยังมาสนับสนุนช่วยเหลือ

น้ำใจไมตรี บ้างก็หาเครื่องดื่มมาให้ และให้กำลังใจกันและกัน การเข้ามาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก็เป็นส่วนประกอบหนึ่ง ทำให้คนในชุมชนรู้จักมากขึ้น การที่มีเพื่อนรู้จักมากขึ้นเป็นผลต่ออนาคตในการที่จะมาสมัครเป็นตัวแทนของคนในชุมชน ในการสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือลงสมัครชิงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านก็ตาม โดยการทำงานที่เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาพี่น้องประชาชนย่อมมีผลต่อคะแนนเสียงเมื่อเขาลงสมัครรับเลือกตั้งในชุมชนเช่นกัน ดังนั้น การมีเพื่อนมากย่อมเป็นผลต่อฐานคะแนนเสียงของตนเองในอนาคต สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้หยิบยกมากล่าวในบทที่ 2 กล่าวถึง ลักษณะความสัมพันธ์ของคนไทยพบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ของคนไทยที่พบโดยทั่วไป คือการเริ่มต้นของการรู้จักกัน ซึ่งจะมีจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกัน การเป็นญาติ เป็นเพื่อนนักเรียน เพื่อนร่วมงาน เมื่อรู้จักกันแล้วประเด็นสำคัญคือ การพบปะกันเป็นประจำ และสม่ำเสมอหรือไม่ ถ้าไม่ได้พบปะกันเป็นประจำ ความรู้จักก็ไม่ได้พัฒนาต่อไป ดังบทสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาดังต่อไปนี้

ผู้ศึกษาวิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ นายเนรมิต บัวแก้ว หัวหน้าสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลหินลาด เป็นบุคคลที่ทำงานชุมชนในหมู่บ้าน เป็นที่รักของคนในชุมชน ท่านได้ให้ข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญว่า “ตั้งแต่ผมเป็น อปพร.มา ผมรู้สึกว่ามีคนที่รู้จักชอบผมมากขึ้น ทำงานในชุมชนก็ไปช่วยเขาตลอด เพื่อนๆก็รู้จัก บางคนก็ถามว่า มึงเป็น อปพร.หรือ แล้วพวกมันก็ยิ้ม บอกคิๆ การเป็น อปพร. มันต้องเสียสละ มีเวลาเพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือคน ได้บุญดี” (นายเนรมิต บัวแก้ว, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2561) จากที่ไปขอสัมภาษณ์พี่เขาเป็นคนอารมณ์ดี มีอริยาสัยไมตรีดีมาก เวลาคนที่อยู่ใกล้ๆรู้สึกเป็นมิตร เลขขอสัมภาษณ์ในประเด็นทางการเมือง “อปพร. เป็นฐานเสียงนักรบการเมืองได้นะ ถ้านายกเขาทำดี ดูแลประชาชนดี มีปัญหาเป็นที่พึ่งได้ คนก็เลือกอีก เราทำงานบริการสังคมก็นายกสั่งใช้เราไป ก็เหมือนเราทำงานให้นายกันนั่นแหละ” (นายเนรมิต บัวแก้ว, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2561)

สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ นายชัยวัฒน์ แสงอยู่ หัวหน้าสมาชิกอปพร. ตำบลท้อแท้ ท่านเป็นสมาชิก อปพร. ที่ทำงานหลายอย่างในชุมชน เป็นพ่อค้าตลาดนัด ทำไร่นา ท่านให้ข้อมูลสำคัญจากบทสัมภาษณ์ว่า “การเป็น อปพร. มันก็คืนะครับ ผมรู้สึกดีเวลาทำงานเพื่อสังคม เวลาเช้าเวร 7 วันอันตราย พี่น้อง เพื่อนพี่น้องผ่านไปผ่านมาตรงจุดตรวจ จุดบริการประชาชนเข้าก็แวะทัก บางทีก็เอาของกินมาให้ เวลาไปทำงานในหมู่บ้านก็ดี มีคนรู้จักเยอะ” (นายชัยวัฒน์ แสง, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561) ผู้ศึกษาวิจัย เลขขอสอบถามประเด็นทางการเมืองเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ในการที่ อปพร. จะมาเล่นการเมืองได้ข้อมูลที่สาระสำคัญว่า “ผมทำงานเพื่อประชาชน เรื่องการเมืองผมไม่เกี่ยว ผมไม่ยุ่ง แต่เวลาไปทำงานนายกก็ออกคำสั่งให้เราไปทำเนาะ แต่ใจเราทำงานเพื่อสังคม ถ้าพี่ลงผู้ใหญ่บ้านก็น่าจะได้” สอดคล้องกับข้อมูลของ

พื้่น้ำหวาน นายสุรินทร์ พูลนุช หัวหน้า อปพร.ตำบลวัดโบสถ์ ปัจจุบันพื้่น้ำหวานทำงานเป็นเทศกิจ ตำบลวัดโบสถ์ ดูแลความเรียบร้อยในตลาดสดตำบลวัดโบสถ์ ได้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นสาระสำคัญว่า “พื้่น้ำหวาน อปพร. มาหลายปี ทำงานด้านป้องกันฯ งานดับเพลิงมาก่อน แล้วนายกก็ให้ตำแหน่งพื้่น้ำหวานเทศกิจ พื้่น้ำหวานก็ขอให้มีตำแหน่งทำงานใหม่ ก็คืนะแม่ค้าก็น่ารัก เวลาเมื่อไรเข้าเอามาสนับสนุน เราขอให้เขาช่วยเขาก็ช่วย เพราะเราอยู่กันด้วยความเข้าใจ ตามหน้าที่นะ ” (นายสุรินทร์ พูลนุช, สัมภาษณ์ 9 พฤศจิกายน 2561)

ผู้ศึกษาวิจัย เลขอสอบถามประเด็นทางการเมืองเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ในการที่ อปพร. จะมาเล่นการเมือง ได้ข้อมูลที่สาระสำคัญว่า “การที่เรำทำงานตรงจุดนี้ก็ทำงานบริการสังคมเหมือนกัน ทำงานในหน้าที่ที่เรามี ถ้ำลงตำแหน่งทางการเมืองไม่ยอมเล่น แต่ให้พื้่น้ำหวานเสี่ยง หัวคะแนนด้วย ก็น่าจะได้ คนที่รู้จักเราเยอะ เรำก็รู้จักคนเยอะ ” จากข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ สมาชิก อปพร. ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ ในตำบลต่างๆ แล้วพอสรุปสาระสำคัญได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน มีผลต่อการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของตนเองได้ เพราะ การมีเพื่อนพื้่น้ำหวานมาก ย่อมเป็นผลต่อคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ยิ่งถ้ำเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนด้วยแล้ว ย่อมเป็นผู้ที่มีโอกาสได้รับชัยชนะทางการเมืองในท้องถิ่นได้มากกว่า บุคคลที่ไม่มีชื่อเสียงในชุมชนนั้นๆ ในทางกลับกันหาก สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของแต่ละตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก อยำกเป็นฐานเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น ก็สามารถใช้ช่องทาง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของสมาชิก อปพร. นี้ มาเพิ่มคะแนนเสียงของตนเองให้นักการเมืองได้ โดยการเป็นหัวคะแนนทางการเมืองท้องถิ่นได้เช่นกัน

3) ความสัมพันธ์แบบนับถือซึ่งกันและกัน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นบุคคลที่คนในชุมชนรู้จักและเป็นที่น่าเชื่อถือชื่นชมในการเสียสละในการทำงานของคนในชุมชน ไม่ว่าจะป็นงานบุญ งานบวช งานฌาปนกิจศพ ก็ต้องอาศัยพึ่งพาอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการอำนวยความสะดวกในงานต่างๆ ต้องมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้าไปมีบทบาทในงานต่างๆ ไม่น้อย หากงานไหนมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้าไปดูแลความสงบเรียบร้อยในงาน งานนั้นถือว่าเป็นงานใหญ่ เป็นงานที่มีคนหมู่มากมางานจึงต้องใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การที่กลุ่มคนเหล่านี้เข้าไปทำงานเป็นที่รู้จัก นับถือของคนในชุมชน โดยเฉพาะหัวหน้าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้วยแล้ว ยิ่งเป็นที่นับถือให้เกียรติของคนในชุมชนไม่้อย การที่กลุ่มคนกลุ่มนี้เป็นที่รู้จักทำงานเป็นผลประจักษ์ มีประสิทธิภาพ คนในชุมชนก็นับถือชื่นชม การที่เป็นที่รู้จักนับถือชื่นชมของคนในชุมชน ก็เป็นผลไม่ยากนักที่จะได้เสียงคะแนนจากคนในชุมชน ในลงสมัครรับเลือกตั้งต่างๆ ในชุมชน

ดั่งบทสัมภาษณ์ นายวิวัฒน์ สอนสุภาพ หัวหน้าสมาชิก อปพร.ตำบลหินลาด เป็นหัวหน้าที่คอยจัดการแบ่งหน้าที่ อปพร. ในการปฏิบัติงานต่างๆ ในตำบลหินลาด โดยท่านเป็นเจ้าหน้าที่งานป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจ กล่าวว่า “การที่เราส่ง อปพร. ไปช่วยในงานต่างๆ เราต้องดูงานนั้นต้องเป็นงานสาธารณะ ที่มีคนมางานมาก โดยให้นายกออกคำสั่งปฏิบัติงานให้ เราก็แต่งตั้ง อปพร. ในหมู่บ้านนั้นแหละเป็นหัวหน้าชุด เพราะ เป็นคนที่รู้จักคนในหมู่บ้าน หัวหน้าชุดเป็นคนที่น่าเชื่อถือ เวลาเกิดเรื่องอะไร เข้าสามารถเจรจายุติปัญหาได้ เช่น มีงานวัด มีคนตริย่อนยุค อปพร.ก็ไปดูแลความสงบเรียบร้อยร่วมกับตำรวจ อปพร.นี้แหละสามารถทำให้เด็กน้อยในหมู่บ้าน เชื่อได้” (นายวิวัฒน์ สอนสุภาพ, สัมภาษณ์ 16 พฤศจิกายน 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของ นายคอกกรัก เนียมเปี่ยม หัวหน้า อปพร.ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ที่ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า “เวลามีงานชาวบ้านมาขอความช่วยเหลือ ขอ อปพร. ไปดูแลงานงานบุญ งานบวช หรือ งานวัด พี่ก็ใช้ อปพร. ในหมู่บ้านนั้นรวมทั้งของกำลังตำรวจบ้าน มาดูแลงาน เวลามิเรื่องทะเลาะ ส่วนใหญ่ก็ อปพร. นี้แหละทำให้เรียบร้อย เพราะเด็กมันรู้จัก ญาติมันทั้งนั้น มันจึงไม่ยอมมีเรื่อง” (นายคอกกรัก เนียมเปี่ยม, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2560) จากข้อมูลที่คอกกรัก ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจตรงที่ว่า ญาติพวกเขาเองย่อมมีความเกรงใจกัน คุ่มกันได้ การที่ผู้คนในชุมชนสามารถดูแลกันเองได้ ย่อมทำให้สังคมในชุมชนสงบสุข ถึงแม้บางครั้งจะมีวัยรุ่นต่างถิ่นมาเที่ยวบ้าง แต่เขาก็เกรงใจเหมือนกันที่เห็นมีเจ้าหน้าที่ ดูแลความสงบเรียบร้อยในงาน

สอดคล้องกับข้อมูลสำคัญที่ได้จาก นายวินัย รัตนพงศ์ หัวหน้า อปพร. ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ที่ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า “เวลามีงาน พี่ก็จัด อปพร. ตามที่ชาวบ้านเข้าขอมา ก็ได้รับคำชมนะ งานเรียบร้อยไม่มีปัญหา อปพร.เข้าสามารถดูแลกัน ในหมู่บ้านได้ เราก็แค่จัดคนตามที่เขาขอมา” (นายวินัย รัตนพงศ์, สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2562) ผู้ศึกษาวิจัยได้สอบถามในประเด็นการเมืองได้ข้อมูลสำคัญว่า “อปพร. เข้าเป็นฐานเสียงของนายกได้ ชิ เวลาทำงานก็ได้ด้วยคำสั่งนายก นายกก็ได้หน้าด้วย” (นายวินัย รัตนพงศ์, สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2562) พี่จ้าวินัย เป็นคนตรงๆ พูดตรงไปตรงมา ผู้ศึกษาวิจัยได้ข้อมูลที่สำคัญของสมาชิก อปพร. ในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์แบบนับถือซึ่งกันและกันในสังคมชุมชนท้องถิ่น เมื่อเกิดความนับถือกันจะด้วยความเกรงกลัว หรือความเคารพก็แล้วแต่ แต่มันสามารถสร้างบารมีในชุมชนได้ และสร้างความยอมรับนับถือในสังคมท้องถิ่น ถึงแม้จะพวกเขาเหล่านี้ไม่ได้ลงสมัครเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่พวกเขาเป็นกลุ่มบุคคลที่นักการเมืองท้องถิ่นหมายตา หมายถึง เอามาเข้าเป็นพวกเพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้คนยอมรับนับถือได้ ในอีกมุมหนึ่งหาก หัวหน้า อปพร. เหล่านี้ อาจจะลงเล่นทางการเมืองก็สามารถทำให้ในสังคมท้องถิ่นนั้นๆ ยอมรับได้เช่นกัน

1.1.2 การเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือคนในสังคม

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงานด้านการบริการงานช่วยเหลือต่างๆ เช่น บริการชุมชน ดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน ดูแลการจราจรให้กับงานต่างๆ ในชุมชนที่ได้รับมอบหมายตามการร้องขอของชาวบ้าน เช่น งานบวช งานแต่ง รวมทั้งงานในหมู่บ้านต่างๆ เช่น ทำบุญกลางบ้าน เป็นต้น การที่กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือ อปพร. พวกเขาเหล่านั้น ได้เข้าไปร่วมกิจกรรมในชุมชน ทำให้เกิดความอุ่นใจว่ามี อปพร. มาช่วยงาน งานจะราบรื่นไปด้วยดี และมีความสำเร็จเรียบร้อยไปได้ โดยส่วนใหญ่แล้ว จะได้รับการร้องขอกำลังสนับสนุน แต่ถ้าเป็นกิจกรรมในหมู่บ้านของเขา เขาจะอาสาทำหน้าที่นี้โดยสมัครใจ ทำให้เป็นที่รัก เกิดความรักความสามัคคี ในชุมชนของเขาถึงแม้จะต้องตากแดดร้อนจะเหนื่อย พวกเขาเหล่านั้น ก็ยอมทำเพื่อชุมชนของเขา ด้วยเหตุนี้ การที่เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน ทำให้สามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ หากกลุ่ม อปพร. ต้องการลงสนามเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นในตำบล ในหมู่บ้านของตนเองในอนาคต ที่พวกเขาเหล่านี้อาจจะขึ้นมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่ยาก

1) การเป็นที่พึ่งของคนในชุมชน กล่าวคือ ในการทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน นั้น ต้องเป็นบุคคลที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรจัดตั้ง อปพร. รวม 5 วัน ซึ่งในหลักสูตรนั้น มีทั้งการดับเพลิง การปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นที่พึ่งของคนในชุมชนได้ ในกรณีที่เกิดงานด้านสาธารณสุขต่างๆ ทั้งไฟไหม้ รถชนกันก็สามารถเข้าไปช่วยปฐมพยาบาลได้ในระดับเบื้องต้น รวมไปถึงเรื่องของการติดต่อกับหน่วยงานราชการต่างๆ กลุ่มคนกลุ่มนี้จะรู้จักระบบราชการในการเข้าถึงการให้บริการที่รวดเร็ว เช่น ติดต่อบริษัทน้ำประปา เพื่อไปช่วยเหลือหมู่บ้านของตนเองที่ประสบภัยแล้ง หรือขอความช่วยเหลือต่างๆ ที่หมู่บ้าน คนในหมู่บ้านใช้มา โดยเป็นบุคคลเชื่อมกลางระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดีกว่าที่จะต้องให้ชาวบ้านเข้าไปดำเนินการด้วยตนเอง ซึ่งจากความสนิทใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้บังคับบัญชา จะสามารถดำเนินการเรื่องได้รวดเร็วหรือในทางกลับกัน งานที่หน่วยงานราชการต้องการข้อมูลจากหมู่บ้าน พวกเขาเหล่านี้ก็มีบทบาทในการรวบรวมข้อมูลในชุมชน ส่งทางราชการเช่นกัน ดังนั้นการที่กลุ่มคนเหล่านี้ได้เข้าถึง และคลุกคลีกับประชาชนในชุมชนของตน เป็นที่พึ่งยามตกทุกข์ได้ยากของคนในชุมชน ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถสร้างฐานทางการเมืองของตนได้ การเป็นที่พึ่งของคนในชุมชน โดยเฉพาะคนที่ตกทุกข์ได้ยาก ถือว่าช่วยด้วยใจจริง ย่อมได้รับความจริงใจกลับมา จนถึงขั้นอาจเป็นบุญเป็นคุณกันในอนาคตด้านหน้า หากกลุ่มคนที่เป็นสมาชิก อปพร. จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ ลงสมัครผู้ใหญ่บ้าน ก็มีโอกาสดี ด้วยการที่เป็นบุคคลที่พึ่งพาอาศัยได้

ตั้งคำสัมภาษณ์ของสมาชิก อปพร. หลายท่านโดยผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั้ง 6 ตำบล ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นมีความสอดคล้องคล้ายคลึงกัน ในการเป็นที่พึ่งของคนในชุมชนของตนเอง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นที่พึ่งในงานด้านสาธารณภัยต่างๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านที่เกิดเหตุวาทภัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความเดือดร้อนเฉพาะหน้า โดยโอกาสได้สัมภาษณ์ นางสาวสนม จันทร์คง อปพร. หมู่ 4 ตำบลท่างาม โดยให้ข้อมูลกับผู้ศึกษาวิจัยว่าที่สำคัญ โดยกล่าวว่า “อยู่วันหนึ่ง เกิดพายุไฟไหม้ป่า กำลังจะลามเข้าบ้านคนในหมู่บ้าน เข้าก็มาเรียกเรา ขนาดเรากำลังทำงานบ้านอยู่ เข้ามาเรียกหา พอไปถึงเข้าก็บอก อปพร. มาแล้ว อปพร. มาแล้ว เข้ามองเราว่า เราเป็นที่พึ่งของเข้าได้ เราก็ไปช่วยเขาดับไฟ เรารู้สึกได้เลยนะว่า เราเป็นที่ขึ้นขอบ และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้านของเรา” (นางสาวสนม จันทร์คง, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน 2560)

สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พี่อุไร นางอุไร อ้าว่อม สมาชิก อปพร. ตำบลท่างาม ที่ให้ข้อมูลว่า “ชาวบ้านเข้าเห็นเราทำงานหลายอย่าง เป็น อปพร. ก็เป็น เวลาเมื่อไร เข้าก็มาบอกเรา หาเรา ให้เราช่วย เราก็ช่วยด้วยความเต็มใจนะ เท่าที่เราจะทำได้ บางที่เราไม่รู้ เขาก็ไปถาม อบต. ว่าช่วยได้มั๊ย เข้าคงมองเราว่า เราเป็นที่พึ่งของเข้าได้” (นางอุไร อ้าว่อม, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน 2560) และยังมีข้อมูลสัมภาษณ์ของพี่สมชัย นายสมชัย พรพมา สมาชิกอปพร. ตำบลหินลาด ได้ให้ข้อมูลสำคัญว่า “การเป็น อปพร. ดีครับ เราสามารถเป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้ เวลาเมื่อเหตุการณ์สาธารณภัยต่างๆ เข้าก็เรียกหา อปพร. การที่เข้าเรียกหาเรา ก็แสดงว่าเราเป็นที่พึ่งของเข้าได้” (นายสมชัย พรพมา, สัมภาษณ์ 30 พฤศจิกายน 2561) จากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลเห็นได้ว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ มองเจ้าหน้าที่ อปพร. เป็นที่พึ่งของพวกเขา ถึงแม้บางทีขีดความสามารถในการช่วยเหลืออาจจะช่วยเหลือชาวบ้านไม่ได้ พวกเขาที่มีความรู้สามารถติดต่อประสานงานหน่วยงานราชการต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือดำเนินการแก้ไขปัญหาในชุมชนของเขาได้ ดังนั้น การเป็นสมาชิก อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนย่อมมีบทบาทสำคัญในชุมชน และสามารถเป็นที่พึ่งของคนในชุมชนได้ ในเส้นทางการเมืองท้องถิ่น หากกลุ่ม อปพร. จะเข้าสู่เส้นทางการเมือง คนเป็นไปได้ที่ชาวบ้าน จะเลือกเข้ามาใช้งาน คุณเลขาชุมชนของตนเอง

2) การมีส่วนร่วมในชุมชนในงานต่างๆ ของชุมชน กล่าวคือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงาน เช่น บริการชุมชน ดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน ดูแลการจราจรให้กับงานต่างๆ ในชุมชนที่ได้รับมอบหมายตามการร้องขอของชาวบ้าน เช่น งานบวช งานแต่ง รวมทั้งงาน ในหมู่บ้านต่างๆ เช่น ทำบุญกลางบ้าน เป็นต้น การที่กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือ อปพร. พวงเขาเหล่านั้น ได้เข้าไปร่วมกิจกรรมในชุมชน ทำให้เกิดความอุ่นใจว่า มี อปพร. มาช่วยงาน งานจะราบรื่นไปด้วยดี และมีความสำเร็จเรียบร้อยไปได้ โดย

ส่วนใหญ่แล้ว จะได้รับการร้องขอกำลังสนับสนุน แต่ถ้าเป็นกิจกรรมในหมู่บ้านของเขา เขาจะอาสา มาทำหน้าที่นี้โดยสมัครใจ ทำให้เป็นที่รัก เกิดความรักความสามัคคีในชุมชนของเขา ถึงแม้จะต้อง ตาแคว้น จะเหนื่อย พวกเขาเหล่านั้น ก็ยอมทำเพื่อชุมชนของเขา ด้วยเหตุนี้ การที่เข้าไปมีส่วนร่วม ร่วมในชุมชน ทำให้สามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ หากกลุ่ม อปพร. ต้องการลงนาม เลือกลงตั้งทางการเมืองท้องถิ่น ในตำบล ในหมู่บ้านของตนเองในอนาคต ที่พวกเขาเหล่านี้อาจจะ ขึ้นมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่ยาก

ตั้งคำสัมภาษณ์ของสมาชิก อปพร. หลายท่าน โดยมีท่าน นายมิตร อินดีสี สมาชิก อปพร. ตำบลคันไช้ ท่านได้ให้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญว่า “การที่เราได้เข้าไปมีส่วนร่วม ในชุมชน ทำให้ถือว่างานนั้นใหญ่นะ เช่น เข้าให้เราไปดูการจราจรงานบวชเวลารถแห่นาค เราก็ คอยช่วยเค้าดูแลรถ คุณที่มาร่วมงาน เจ้าของงานและคนในงานก็อุ่นใจที่มีเราอยู่” ผู้ศึกษาวิจัยได้ ถามไปถึงประเด็นทางการเมือง “เราทำด้วยใจนะจะเล่นการเมืองในหมู่บ้านน่าจะ ได้ คนก็รู้จักเรา เยอะ” (นายมิตร อินดีสี, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2561)

ในประเด็นทางการเมืองผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านนี้ ยังไม่คิดที่จะลงเล่น ทางการเมืองแต่ถ้าจะเล่นการเมืองท้องถิ่นเช่น ลงสมัครผู้ใหญ่บ้าน น่าจะได้รับเลือกแน่ๆ และผู้ ศึกษาวิจัยได้ข้อมูลสำคัญจาก นายลูกทุ่ง กุลคง หัวหน้า สมาชิก อปพร.ตำบลท่างาม ได้ให้ข้อมูลที่ เป็นสาระสำคัญว่า “การที่เราไปช่วยงานในหมู่บ้าน เราก็ไม่รู้จะได้อะไรหรือได้เงินเปล่าก็ไม่รู้ แต่ เราก็ไปด้วยใจแล้วแต่เจ้าภาพ งานส่วนใหญ่จะเป็นงานที่คนมาเยอะ ไม่งั้นเขาก็ไม่มาขอกำลัง อปพร.” ผู้ศึกษาวิจัยได้สอบถามในประเด็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ได้ข้อมูลสำคัญดังนี้ “งาน อปพร. ผมคิดว่า มันเป็นบานเสียงของนายกได้นะครับ เพราะเราก็อยู่กับนายก ไปไหนก็ไปกับ นายก มาทำงานก็นายกลิ่ง ในมุมมองของชาวบ้าน เขาอาจมองผมเป็นคนของนายกก็ได้ แต่ถ้าผมลง สมัครผู้ใหญ่บ้าน ผมคิดว่าผมก็ได้ นะ แต่ กำนันยังไม่ห่มควาระ เลยหัวเราะ” (นายลูกทุ่ง กุลคง, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน 2560) จากข้อมูลที่ได้ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในชุมชนในงานต่างๆ ของชุมชน สามารถช่วยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม กล่าวคือ อาจมีผลในตัวของผู้สมัคร อปพร.เอง ที่จะสร้างฐานคะแนนเสียงของตนเอง หรืออาจจะเป็น เครื่องมือทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นที่ใช้ อปพร. ในการสร้างคะแนนนิยมของตน

1.1.3 การเป็นผู้มีเกียรติและน่าเชื่อถือ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การเป็นอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ถือเป็นบุคคลที่มีเกียรติเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการดำเนินงานเป็นผู้ช่วย สนับสนุนงานในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่ว่าจะเป็น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย หรือ ภัยอื่นๆก็ตามที่มีผลต่อคนหมู่มาก กลุ่มคนกลุ่มนี้จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อ ช่วยงานของรัฐ ของชุมชนของตนเองได้ไม่น้อย การที่เข้ามาทำงานตรงจุดนี้ทำให้เป็นที่นับถือของ

คนในชุมชนของตนเอง เป็นที่รู้จักในคนกลุ่มหมุ่มมากว่าเป็นผู้เสียสละยอมอุทิศตนเพื่อสาธารณะ ย่อมมีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของพวกเขาเหล่านี้ มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หลายคน ที่เมื่อมาทำงานเพื่อสังคมแล้วเวลาไปลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็ดี ไปลงสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้านก็ดี เข้าสามารถเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองได้ เพราะเป็นบุคคลที่มีเกียรติมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการและ น่าเชื่อถือของคนในสังคม การที่บุคคลใดทำงานเป็นที่ประจักษ์เสียสละตนเพื่อสังคมของคนกลุ่มนั้นๆ ย่อมได้รับเกียรติจากคนในชุมชนของตนเอง และเป็นที่น่าเชื่อถือเป็นที่ยิ่งของพวกเขาได้ โดยเฉพาะการถ่ายทอดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากหน่วยงานราชการ ทั้งการช่วยเหลือทางการเกษตรในเวลาเกิดภัยธรรมชาติก็ดี การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติอื่นๆ ก็ดี อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนสามารถนำข้อมูลการช่วยเหลือมาถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งช่วยดำเนินการให้สามารถรับเงินชดเชยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ทำงานอันเป็นประโยชน์แก่รัฐย่อมเป็นที่นับถือและให้เกียรติต่อบุคคลในสังคม ในชุมชนของพวกเขา

ผู้ศึกษาวิจัยได้สัมภาษณ์ สมาชิก อปพร. ได้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้ นายเนรมิต บัวแก้ว หัวหน้า อปพร. ตำบลหินลาด ได้ให้ข้อมูลว่า “เวลามีประกาศทางราชการ หัวหน้าเข้าส่งมาทางไลน์ เช่น การเตรียมเผ่าระวังภัยต่างๆ ทั้งน้ำท่วม น้ำแล้ง เราก็เอาข่าวไปบอกไปคุยกับชาวบ้าน บอกญาติพี่น้องบ้าง เพราะ บางคนเข้าไม่มีเวลาดูทีวี เรามอบเข้าก็ฟังเรานะ เข้าเชื่อเรา ข้อมูลเอาตรง” ผู้ศึกษาวิจัย ได้พูดคุยความคิดเห็นทางการเมือง ได้ข้อมูลสำคัญว่า “ในทางการเมือง กลุ่ม อปพร. ก็มีเกียรติในชุมชนนะ พอๆ กับ อสม. แต่เข้าดูแบบงานใกล้ซิคกว่าเรา ถ้ากลุ่มเรารวมตัวกันและทำงานดีๆ ให้ชาวบ้านเห็น กลุ่มเราก็สู้ได้” (นายเนรมิต บัวแก้ว, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2561) ในประเด็นเดียวกันผู้ศึกษาวิจัยได้ข้อมูลสำคัญจาก นายทัชพงษ์ อินสูตร หัวหน้า อปพร. ตำบล บ้างยาง ซึ่งตำบลนี้เป็นตำบลที่มีความประสานงานร่วมมือกันระหว่างผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นมากที่สุดในอำเภอวัดโบสถ์ ท่านให้ข้อมูลสำคัญว่า “การทำงานของ อปพร. เป็นงานช่วยเหลือทางราชการ ทั้งช่วยแรงก็ช่วย แจ้งข่าวก็ช่วย เราทำงานเพื่อสังคม คนก็ชอบเรานะ” ผู้ศึกษาวิจัยได้พูดคุยในประเด็นทางการเมือง ได้ข้อมูลสำคัญว่า “เราทำงานบริการสังคม บริการชาวบ้าน เราทำด้วยใจ ค่าตอบแทนก็ไม่มีเหมือนพวกอื่นเข้า ก็ได้เฉพาะตอนเข้าเวร 7 วันปีใหม่ สงกรานต์ ถ้ากลุ่มพวกเรารลงเล่นการเมืองเราก็สนับสนุน ชาวบ้านก็ได้นะเห็นเข้าก็ชอบเราทำงาน” (นายทัชพงษ์ อินสูตร, สัมภาษณ์ 27 มีนาคม 2562)

สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จาก นายวิระวัฒน์ ตาละนาค หัวหน้า อปพร. ตำบลคันไช้ ท่านให้ข้อมูลสำคัญว่า “เวลาที่ให้ อปพร. ไปปฏิบัติงาน ทั้งงานดูแลประชาชนที่เขื่อน

แคว้นน้อยบำรุงแดน หรือมีข่าวจาก อบต. ไปแจ้งบอกชาวบ้าน ชาวบ้านเขาก็ได้ข้อมูลข่าวสารจากเรา โดยตรง เขาก็เชื่อ อปพร.นะ เพราะ เขาเชื่อถือว่าข้อมูลจริงและเชื่อได้ และได้คำชมนะ” ผู้ศึกษาวิจัย ได้สอบถามประเด็นทางการเมือง ได้ข้อมูลสำคัญว่า “อปพร. ก็เป็นคนที่ได้รับเกียรติใน สังคมนะ ถ้าคิดว่าจะเล่นการเมืองก็ได้นะ เพราะเขาก็มีหน้าที่ในชุมชน” (นายวิระวัฒน์ ตาละนาถ, สัมภาษณ์ 27 มีนาคม 2562) จากการรวบรวมข้อมูลสอบถาม ในอำเภอวัดโบสถ์ ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และ โดยส่วนรวมกล่าวไปในทางเดียวกันว่า การที่เป็นผู้มีเกียรติและการให้เกียรติยศความน่าเชื่อถือ ของ คนที่ทำงานในสังคม ย่อมได้รับความน่าเชื่อถือ เป็นที่พึ่งพาอาศัยของคนในชุมชน ในเวลาต้องการ ความช่วยเหลือ ของคนในสังคมนั้นๆ ได้

1.2 สรุปผลการศึกษาวิจัยตอนที่ 1 ประเด็นศึกษาวิจัยถึงการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ข้อมูลที่ได้จากการสรุปในการสัมภาษณ์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ใน ตำบลต่างๆ ทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก นำมาประเมินและวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีอยู่ 3 ด้าน จะขอนำมาเสนอเรียงลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การใช้ความสัมพันธ์ทางระบบเครือข่าย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สำคัญมาก ในการสนับสนุนให้สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จะสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ซึ่งการสนับสนุนจากเครือข่าย จะมีผลต่อการที่เป็นคะแนนเสียงเลือกตั้ง ยิ่งถ้าใครมี ญาติพี่น้องที่มีสิทธิในการเลือกตั้งมาก ย่อมมีคะแนนเสียงมาก สามารถมีโอกาสเข้ามามีตำแหน่ง หน้าที่ในการบริหารงานส่วนท้องถิ่นมากกว่าบุคคลที่มีญาติพี่น้องน้อย ถือได้ว่าความสัมพันธ์ ระบบเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญมากที่จะมาเป็นฐานเสียงคะแนนที่มีอิทธิพลในการเมืองได้ดียิ่ง

1.2.2 การเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือคนในสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สำคัญในการ สนับสนุนให้สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จะสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งทาง การเมืองอีกปัจจัยหนึ่ง ซึ่งการที่กลุ่มคนในสังคม ได้รับการช่วยเหลือจากสมาชิกอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ย่อมรู้สึกการมีบุญคุณ การมีความรักนิยมนิยมชมชอบในการทำงาน การเสียสละ ของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การเป็นคนของสังคม ช่วยทำให้ประชาชนเห็น คุณค่าความดี จึงสามารถใช้ผลการทำงานเพื่อสังคมมาสร้างฐานทางการเมืองได้อีกอย่างหนึ่ง

1.2.3 การเป็นผู้มีเกียรติและน่าเชื่อถือ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สำคัญในการ สนับสนุนให้สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จะสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งทาง การเมืองอีกปัจจัยหนึ่ง ซึ่งการเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น มีการสั่งใช้โดยผู้เฒ่าอวยการท้องถิ่น มีการ ทำงานเป็นระบบเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือของคนในสังคมของตน ก็สามารถนำข้อมูลข่าวสารทาง

ราชการที่เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง นำมาช่วยเหลือกลุ่มคนในสังคมที่ได้รับความเดือดร้อนได้ เช่น มีบ้านเกิดอัคริภย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนก็เข้ามาช่วยเหลือในการช่วยดับไฟ รวมทั้งคอยประสานให้เจ้าหน้าที่รัฐ ที่ตนสังกัดอยู่มาช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านของตนซึ่ง การเป็นผู้ทำงานเพื่อสังคม สามารถเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างฐานทางการเมืองได้

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สอง

2.1 บทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น เป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมีบทบาทในชุมชน ในสังคมมากพอสมควร เมื่อเทียบกับกลุ่มอาสาสมัครกลุ่มอื่นๆแล้ว กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจะมีบทบาทส่วนใหญ่ในการดูแลงานเกี่ยวกับสาธารณภัยทั้งอัคริภย อุทกภัย วาตภัย รวมทั้งการช่วยด้านอุบัติเหตุทางถนน และภัยอื่นๆ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสนับสนุนการทำงานของภาคส่วนราชการได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นกลไกชั้นเยี่ยมในการดูแลเข้าถึงพี่น้องประชาชนโดยตรง หากขาดกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้แล้ว อาศัยเพียงเจ้าหน้าที่ของรัฐ คงจะทำงานได้ลำบาก ขาดการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว จากที่ผ่านมากลุ่มคนเหล่านี้จะเข้าช่วยเหลือก่อนเสมอ ก่อนที่หน่วยงานของรัฐจะเข้าถึง

ดังนั้น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลุ่มคนเหล่านี้ จึงเป็นกลุ่มอาสาสมัครที่มีบทบาทในชุมชนในสังคมกลุ่มหนึ่ง ที่นักการเมืองท้องถิ่นจะสามารถใช้เป็นฐานอำนาจทางการเมืองของตนเองได้ หากให้ความสำคัญและจริงจัง เอาใจใส่ดูแล ให้เกียรติเชิดชูในการทำงานรับใช้สังคม รวมทั้งการให้การอุปถัมภ์ด้านอื่นๆ ทั้งด้านการเงิน การงาน การส่งเสริมอาชีพในชุมชนด้านต่างๆ ย่อมสามารถนำคนกลุ่มนี้มาเป็นฐานอำนาจคะแนนเสียงของตน เพราะการที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจะดำเนินงานได้นั้น ต้องมีคำสั่งจากผู้อำนวยการท้องถิ่นคือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนั่นเอง การทำงานแต่ละครั้ง หากไม่มีคำสั่งในการปฏิบัติงาน เวลาปฏิบัติงานหากเกิดอันตรายต่อบุคคลเหล่านี้จะไม่สามารถเบิกค่าชดเชยค่าความเสียหายได้ ดังนั้น การทำงานต่างๆ จึงต้องได้รับคำสั่งจากผู้บริหารท้องถิ่น โดยเฉพาะนายกองค้การบริหารส่วนตำบลถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง มีอำนาจสั่งใช้ให้ปฏิบัติงานตามระเบียบที่ได้รับมอบหมาย

จากการศึกษาวิจัยบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก สรุปเป็นประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิจัยการใช้รูปแบบการสร้างฐานทางการเมือง เป็นประเด็นใหญ่ๆ อยู่ทั้งหมด 4 ประเด็นหลักๆ ได้แก่

- 1) การใช้ระบบอุปถัมภ์
- 2) การใช้ระบบเครือญาติ
- 3) การให้เกียรติยศชื่อเสียง
- 4) การให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน

การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยอาศัยบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น มีหลายประเด็นที่น่าศึกษาค้นคว้าวิจัย เพราะคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มอาสาสมัครที่มีการจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย แต่เรื่องค่าตอบแทนกลับไม่มีเหมือนกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ซึ่งมีค่าตอบแทนเป็นรายเดือน แต่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลับไม่มีค่าตอบแทนที่เป็นรายเดือน ดังนั้น กลุ่มบุคคลกลุ่มนี้มาทำงานด้วยใจ ซึ่งไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยแท้จริง จะมีก็แค่ค่าป่วยการตามงานตามวาระของงาน ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา โดยต้องมีคำสั่ง สั่งใช้ให้ปฏิบัติงานถึงจะสามารถเบิกค่าป่วยการได้ ดังนั้น กลุ่มคนกลุ่มนี้จึงไม่มีหลักประกันตายตัวว่าจะทำงานให้รัฐอย่างตลอดเวลา เพราะไม่มีเงินเดือนที่แน่นอนตายตัว การเอาใจใส่ดูแล การให้สวัสดิการต่างๆจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะยึดโยงสร้างความผูกพัน สร้างความรัก ความสุขในการทำงานให้กับกลุ่มคนกลุ่มนี้

จากการที่ผู้ศึกษาวิจัย ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งที่เป็นผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นในแต่ละตำบลทั้ง 6 ตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้ประเด็นคำตอบเกี่ยวกับบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้ครบถ้วน พอจะสรุปเป็นประเด็นหลักๆ ในมุมมองของผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น รวมถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการนำบทบาทหน้าที่ในการเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มามีส่วนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนเองดังต่อไปนี้

2.1.1 การใช้ระบบอุปถัมภ์

จากการศึกษาวิจัย โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ข้อสรุปตรงกันทั้ง 6 ตำบลพบว่า การใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนได้ โดยผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ที่ให้ความสนใจกับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น สามารถอาศัยคนกลุ่มนี้เป็นฐานคะแนนเสียงทางการเมืองได้ เพราะงานต่างๆ ทั้งงานวัด งานบวช งานศพ งานประจำปี งานเทศกาล

งานต่างๆ ก็ต้องมีการสั่งใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทั้งสิ้น รวมไปถึงงานสาธารณภัยอื่นๆ เช่น อัคคีภัย วาทภัย อุทกภัย และภัยอื่นๆ การให้การสนับสนุนบุคคลกลุ่มนี้ทำงานเพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยอาศัยอำนาจรัฐในการสั่งใช้ โดยออกในนามของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำงานโดยนายกสั่งใช้ ก็เปรียบเสมือนว่า เป็นเครื่องมือหนึ่งของนักการเมืองท้องถิ่น ในการช่วยหาเสียงให้กับตนเองไปด้วย การสนับสนุนกลุ่มคนกลุ่มนี้ก็ได้ประโยชน์ในการหาเสียงไปในตัวซึ่งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนถือได้ว่าเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์

โดยผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีบทบาทสำคัญในกำกับดูแล สมาชิก อปพร. ในสังกัด ซึ่งได้ข้อมูลที่มีความน่าสนใจ ในมุมมองของผู้บริหารท้องถิ่นที่มีต่อสมาชิก อปพร. ดังต่อไปนี้

ท่านแรก ท่านนายกสุรพล สาสน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ท่านได้รับตำแหน่ง นายก อบต. มา สองสมัยติดต่อกันตั้งแต่ปี 2554 ทำงานใกล้ชิดประชาชนในชุมชน ท่านได้ให้ข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญว่า “เวลามีกงานเราก็สั่ง อปพร. ไปช่วยนะ จะได้ดูแลประชาชน หรือ เวลาชาวบ้านเขาขออะไร เราก็ช่วย นายเป็นผู้อำนวยความสะดวกท้องถิ่น มีอำนาจช่วยอยู่แล้ว เวลาเกิดภัยแล้งก็ส่งน้ำกิน น้ำใช้ไปช่วย ชาวบ้านเป็นสุข เราก็ดีใจ การที่เราไปช่วยเขา เขาก็จำเราว่าเราช่วย เวลาเรามีเรื่องขอความร่วมมือจากชาวบ้านบ้าง เขาก็ช่วยเรา” (นายกสุรพล สาสน, สัมภาษณ์ 16 พฤศจิกายน 2560) สอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ของ นายบุญส่ง สุดใจ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ท่านดูแลงานด้านสาธารณภัยท่านเป็นทหารเก่า นายก อบต.บ้านยางได้ขอให้ท่านมาช่วยงาน เหตุเพราะท่านมีคนรู้จักมาก คนรักท่านเยอะ ท่านดำรงตำแหน่งรองนายก มา สองสมัย โดยท่านดูแลกิจการงานด้าน อปพร. ท่านจึงเป็นผู้ให้ข้อมูลด้าน อปพร. ได้ดีที่สุด โดยท่านให้ข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญว่า “งาน อปพร. ส่วนใหญ่เป็นงานที่ช่วยเหลือประชาชนเวลาเดือนร้อน ถ้าเข้าไม่เดือนร้อนเข้าคงไม่มาของความช่วยเหลือ เวลามีกงานเราก็สั่ง อปพร. ไปทำงาน คนในหมู่บ้านก็เห็นผมไปทำงานด้วย เข้ามีความสุข ผมก็มีความสุข เวลาเราขอความช่วยเหลือชาวบ้านบ้าง เขาก็ช่วยเรา” (นายบุญส่ง สุดใจ, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2560)

ผู้ศึกษาวิจัย ได้สัมภาษณ์ นายปรีชา จันโต รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคันไช้ ซึ่งท่านมีหน้าที่ดูกิจการงาน อปพร. และงานกู้ชีพกู้ภัยในตำบลคันไช้ เวลามีการประชุมงานด้านสาธารณภัยท่านจะไปร่วมกิจกรรมงานตลอด ท่านมีบทบาทในการดูแลความเรียบร้อยในการจัดการ งาน อปพร. ทั้งงานของทางราชการ และงานของชาวบ้าน ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ท่านมีบทบาทสำคัญในการจัดการ กำกับดูแล ความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว เป็นที่รักของชุมชนเนื่องด้วย เวลาเทศกาลท่องเที่ยวเล่นน้ำเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน

ท่านจะจัดให้ชาวบ้านได้มีรายได้เข้าสู่ชุมชน จัดระเบียบการจอบจุ่มแคว่ของชาวบ้านมาให้ นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการนั่งแคว่ แชน้ำ และให้สมาชิก อปพร. ในสังกัด ดูแลความสะดวกให้นักท่องเที่ยว ได้เป็นรับคำชื่นชมของคนในท้องถิ่น ท่านจึงเป็นผู้ให้ข้อมูลด้านกิจการ อปพร. ได้ดีที่สุด โดยท่านได้ให้ข้อมูลที่สำคัญว่า “การที่เรามี อปพร. ก็เหมือนมีคนช่วยงาน อบต. ด้านสาธารณภัยต่างๆ ไฟไหม้ ลมพัดบ้านก็ไปร่วมช่วยกัน มีงานต่างๆที่เป็นงานสาธารณะ ก็ส่ง อปพร. ไปช่วย เวลาไปช่วย ชาวบ้านก็เห็นนะว่า อบต. มาช่วยงานด้วย เข้าไปก็ไปในนาม อบต. ก็เป็นคนของ อบต. นายกก็ได้รับคำชม เพราะ อปพร. ก็มาตามที่นายก บอกให้มา” (นายปรีชา จันโต, สัมภาษณ์ 15 มีนาคม 2561)

รวมทั้งยังมีอีกท่านที่ให้ข้อมูลที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย เป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยได้สัมภาษณ์ นายสถาพร ปานมี รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ท่านเป็นอดีตกำนันตำบลท่างาม ทำงานในการเมืองท้องถิ่น และท้องถิ่นมาหลายตำแหน่ง เข้าถึงประชาชนในตำบลท่างามอย่างใกล้ชิด มีบทบาทหลายอย่างในชุมชน ทั้งเป็นหมอดิน เกษตรกรดีเด่นประจำตำบลท่างาม และได้รับการชักชวนเข้ามาเป็นรองนายก อบต.ท่างาม เพื่อมุ่งหวังพัฒนาท้องถิ่นในเจริญยิ่งขึ้น โดยท่านให้ข้อมูลดังนี้ “การมี อปพร. สามารถช่วยงานได้มากเลยครับ ทั้งงานวัด งานบุญ งานบวช การเอา อปพร. ไปช่วยงานทำให้งานเรียบร้อย ไม่มีใครทำได้ก็ ใช้ อปพร. นี้แหละ ชาวบ้านอยากให้ อปพร. ไปช่วย ก็ต้องมาขออนายก แล้วนายกก็บอก ออกคำสั่งให้ไปทำงาน การที่เรามอบหมายให้ อปพร. ไปทำงาน ก็เพื่อให้ชาวบ้านได้รับความสะดวก ปลอดภัย เป็นการช่วยเหลือชาวบ้าน” (นายสถาพร ปานมี, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2560) การใช้สิ่งให้ใช้ ส่งให้ไปทำงานตามอำนาจหน้าที่ ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้าน หรือผู้รับการอุปถัมภ์มีความพึงพอใจในผู้บริหาร ที่พวกเขาได้รับความช่วยเหลือ

รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากท่าน นายโชติ มีอูคร รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์ ซึ่งท่านทำหน้าที่ดูแลงานด้านสาธารณภัย เข้าถึงเข้าใจพี่น้องประชาชนในตำบลวัดโบสถ์เป็นอย่างดี ดูแลกิจการงาน อปพร. ในสังกัด ได้ให้ข้อมูลว่า “งานด้าน อปพร. เป็นงานของจิตสาธารณะ พี่น้องประชาชนมาขอความช่วยเหลือ เราก็มอบหมายให้ อปพร. ของเราไปช่วย ไปในนามเรา เพราะ เราก็เป็น อปพร. เป็นชาวบ้านในพื้นที่เหมือนเขา มีอะไรก็ต้องช่วยเหลือกันและกัน” (นายโชติ มีอูคร, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2561)

รวมทั้งอีกท่าน คือ ท่านรองนายก นายประสิทธิ์ คงจันทร์ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท้อแท้ ท่านดูแลงานด้านสาธารณะต่างๆในชุมชน ดำรงตำแหน่งมาหลายสมัย ท่านได้ให้ข้อมูลงานด้าน อปพร. ว่า “อปพร. มีส่วนสำคัญในการทำงาน การขับเคลื่อนของท้องถิ่น เวลาทีมงานความเดือดร้อนของชาวบ้าน หรือชาวบ้านมีเรื่องให้ อบต. ช่วยเหลือที่เป็นงานสาธารณะ

จริงๆ เราก็มอบหมายงานให้ อปพร. ของเราไปทำ ก็ได้รับคำชมนะ ว่า อปพร. ของเราทำงานดีมีประสิทธิภาพ”(นายประสิทธิ์ คงจันทร์, สัมภาษณ์ 27 มีนาคม 2562)

จากข้อมูลที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ไปสัมภาษณ์ผู้นำ ผู้บริหารท้องถิ่นทั้ง 6 ตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก สามารถกล่าวได้ว่า ผู้นำผู้บริหารท้องถิ่นทั้ง 6 ตำบล ได้ให้ความสำคัญในกิจการ อปพร. และได้ใช้ อปพร. ในการทำงานบนท้องถิ่นของตน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทำงานในนามของ ผู้บริหารท้องถิ่นก็ได้ เมื่อทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารท้องถิ่นก็ได้รับคำชม มีชื่อเสียงในทางที่ดี สามารถเอาเป็นผลงานของตนเองได้ ประชาชนในท้องถิ่นนั้นก็ชื่นชมในทีมผู้บริหารท้องถิ่น

2.1.2 การใช้ระบบเครือข่าย

จากการศึกษาวิจัย โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ข้อสรุปตรงกันทั้ง 6 ตำบลได้ข้อมูลตรงกันว่า ระบบเครือข่ายมีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง เพราะในสังคมชนบทนั้น การมีระบบเครือข่ายถือว่าเป็นสิ่งสำคัญทางการเมืองท้องถิ่น หากใครมีญาติพี่น้องมากก็สามารถที่จะมีคะแนนเสียงทางการเมืองมากกว่าคู่แข่งที่ไม่มีญาติ การได้รับการสนับสนุนจากญาติพี่น้องถือเป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกับการที่ผู้นำ ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจสั่งใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนไปทำงานสาธารณะต่างๆ ในชุมชนของตนเอง และมีระบบการจัดการดูแลให้การ

สนับสนุนเอาใจใส่ดูแลบุคคลกลุ่มนี้ สร้างฐานกำลังของคนกลุ่มนี้ให้เข้มแข็ง จัดสวัสดิการการเป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนให้เป็นระบบ อยู่ด้วยแล้วมีความสุข ก็ย่อมสามารถทำให้บุคคลกลุ่มนี้ให้การสนับสนุนเลือกผู้นำท้องถิ่นเข้ามาบริหารงานได้ในสมัยถัดไป ในเมื่ออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนให้ความชื่นชอบและชื่นชมการทำงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารแล้ว อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเหล่านั้นก็จะไปบอกญาติพี่น้องของตนถึงการทำงานของคณะผู้บริหารในสมัยนั้นๆ ว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลทำงานดี และมีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อีกหลายสมัยในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ในทางกลับกันหากคณะผู้บริหารคณะใด ไม่ให้ความใส่ใจสนใจในกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พวกเขาเหล่านั้นก็ไม่ให้การสนับสนุนไม่เลือกเข้ามาบริหารงานต่อ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการใช้บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนถือว่ามีส่วนช่วยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้เป็นอย่างมากในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

ผู้ศึกษาวิจัยได้มีโอกาสเดินทางไปสัมภาษณ์ นายสุรพล สาสน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด โดยท่านให้ข้อมูลเป็นประโยชน์ว่า “กลุ่ม อปพร. ก็เป็นชาวบ้าน

ในหมู่บ้าน เขาก็มีมีกลุ่มมีเครือข่ายที่พี่น้อง ถ้านายคุณแลเขาดี ใส่ใจเอาใจใส่ เขามีญาติพี่น้องนะเนาะ เวลาเลือกตั้งเขาก็อาจเลือกนายก พุดแบบเปิดใจเลยนะ อปพร.เป็นฐานเสียงของนายกได้” (นายกสุรพล ศาสน, สัมภาษณ์ 16 พฤศจิกายน 2560) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของท่านรองนายก บุญส่ง ท่านให้ข้อมูลที่สำคัญว่า “อปพร. เป็นฐานเสียงได้นะ คิดว่าได้ เขาก็มีญาติพี่น้อง เป็นกลุ่มพวกเราทำงานให้เรา เราดูแลเขา ญาติพี่น้องเขาก็เห็น เวลาหาเสียงก็เอากลุ่มเนี่ยไปหาเสียงกับเรา เพราะเป็นพวกเรา ก็คิดว่า ญาติพี่น้องเขาก็เลือกเรานะ เพราะเราทำดี จริงใจกับเขา” (นายบุญส่ง สุขใจ, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2560)

การมีเครือข่ายในสังคม ชุมชนท้องถิ่นถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง โดยผู้ศึกษาวิจัยได้สัมภาษณ์ นายปรีชา จันโต รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคันไช้ ท่านได้ให้ข้อคิด เกี่ยวกับการสร้างฐานเสียงของ อบต.คันไช้ “ได้นะ อปพร.เป็นฐานเสียงของนักการเมืองได้ เราจริงใจกับเขาทำงานร่วมกันมา มีอะไรก็ช่วยกัน เขาก็เป็นคนในหมู่บ้าน ญาติพี่น้องเขาก็มี เราก็เข้าหาคนกลุ่มนี้แหละ ทำงานด้วยกันมาเขาก็เลือกเรา พี่น้องเขา คนในบ้านเขาถ้าเห็นว่าเราดี ก็เลือกเราเข้ามาทำงานอีก” (นายปรีชา จันโต, สัมภาษณ์ 15 พฤศจิกายน 2561)

และผู้ศึกษาวิจัยได้สัมภาษณ์ในประเด็นเดียวกันกับนายสถาพร ปานมี รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ท่านให้ข้อมูลว่า “อปพร.มีส่วนให้คนรู้จักมาก เช่น กิจกรรมงานบวช งานวัดงานบุญต่างๆ มีการขอ อปพร.มาช่วยงาน ผู้บริหารรู้จักประชาชนรู้จัก การเข้ามาดำรงตำแหน่ง อปพร. มีส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วม เราสามารถช่วยเขาได้ เขามีส่วนในการฐานเสียง มีพรรคพวกต่างๆ ในชุมชน พุดกันง่ายๆ ไปขอคะแนนได้เขาก็แล้วกัน เพราะเราก็ช่วยเขา” (นายสถาพร ปานมี, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2560) และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ นายโชติ มีอุดร รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์ ท่านให้ข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญว่า “อปพร.เขาก็มีกลุ่มญาติพี่น้อง เวลาหาเสียงเราก็จะเข้าหากกลุ่มนี้แหละ ส่วนใหญ่จะให้การตอบรับดี อย่างลืมนี่ก็คือชาวบ้านของเรา เราเอาใจใส่เขาดี ญาติพี่น้องเขาก็เห็นและคงจะเลือกเราเข้ามาอีก” (นายโชติ มีอุดร, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2561)

จากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้นำท้องถิ่น ข้อมูลส่วนใหญ่สอดคล้องกันในประเด็นระบบเครือข่าย ซึ่งผู้นำท้องถิ่นมีความสนใจและจะกล่าวได้ว่า มุ่งเป้ากลุ่มเครือญาติกลุ่มใหญ่เป็นสำคัญ เพื่อเป็นผลต่อการสร้างฐานอำนาจ สร้างฐานเสียง ในการลงแข่งขันเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองเป็นสำคัญ บุคคลกลุ่มใดมีเครือข่ายมีคนรู้จักมาก ย่อมเป็นกลุ่มบุคคลที่มีประโยชน์ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตน

2.1.3 การให้เกียรติยศชื่อเสียง

จากการศึกษาวิจัย โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ข้อสรุปตรงกันทั้ง 6 ตำบล ได้ข้อมูลตรงกันว่า การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองนั้นการให้เกียรติต่อผู้ร่วมงานถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในการที่จะได้รับการสนับสนุนการเพื่อนร่วมงาน เพราะการแสดงน้ำใจไมตรีต่อกันสามารถช่วยสร้างความรัก ความสามัคคี ความผูกพันในการร่วมงานได้เป็นอย่างดี การให้เกียรติยศชื่อเสียงสามารถให้เป็นขวัญกำลังใจต่อผู้ร่วมงานได้ เช่น ในวันอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน วันที่ 22 มีนาคม ของทุกปี

จะมีการเชิดชูเกียรติ ขอบคุณการทำงานของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการแสดงถึงความเสียสละ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือประโยชน์ทางราชการ เพื่อพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ซึ่ง จากการทำงานที่กระทำมาดีแล้ว ถ้าในสังคมกลุ่มผู้นำท้องถิ่นให้ความสนใจในเรื่องนี้ จัดให้มีการเชิดชูเกียรติบุคคลทำความดีในสังคม ย่อมเป็นที่น่าชื่นชมยกย่องในการทำความดี เมื่อสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้รับการยกย่องพวกเขาที่มีกำลังใจในการทำงาน อีกประการหนึ่งความประทับใจที่มีต่อองค์กร ที่ให้การยอมรับให้เกียรติพวกเขา ย่อมปรากฏอยู่ในใจ ผลจากความประทับใจทำให้พวกเขาเหล่านั้นชื่นชอบในคณะผู้บริหารที่ให้เกียรติพวกเขา เป็นผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งการที่จะเข้าไปนั่งในจิตใจของกลุ่มบุคคลใดนั้น ทำได้ยากยิ่งแต่ไม่เกินความจริงใจที่มีให้กัน การที่ผู้บริหารท้องถิ่นสร้างความรักให้เกียรติในการทำงานของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนย่อมเป็นวิธีหนึ่งในการใช้เป็นการสร้างฐานอำนาจของตน ดังข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ของ นายสุรพล สาสน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหินลาด ท่านให้ข้อมูลโดยมีสาระสำคัญว่า “วันอปพร. เราก็จัดงานยกย่องเขาเนาะ เป็นวันของเขา หากเราใส่ใจเขา ยกย่องในการทำหน้าที่ของเขา เขาก็รู้สึกภูมิใจในหน้าที่ เราอยู่ด้วยการให้เกียรติกันและกัน” (นายสุรพล สาสน, สัมภาษณ์ 16 พฤศจิกายน 2560)

สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของท่านนายสถาพร ปานมี รองนายกองจัดการบริหารส่วนตำบลท่างาม ได้ให้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญว่า “ในส่วนของ อบต.ท่างาม งานป้องกันฯ เข้าก็ดูแลด้าน กิจการ อปพร. เป็นอย่างดี มีการมอบเกียรติบัตร อปพร.ดีเด่นประจำตำบล มีการยกย่องให้เกียรติแจ้งหนังสือเวียนเสียงตามสายไปยังหมู่บ้านต่างๆ การให้เกียรติเขาก็แสดงถึง เราให้ความสำคัญในตัวเขาเนาะ” (นายสถาพร ปานมี, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2560) ซึ่งจากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ผู้นำให้ความสำคัญกับกิจการ อปพร. สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ จำสิบเอกบุญส่ง สุดใจ รองนายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบ้านยาง “บ้านยาง ก็จัดกิจกรรม อปพร. ต่อเนื่องนะ มีการหาเงินเข้าชมรม อปพร. บ้านยาง มีการยกย่องเชิดชูเกียรติ อปพร. ในวัน อปพร. 22 มีนาคม

ของทุกปีนะ ใครทำดี เราก็กัยก่อง เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ อปพร.ของเรา เวลาทำงานก็
คุณนะว่าใครทำดี เราก็กัยก่องให้ขวัญกำลังใจเขานะ” (นายบุญส่ง สุดใจ, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน
2560)

2.1.4 การให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน

จากการศึกษาวิจัย โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้วิเคราะห์ข้อมูลตรงกัน
ว่า การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งในคณะ
ผู้บริหารแล้ว ก็จะพยายามสร้างฐานอำนาจของตนเองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเอา
ญาติพี่น้องหรือบุคคลที่ตนเองไว้ใจได้ รวมทั้งเป็นบุคคลที่มีญาติพี่น้องมากในท้องถิ่นนั้น เพื่อที่จะ
พยายามสร้างเครือข่าย ความผูกพัน ความเป็นบุญคุณกันและกันในการนำญาติพี่น้องเข้ามาทำงาน
ในองค์กรของตน เพื่อหวังผลในอนาคตเมื่อมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป กลุ่มเครือญาติที่มาทำงาน
เหล่านี้เมื่อเกิดบุญคุณกันในทางการเมือง ก็เหมือนกับว่าเป็นเด็กของนักการเมืองคนนั้น โดย
ส่วนมากประเด็นนี้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จะนำญาติเข้ามาในตำแหน่งลูกจ้าง
คนงาน และพนักงานจ้างเป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นตำแหน่งที่สามารถเปิดกรอบสอบได้โดยที่ไม่
ต้องร้องขอข้าราชการจากส่วนกลาง ดังนั้น กลุ่มสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนก็เป็น
กลุ่มหนึ่งที่มีความสามารถทางด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความรู้ในการดับเพลิง
งานต่างๆที่เกี่ยวกับการกู้ชีพกู้ภัยเป็นต้น การที่จะนำบุคคลากรกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพล
เรือนกลุ่มนี้เข้ามาทำงานในองค์กรจึงเป็นเรื่องไม่ยาก เพราะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอยู่
แล้ว โดยเฉพาะบุคคลที่มีญาติพี่น้องมาก เป็นบุคคลที่มีฐานะเป็นที่นับหน้าถือตาของคนในสังคม
เป็นคนที่รู้จักคนมากในสังคมด้วยแล้วย่อมเป็นที่ต้องการของนักการเมืองท้องถิ่นในการดึงมาเป็น
ลูกน้องในปกครองเพื่อหวังผลทางการเมืองในการลงสมัครครั้งต่อไป

ตั้งข้อมูลที่ได้ศึกษาวิจัยได้สัมภาษณ์ นาย สุรพล สาสน นายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหินลาด ท่านได้ให้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญว่า “อปพร.มีความรู้ด้านการทำงานด้าน
สาธารณภัย เราก็หาคนที่มีความรู้ มาทำงานใน อปต. เข้ามาช่วยงานในงานป้องกันฯ เวลาเกิดเหตุด่วน
เหตุร้าย จะได้ช่วยกันได้” (นายสุรพล สาสน, สัมภาษณ์ 16 พฤศจิกายน 2560) สอดคล้องกับข้อมูล
ที่ได้สัมภาษณ์ นายสถาพร ปานมี รององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแกม ท่านให้ข้อมูลในส่วน
สาระสำคัญว่า “งานด้านสาธารณภัย มันต้องใช้คนที่มีความรู้ เข้าใจในงานและเสียสละด้วย กลุ่ม
อปพร.เนี่ย มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านดับเพลิง ตอนนี่ก็ให้ ประธาน อปพร. มาช่วยงานป้องกันฯ ใน
อปต. เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น” (นายสถาพร ปานมี, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2560)

จากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ ยังมีอีกหนึ่งท่านที่ให้
ข้อมูลที่สอดคล้องกันคือ นายปรีชา จันโต รององค์การบริหารส่วนตำบลคันไช้ ท่านได้ให้ข้อมูล

ที่เป็นสาระสำคัญว่า “ในพื้นที่ผม เป็นพื้นที่อยู่ไกลจากอำเภอวัดโบสถ์มากที่สุด จึงต้องมีการพัฒนา ด้านงานกู้ชีพ กู้ภัย จึงได้คัดเลือก อปพร.ที่มีความสามารถทำงานเก่ง มาช่วยงานของ อบต.กัน โซึ่ง การคัดเลือกเราก็ทำตามระเบียบทางราชการทุกอย่าง ” (นายปรีชา จันโต, สัมภาษณ์ 15 มีนาคม 2561) จากการศึกษาวิจัยได้ลงพื้นที่ สัมภาษณ์ผู้บริหารท้องถิ่นทุกท้องที่ ให้ความสำคัญกับงาน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมุ่งหวังพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการช่วยเหลือ ดูแลที่ นื่องประชาชนอย่างใส่ใจและทั่วถึง โดยอาศัยกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการเข้าถึง พื้นที่ประชาชนได้ใกล้ชิดมากขึ้น ในประเด็นการให้ตำแหน่งหน้าที่การงานกับกลุ่มอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะมองที่ความสามารถที่ตัวบุคคลและเป็นคนที่มีความสามารถในชุมชน และเป็นคนที่ชุมชนยอมรับและรู้จัก ซึ่งมีผลทางอ้อมในการสร้างฐานเสียง ทางการเมืองท้องถิ่น

2.2 สรุปผลการศึกษาวิจัยตอนที่ 2 ประเด็นศึกษาวิจัยถึงบทบาทอาสาสมัครป้องกัน ภัยฝ่ายพลเรือนในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ข้อมูลที่ได้จากการสรุปในการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในตำบลต่างๆ ทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก นำมาประเมินและวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ปัจจัยที่มีผล ต่อบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง มีอยู่ 4 ด้าน จะขอ นำมาเสนอเรียงลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การใช้ระบบอุปถัมภ์ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในสังคมชนบท ซึ่ง นักการเมืองท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะใช้ระบบอุปถัมภ์เข้ามาในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ ตน ทั้งการให้ความช่วยเหลือในเรื่องของเงินทอง ช่วยเหลือโดยการใช้อำนาจโดยชอบธรรมทาง กฎหมายในตำแหน่งหน้าที่การงานที่ตนดำเนินการอยู่ ช่วยโดยการให้คนในอยู่ภายใต้บังคับบัญชา ของตนไปปฏิบัติงานแทนตนเองเช่น ให้กลุ่ม อปพร. ไปทำงานด้านการดูแลการจราจร ดูแลงานวัด งานบวช งานทำบุญกองบุญหมู่บ้าน โดยการสั่งใช้ตามอำนาจหน้าที่แทนตน เพื่อให้ชาวบ้านมีความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งในทางกลับกัน การที่นักการเมืองท้องถิ่นการสนับสนุนกลุ่ม อปพร. ทั้งการสนับสนุนให้เงินทุน กองทุนในกิจการของอปพร. ก็ทำให้กลุ่ม อปพร. ความรู้สึกดี และชื่นชอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น ก็เป็นการสร้างฐานอำนาจอีกทางหนึ่งของนักการเมือง ท้องถิ่น

2.2.2 การใช้ระบบเครือญาติ เป็นปัจจัยที่นักการเมืองท้องถิ่นใช้ในการเข้าถึง ประชาชนอีกช่องทางหนึ่ง โดยการสร้างความนิยมชมชอบในตัวบุคคลเป็นสำคัญ โดยการเข้าถึง กลุ่มเครือญาติโดยผ่านการที่ให้การสนับสนุนและดูแลกลุ่มต่างๆ ในชุมชนของตนเอง เช่น กลุ่ม อปพร. โดยการให้ความสำคัญในการทำงานของ อปพร. การสนับสนุนงบประมาณในกิจการต่างๆ

ของ อปพร. โดยมีแนวคิดที่ว่า หากเราทำดีกับญาติพี่น้องพวกพ้องของเขา เขาก็จะพูดกันว่า ผู้บริหารกลุ่มนี้ขณะนี้ทำงานดี เข้าถึงประชาชน ทำให้ญาติพี่น้องชื่นชมการทำงานของผู้บริหารไปด้วย การที่กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นใช้ระบบเครือข่ายของกลุ่ม อปพร.เป็นฐานในการสร้างฐานอำนาจถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ยากเหนือความคาดหมาย เพราะกลุ่มเหล่านี้ก็มีบทบาทในชุมชนของพวกเขาไม่น้อย ยิ่งถ้าเจาะลึกถึงบุคคลที่มีญาติพี่น้องมากๆ ได้แล้ว ย่อมมีผลต่อคะแนนเสียงในการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งต่อๆ ไปได้ไม่ยากนัก

2.2.3 การให้เกียรติยศชื่อเสียง เป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น เพราะในสังคมชนบทอยู่กันแบบครอบครัว พี่พี่น้อง น้องพี่พี่ กลุ่มเราพวกเรา การที่คนในชุมชนในกลุ่มเราได้รับการยกย่องให้เกียรติ คนในกลุ่มนั้นๆ ก็พลอยยินดีไปด้วย เมื่อคนในกลุ่มยินดีนิยมชมชอบมีมากขึ้น ทศนคติในทางที่ดีต่อผู้นำ ต่อผู้บริหารก็มากขึ้น การให้เกียรติซึ่งกันและกันนี้ในสังคมย่อมสร้างความยินดีและดีใจในการทำงานได้ด้วย หากนักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกลุ่มต่างๆ ในสังคมและดำเนินการสร้างผลงานการทำงานที่ดี ทำงานด้วยการให้เกียรติยกย่องผลงานที่เป็นประจักษ์ของกลุ่มของพวกเขา กลุ่มคนพวกนั้นก็จะเป็นการสนับสนุนและเลือกเข้ามาบริหารงานในท้องถิ่นของพวกเขาอีกครั้ง

2.2.4 การให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น คือการดึงตัวบุคคลที่มีญาติพี่น้องมากๆ เข้ามาทำงานในองค์กรของตนเองในขณะที่ตนเองยังดำรงตำแหน่งหน้าที่การงานอยู่ กล่าวคือ การที่ดึงคนที่มีญาติพี่น้องมากๆ ก็เป็นการสร้างฐานเสียง สร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้อีกทางหนึ่ง เพราะใครที่มีญาติพี่น้องมากย่อมได้รับโอกาสที่จะเข้ามาบริหารงานในส่วนท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มบุคคลที่มีญาติพี่น้องน้อย การที่กลุ่ม อปพร.บางคนที่มีญาติพี่น้องมากๆ ก็จะถูกดึงตัวเข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เข้ามาทำงานในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นกลุ่มผู้นำในกลุ่มนั้นๆ จะได้รับการถูกชักชวนมาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลจากการชักชวนได้ทั้งคนทำงานและยังได้บุคคลที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเพื่อองค์กรอีกด้วย

ส่วนที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาวิจัยในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามวัตถุประสงค์ เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาวิจัยสรุปกระบวนการในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยพบว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีปัจจัยหลายอย่างที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น ทั้งด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเอง ที่จะมาสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนในชุมชนในท้องถิ่น และการที่จะเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยปัจจัยส่วนใหญ่จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ทั้งในส่วนของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและผู้นำท้องถิ่นทั้ง 6 ตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากการสังเกตและเข้าสัมภาษณ์ พบว่า ในสังคมชนบทของอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ประชาชนส่วนใหญ่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ สังคมใหญ่ ที่มีการพบปะพูดคุยกัน ปฏิสัมพันธ์กันเป็นเครือญาติ เป็นกลุ่มสังคม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่นา มีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ทั้งเพื่อนร่วมงานและเพื่อนประกอบอาชีพ การที่กลุ่มคนกลุ่มนี้ได้พบเข้ามาช่วยเหลือทางราชการ โดยการสมัครเป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน บางคนก็มาทำงานด้วยความสมัครใจ บางคนก็เข้ามาโดยการถูกบังคับโดยผู้นำท้องถิ่นหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งต้องจัดสรรคนในหมู่บ้านเข้ารับการฝึกอบรมตามที่ทางอำเภอกำหนด การเข้ามาทำงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจึงมีทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่แล้ว และผู้ที่เป็นชาวบ้านจิตอาสาที่จะเข้ามาช่วยงานราชการอย่างจริงใจ

การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ส่วนใหญ่เป็นการบริการทางสาธารณะ ทั้งด้านการดับเพลิง การแจกจ่ายน้ำอุปโภคบริโภคให้กับพี่น้องประชาชนในท้องถิ่น การดูแลความสงบเรียบร้อยต่างๆ รวมทั้งด้านการจราจรเวลามีกงานต่างๆ ซึ่งกล่าวได้ว่า งานในหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจึงเป็นงานสาธารณะและต้องมีการมีส่วนร่วมช่วยเหลือจากชาวบ้านประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งงานสาธารณชนนั้นเป็นงานที่เสียสละอย่างมาก ทั้งกำลังกายและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งคนกลุ่มนี้จะได้มีการคลุกคลีพูดคุยปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนอย่างตลอดและต่อเนื่อง การที่พวกเขาเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ เป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่นในชุมชนนั้นๆ ทำให้การทำงานของทางราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของทางราชการ

การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอวัดโบสถ์จังหวัดพิษณุโลก ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้ามาทำงานเพื่อช่วยเหลือทางราชการ ช่วยเหลือประชาชนนั้น สามารถช่วยในการเสริมสร้างความชื่นชอบ ชื่นชมในตัวละครที่มีความเสียสละในชุมชนของตนเอง ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านของตนเองเห็นความสำคัญในตัวละครที่ ทำหน้าที่เสียสละเพื่อหมู่บ้าน การที่เข้ามาทำงานเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น ถึงแม้จะถูกบังคับเข้ามา แต่เมื่อพอเข้ามาทำงานแล้ว ก็ทำงานด้วยความตั้งใจและ

เสียสละ เสียเวลาทำมาหากินบ้างแต่ก็เกิดความภูมิใจในตัวบุคคล การทำงานเป็นที่ประจักษ์ในสายตาของประชาชนนั้นทำให้เมื่อมีการแข่งขันทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น ลงสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน ลงสมัครเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การทำงาน ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น มีผลต่อการได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่น้อย เพราะมีการสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่ายพี่น้อง สนับสนุนจากเพื่อนร่วมประกอบอาชีพ สนับสนุนจากชาวบ้านที่เห็นถึงความเสียสละในตัวบุคคล ที่สามารถเป็นที่พึ่งของพวกเขาได้เวลามีปัญหาในหมู่บ้านของตนเอง

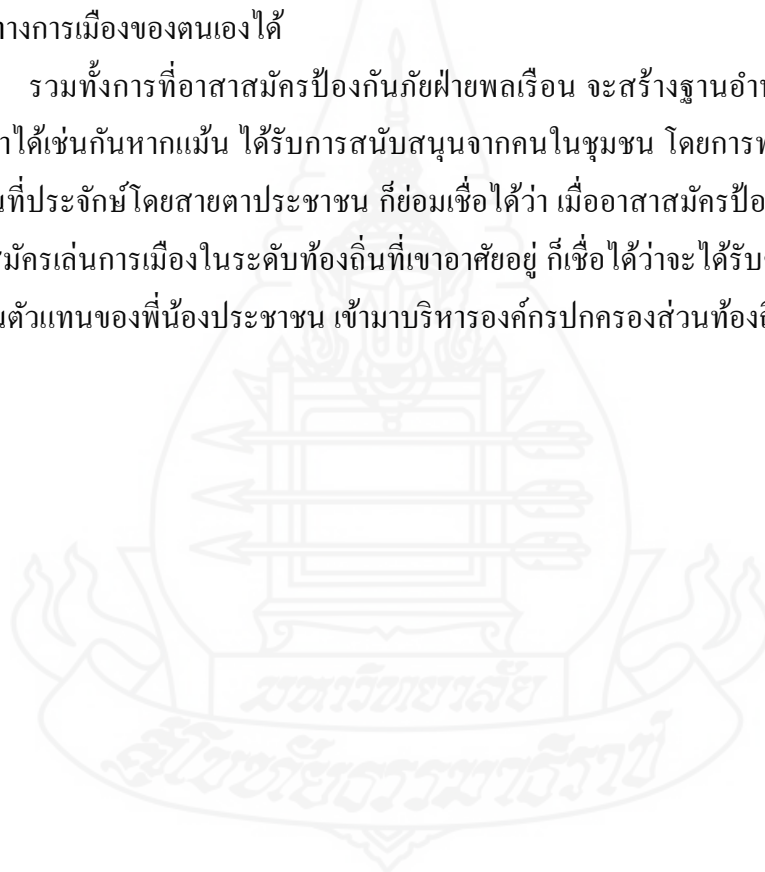
การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเหล่านี้ เข้ามาเล่นการเมืองท้องถิ่นจากการวิเคราะห์โดยการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ เพื่อต้องการที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนเองไปในทางที่พัฒนา อีกทั้ง ยังจะคอยเป็นที่พึ่งของคนในหมู่บ้านของตนเอง เมื่อพวกเขาเหล่านี้เข้ามาทำงานทางการเมืองแล้ว ก็เป็นที่ประจักษ์ในการทำงาน ถ้าเขาทำงานดีและเสียสละคนในชุมชนก็จะเลือกเขากลับเข้ามารับตำแหน่งทางการเมืองอีก แต่ในอีกมุมหนึ่ง กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนก็เป็นกลุ่มทางสังคมกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาททางสังคมในท้องถิ่น ไม่แพ้กลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ซึ่งจะเปรียบได้ว่า กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ก็เหมือนหมอปประจำหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนหรือ อปพร. ก็คือ ยามประจำหมู่บ้าน กลุ่มคนทั้งสองกลุ่มนี้ หากนักการเมืองท้องถิ่นให้ความสนใจและใส่ใจก็สามารถเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของพวกเขาได้

ในการทำงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น ก่อนปฏิบัติงานต้องได้รับคำสั่งจากผู้อำนวยการท้องถิ่นก็คือ นายกองการบริหารส่วนตำบล ซึ่งงานต่างๆที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลการจราจรในหมู่บ้าน ในชุมชนรวมทั้งการจัดตั้งจุดบริการประชาชน ช่วงเทศกาลต่างๆ ก็ต้องมีหนังสือสั่งการจากผู้บริหารท้องถิ่นก่อนปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานได้ถูกต้องตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง จะกล่าวได้ว่า หากผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสนใจใส่ดูแลกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลุ่มนี้ ก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนเองได้ เพราะ กลุ่มคนกลุ่มนี้ก็คือชาวบ้าน ประชาชนในชุมชนของตนเอง กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนี้ก็มีเครือข่ายพี่น้อง มีคนรู้จักในชุมชน การมาทำงานก็มาโดยผู้บริหารท้องถิ่นเป็นคนสั่งให้มาช่วยเหลือ เมื่อทำการปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนก็เหมือนผู้บริหารท้องถิ่นได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชนไปด้วย หากผู้บริหารท้องถิ่นใช้ระบบอุปถัมภ์ดูแลทั้งทางด้านให้งานทำ มีแรงจูงใจให้เข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดึงคนที่มีความดีพี่น้องมากๆเข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างฐานอำนาจโดยอาศัยเครือข่ายพี่น้องของพวกเขาได้ รวมทั้งการให้เกียรติ ยกย่องเชิดชูในการปฏิบัติงาน รวมทั้งสร้างความรัก ความสามัคคีในกลุ่ม ร่วมกลุ่มกันทำงาน โดยมีผลเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาในชุมชน และได้รับความชื่น

ชมจากคนในชุมชนแล้ว ย่อมเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารท้องถิ่นนั้นๆ ก็ได้รับความนิยชมจากประชาชนในชุมชนนั้นไม่น้อย

การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างทั้งความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสัมพันธ์ทางหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์โดยใช้ระบบอุปถัมภ์ การให้ความช่วยเหลือเมื่อตกทุกข์ได้ยาก การให้ความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนเมื่อเขาเดือดร้อน รวมถึงการมีผลประโยชน์ตอบแทนในการทำงาน ทั้งการยกย่องเชิดชูให้เกิดเกียรติในการทำงานของบุคคลที่ควรยกย่อง ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ หากผู้นำท้องถิ่นที่ผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสนใจเอาใจใส่ประชาชนโดยใช้กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มาเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของตนเองก็สามารถใช้เป็นฐานเสียงทางการเมืองของตนเองได้

รวมทั้งการที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จะสร้างฐานอำนาจของตนเองนั้นก็ สามารถทำได้เช่นกันหากแก่น ได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน โดยการทำงาน ทำหน้าที่ของตนเองเป็นที่ประจักษ์โดยสายตาประชาชน ก็ย่อมเชื่อได้ว่า เมื่ออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เข้ามาลงสมัครเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่นที่เขาอาศัยอยู่ ก็เชื่อได้ว่าจะได้รับความไว้วางใจให้มาทำงานเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชน เข้ามารับบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย 2 ข้อ คือ เพื่อศึกษาการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก และทราบถึงบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

1.1.2 เพื่อศึกษาบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

1.2 วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษา ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิก อปพร. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลท่างาม ตำบลคันไช้ ตำบลหินลาด ตำบลบ้านยาง และตำบลท้อแท้ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ และผู้นำท้องถิ่นที่ได้เป็น อปพร. หรือมี อปพร. เป็นฐานอำนาจของตน และสมาชิก อปพร. ที่เป็นผู้นำในแต่ละตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ตำบล ตำบลละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มสมาชิก อปพร. ในพื้นที่ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก รวมถึงศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารต่างๆ เมื่อเก็บข้อมูลที่ได้มาเรียงตามประเภท

ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาประเมินผลแล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

1.3 ผลการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษิตวิจัย เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จากการรวบรวมซึ่งมีรายละเอียด อันประกอบไปด้วยปัจจัยที่เป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองทั้งในส่วนของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเอง และปัจจัยที่นักการเมืองใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นฐานอำนาจของตน เพื่อเข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมือง โดยได้ดำเนินการแสวงหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อสรุปตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษิตวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาวิจัยถึงการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

การวิเคราะห์ในประเด็นที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น มีการใช้รูปแบบการสร้างฐานทางการเมือง เป็นประเด็นใหญ่ๆ อยู่ทั้งหมด 3 ประเด็นหลักๆ ได้แก่

1. การใช้ความสัมพันธ์ทางระบบเครือญาติ
2. การเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือคนในสังคม และ
3. การเป็นผู้มีเกียรติและน่าเชื่อถือ

1.1 การใช้ความสัมพันธ์ทางระบบเครือญาติ จากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก นั้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ประกอบอาชีพค้าขาย และ ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นในตำบลต่างๆ การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะใช้ความสัมพันธ์ทางระบบเครือญาติ ใครที่มีกลุ่มญาติพี่น้องที่สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมาก ย่อมมีโอกาสที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าคนที่มีญาติพี่น้องน้อย ถึงกระนั้นความสัมพันธ์ระบบเครือญาติก็ยังมีประเด็นแตกย่อยไปถึง การที่เป็นกลุ่มเพื่อน พี่น้อง ในสมาคมอาชีพเดียวกัน การรู้จักกันในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กันเป็น เพื่อนเป็นพี่ เป็นน้องกันซึ่งกันและกัน หรือสร้างตนเองเป็นที่รู้จักของคนในสังคม ก็สามารถที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นได้ เพราะด้วยกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนส่วนใหญ่แล้ว เป็นบุคคลที่มีจิตอาสา มาทำงานให้กับทางราชการ โดยไม่ได้หวังผลประโยชน์ตอบแทน เพราะ

ไม่มีค่าตอบแทน ค่าป่วยการให้เหมือนกับกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. การที่ประชาชนมาทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนพวกเขาเหล่านั้น ย่อมมีจิตใจที่เสียสละ อยู่ในสามัญสำนึก การเป็นบุคคลที่มีจิตใจเสียสละ ทำงานให้กับกลุ่มชุมชนหมู่บ้านของตนเอง ทำให้คนในชุมชนต่างชื่นชม ต่างรู้จัก และให้ความไว้วางใจ หากพวกเขาเหล่านั้น ที่ก้าวเข้ามาสู่สนาม การเมืองท้องถิ่น ก็เป็นไปได้ว่าจะมีโอกาสได้รับเลือกเข้ามารับใช้พี่น้องประชาชนในหมู่บ้านของเขา

1.2 การเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือคนในสังคม จากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก นั้น พบว่า การที่พวกเขา ได้มีการทำงานที่เป็นจิตอาสาในชุมชน ในหมู่บ้านของตนเอง เป็นผลมีส่วนช่วยในการที่เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน สร้างความรักความชื่นชอบ ชื่นชมในผลงานที่เป็นที่ประจักษ์รู้จักของคนในสังคม นั้นๆ การที่คนในชุมชนต้องการเรียกใช้ขอความช่วยเหลือ เวลาว่างงานกิจกรรมในหมู่บ้านต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่ง งานทำบุญกลางบ้าน งานฌาปนกิจ เป็นต้น งานเหล่านี้หากมีคณาจารย์มาร่วมงานมากๆ ต้องพึ่งอาศัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้ามาดูแลความเรียบร้อยในงานถึงจะมีความเรียบร้อย เจกเช่นเดียวกันหากมีการเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ในหมู่บ้านของตน กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนก็เป็นกลุ่มคนกลุ่มแรกที่จะเข้าไปช่วยและให้ความช่วยเหลือคนในชุมชนของพวกเขาเอง เนื่องจากมีความรู้ในสภาพภูมิประเทศ รู้เส้นทางทำให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมากกว่าบุคคลภายนอกในหมู่บ้านของตน จากเหตุผลข้างต้น การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจะลงสมัครเล่นการเมืองท้องถิ่นก็มีโอกาสที่จะได้รับเลือกเข้ามาทำงานในชุมชน เช่น ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ก็สามารถเป็นได้ เพื่อเข้ามาบริหารงาน กำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่นของตน เพราะมีผลงานเป็นที่รู้จักของคนในชุมชน เป็นผู้เสียสละช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านของตนมาอย่างต่อเนื่องและให้ผลเป็นที่ประจักษ์ในสายตาพี่น้องประชาชนในหมู่บ้านของตนเอง

1.3 การเป็นผู้มีเกียรติและน่าเชื่อถือ จากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก นั้น พบว่า เข้ามาทำงานเป็น สมาชิกอปพร. นั้นผ่านการฝึกอบรมทั้งในเรื่องการระงับเหตุสาธารณภัยต่างๆ การทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยงาน การจราจร การดูแลผู้ป่วยการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงการฝึกต่างๆตามหลักสูตรที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนด การที่เป็นผู้มีความรู้และสามารถ การได้แต่งเครื่องแบบที่พระราชทานมาให้ปฏิบัติงาน การเป็นที่รู้จักของคนในหมู่บ้าน การทำงานที่สามารถประสานงานระหว่างชุมชนกับทางราชการที่มีประสิทธิภาพ ย่อมเป็นที่ได้รับเกียรติในชุมชนของตนเอง การปฏิบัติงานที่มีการฝึกอบรมย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือในการทำงาน จากการสัมภาษณ์กลุ่ม

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของอำเภอวัดโบสถ์ ทั้ง 6 ตำบล สรุปและกลั่นกรองพิจารณาแล้วเห็นว่า การเป็นผู้เสียสละทำงานให้ชุมชน ย่อมได้รับเกียรติสร้างชื่อเสียงในทางที่ดีต่อสายตากลุ่มพี่น้องประชาชนในหมู่บ้านของตนเอง อีกทั้งยังเป็นที่น่าเชื่อถือในการปฏิบัติงานและเป็นที่นับถือของประชาชนในหมู่บ้านในการเป็นบุคคลที่เสียสละทำงานในชุมชนของตน

จากการที่ได้เข้าไปสัมภาษณ์และศึกษาพฤติกรรม ทั้งการทำงานของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้ข้อสรุปในประเด็นนี้ว่า กลุ่มคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่เสียสละกลุ่มหนึ่ง ที่ทำงานใกล้ชิดและสนิทสนมกับพี่น้องประชาชนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นกลุ่มคนที่มีจิตใจเสียสละทำงานเพื่อช่วยเหลือทางราชการ ในยามที่ประชาชนในตำบลของตนเกิดความตกทุกข์ได้ยาก การทำงานที่เสียสละเช่นนี้ ย่อมเป็นที่ประจักษ์และรู้จัก ทำให้มีชื่อเสียงในกลุ่มของบุคคลในสังคมของตนเอง การที่กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจะลงสมัครรับเลือกตั้งเข้าสู่สนามทางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ก็เป็นไปได้ที่จะได้รับการคัดเลือกเข้ามาเพื่อทำงานช่วยงานคนในหมู่บ้านของตนเอง เพื่อมาบริหาร กำหนดนโยบายในการดำเนินการในท้องถิ่นของตน เพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคด้านต่างๆ ในชุมชน ทั้งนี้ การทำงานด้วยความตั้งใจจริง สามารถเป็นที่รักและชื่นชมของคนในชุมชนได้ไม่ยาก หากทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทำเพื่อพี่น้องประชาชนในหมู่บ้านของตนแล้ว เชื่อได้ว่า จะได้รับความไว้วางใจให้มาทำงานเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหลายวาระแน่นอน

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

การวิเคราะห์ในประเด็นที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกนั้น มีการใช้รูปแบบการเป็นฐานทางการเมือง เป็นประเด็นใหญ่ๆ อยู่ทั้งหมด 4 ประเด็นหลักๆ ได้แก่ การใช้ระบบอุปถัมภ์, การใช้ระบบเครือญาติ, การให้เกียรติยศชื่อเสียงและการให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน

2.1 การใช้ระบบอุปถัมภ์ จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นในตำบลต่างๆ ทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ต่างมีมุมมองและความคิดเห็นตรงกันว่า การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทำงานรับใช้พี่น้องประชาชน ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านของตนเองนั้น สามารถใช้พวกเขาเหล่านี้ เป็นฐานอำนาจทางการเมืองได้ โดยที่ฝ่ายบริหารหรือนักการเมืองท้องถิ่นให้การช่วยเหลือสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ทั้งในด้านที่ทางราชการรองรับ และ

สนับสนุนปัจจัยส่วนตัว ในการให้การดูแลอุปถัมภ์ช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ ตามอำนาจหน้าที่ที่ คณะผู้บริหารมีอยู่ รวมทั้งสามารถใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นเครื่องมือในการเพิ่ม ความสะดวกสบาย ด้วยการส่งใช้กำลังพลในการช่วยเหลือด้านการจราจรให้แก่ชาวบ้านเมื่อมีงานสำคัญ ต่างๆ ในหมู่บ้าน ใช้อำนาจในการสั่งให้ดูแลความสงบเรียบร้อยด้านการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยเป็นต้น

จะกล่าวได้ว่า กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นเครื่องมือชั้นดีอีกกลุ่มหนึ่ง ในการสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมืองท้องถิ่น หากแก่นผู้บริหารท้องถิ่นให้ความใส่ใจ สนใจใน กิจกรรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ให้การสนับสนุนทั้งกำลังกาย กำลังใจ รวมทั้งหาอุปกรณ์ สนับสนุนช่วยในการปฏิบัติงานแล้วละก็ การได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนซึ่งเป็นชาวบ้านในตำบล ชุมชนของตนเองนั้น ย่อมมีผลต่อคะแนนเสียงในการลง สมัครับเลือกตั้งให้กลับเข้ามาบริหารงานในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นอีกครั้ง ย่อมเป็นไปได้ไม่ยาก นึก

2.2 การใช้ระบบเครือข่าย จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหาร ท้องถิ่นในตำบลต่างๆ ทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ต่างมีมุมมองและความ คิดเห็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ในการลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ระบบเครือข่ายมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะเป็นตัวแปรหนึ่งในการที่จะได้รับชัยชนะในการลงสมัคร รับเลือกตั้ง เช่น หากมีใครที่มีญาติที่มีสิทธิออกเสียงมากกว่า มีคนรู้จักเป็นญาติกันทั้งทางตรงและ ทางอ้อม และถ้าสามารถดึงกลุ่มคนที่มีญาติพี่น้องมาๆ เข้ามาในกลุ่มคณะตนได้แล้ว ย่อมมีผลต่อ คะแนนเสียงที่จะได้ไม่มากนักน้อยเพราะฉะนั้น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนก็เป็นกลุ่ม หนึ่งในสังคมท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการดึงมาเป็นพวกของตน ทั้งในเวลาหาเสียงเลือกตั้ง และในเวลาปฏิบัติงานต่างๆ พวกเขาเหล่านี้หากเป็นฐานคะแนนเสียงของกลุ่มใดแล้ว ก็จะมีผลต่อ ความนิยมของฝ่ายนั้นที่ให้การสนับสนุนพวกเขาอยู่

2.3 การให้เกียรติยศชื่อเสียง จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหาร ท้องถิ่นในตำบลต่างๆ ทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ต่างมีมุมมองและความ คิดเห็นไปในทิศทางตรงกันข้าม การที่ให้การสนับสนุนกิจการของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในตำบลของตนนั้น จะสามารถเป็นเครื่องมือในการช่วยฐานเสียงของตนเองได้ด้วย การให้ เกียรติยศชื่อเสียงประกาศความดีในการทำงานของกลุ่มคนกลุ่มนี้ให้คนในสังคมของตนเองรู้ จะทำให้เขาเหล่านี้ มีความภาคภูมิใจในการทำงานของตนเอง เมื่อพวกเขามีความรักในตัวผู้นำ องค์กรแล้ว พวกเขาเหล่านี้ก็ช่วยเหลือสนับสนุนในการเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับนักการเมือง ท้องถิ่น ที่ให้ความสนใจและใส่ใจในการทำงานของกลุ่มของพวกเขา ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นที่

ให้ความสนใจในกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ให้เกียรติในการทำงานของกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ ถือว่ามีกำลังสนับสนุนช่วยส่งเสริมการที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ไม่ยาก

2.4 การให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นในตำบลต่างๆ ทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะอาศัยอำนาจ ดึงญาติพี่น้องเข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมาสนับสนุนการทำงานของตนเองในสมัยที่ตัวเองมีวาระอยู่ อีกทั้งยังมาสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในฝ่ายผู้ปฏิบัติงาน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนทำงานอยู่ กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีความสามารถในการทำงาน อีกทั้งเป็นคนในชุมชนที่มีญาติพี่น้องในชุมชนที่ตนเองอยู่ จึงเป็นกลุ่มคนที่หมายตาต้องใจดึงเอามาเป็นพวกในการทำงาน เพื่อให้การทำงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยคล่องตัวขึ้น โดยจะสรรหาบุคคลที่มีญาติพี่น้องมากๆ มีความเป็นที่รู้จักของคนในสังคม เข้ามาทำงานในองค์กรของตนเอง เพื่อหวังในทางการหาเสียง การสร้างฐานเสียงของตนเองในอนาคตเมื่อมีการลงสมัครเข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสมัยต่อไปได้อีกด้วย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก สรุปได้ว่า ในการเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ทั้งการที่ตัวผู้ที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเอง ก็สามารถใช้การเป็น อปพร. ทำหน้าที่รับใช้พี่น้องประชาชนจนทำให้เกิดการเป็นที่ยอมรับในสังคมท้องถิ่นของตนเองได้ และในส่วนของผู้บริหารท้องถิ่นก็สามารถใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นของตนเองได้ โดยให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นทีมงานของตนเอง โดยใช้ระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติของกลุ่มอปพร. การให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน และการให้เกียรติในการทำงานของกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เพื่อที่พวกเขาเหล่านี้จะมาเป็นทีมงาน ให้การสนับสนุนในการเป็นฐานเสียงสนับสนุนให้เข้ากลับเข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสมัยต่อไปได้ จาก

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก อภิปรายผลดังนี้

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ พบว่า การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในการเมืองระดับท้องถิ่น เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ย่อมมีความสำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง โดยการที่ระบบเครือข่ายที่เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนในการเป็นฐานอำนาจและการสร้างฐานอำนาจในการเป็นฐานเสียงที่จะช่วยในการให้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ นายชนกร แก้วชนะ (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ในองค์กรบริหารส่วนตำบลควนพั่ง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (1) เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ที่มีความสำคัญ ได้แก่ ระบบเครือญาติมาจากหลายฝ่ายทั้ง พ่อแม่ ญาติ พี่น้องเครือญาติ ทางกลุ่มญาติ ตรงกับแนวคิดและทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ (สุธีวงศ์ พงษ์ไพฑูย์, 2547, น. 9) โดยนำเอาพุทธวิถีการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ เรื่องการ “สาวย่านนับโยค” เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้เพื่อสืบหาเครือญาติ หรือไล่เรียงลำดับญาติโดยสาวลึกลงไปยังบรรพบุรุษว่ามีใครโยงโยงเป็นเทือกเขาเหล่ากออย่างไร โดยมุ่งหวังหาญาติให้มากเพื่อเป็นฐานเสียงช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง นักการเมืองคนไหนมีญาติมากย่อมมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูง รวมทั้ง ระบบพรรคพวกเพื่อนฝูง เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริม เพราะพรรคพวกจะช่วยเป็นหัวคะแนน ช่วยหาเสียง ชื้อเสียง รวมทั้งใช้อำนาจบารมี อิทธิพล เงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ได้รับการเลือกตั้ง

จากงานวิจัยที่กล่าวอ้างถึง พบว่าการที่นักการเมืองท้องถิ่นที่มีกลุ่มญาติพี่น้องมาก มีพวกพ้องมากย่อมมีโอกาสได้รับเสียงสนับสนุนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมาก หากกลุ่มบุคคลใด มีญาติพี่น้องน้อยหรือมีผู้รู้จักน้อย ก็มีโอกาสแพ้การเลือกตั้งในการลงสมัครรับเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นได้เช่นกัน ดังนั้น การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ที่มีญาติพี่น้องมากและผู้บริหารท้องถิ่นเห็นความสำคัญ โดยสามารถดึงเอาอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน คนนั้นเข้ามาทำงานในองค์กรของตนเองได้ ก็เหมือนได้เอาญาติพี่น้องเข้ามาเป็นพวกได้เช่นกัน

ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ นายฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า (1) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นมี 4 วิธี คือการให้ผลประโยชน์ตอบแทน โดยแบ่งเป็นการตอบแทนภายในองค์กรเทศบาลและภายนอกองค์กรเทศบาล เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในการเข้ามาดำรงตำแหน่งในสมัยต่อไป การให้การศึกษอบรมเพิ่มความรู้ในด้านอาชีพ การใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นการอุปถัมภ์อย่างชอบธรรม มีลักษณะของ “การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์” และ “การพึ่งพิง” ระหว่างกันรวมทั้ง การอุปถัมภ์แบบให้ส่วนบุคคลรวมถึงความสะดวกในการ

ดำเนินการต่างๆในการติดต่อราชการ การใช้อำนาจหน้าที่ในการอุปถัมภ์ด้านตำแหน่งงาน การใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่มีลักษณะในเชิงอุปถัมภ์

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า หากผู้บริหารท้องถิ่นในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ให้การสนับสนุนกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแล้ว การใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นการอุปถัมภ์อย่างชอบธรรม มีลักษณะของ “การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์” และ “การพึ่งพิง” ระหว่างกันรวมทั้งการอุปถัมภ์แบบให้ส่วนบุคคลรวมถึงความสะดวกในการดำเนินการต่างๆในการติดต่อราชการ การใช้อำนาจหน้าที่ในการอุปถัมภ์ด้านตำแหน่งงาน กับกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลุ่มนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในชุมชนของตนเอง พวกเขากลุ่มนี้จะเป็นฐานเสียง เป็นฐานอำนาจทางการเมืองของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง

และยังมีงานวิจัยที่สอดคล้อง ตรงกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง คืองานวิจัยของ มงคล เกษประทุม (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย กล่าวถึงในประเด็นที่ (2) ได้แก่ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัว เป็นปัจจัยพื้นฐานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนจนได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเครือญาติ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อนักการเมืองท้องถิ่นรองจากปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนจากเครือญาตินักการเมืองจะประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเพื่อน เป็นปัจจัยที่ช่วยนักการเมืองลงพื้นที่ช่วยในการแสวงหาผู้สนับสนุนให้นักการเมืองได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์ เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยเสริมจากภายนอกที่ช่วยสนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงพออภิปรายผลจากการศึกษาวิจัย เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้ว่า การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างที่จะมาช่วยสนับสนุนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีการสร้างฐานอำนาจของตนเองโดยใช้ปัจจัยทางสังคม เป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างฐานอำนาจ การเข้ามาทำงานรับใช้ชุมชน เสียสละเวลาทำมาหากิน มาทำงานบริการสังคม เป็นที่รู้จักและชื่นชมในสังคมนั้นๆ ซึ่งแตกต่างจากการใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเมือง เพราะพวกเขาเหล่านี้ส่วนใหญ่ล้วนเป็นชาวบ้าน ไม่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจ หรือมีอำนาจทางการเมืองมาก่อน ดังนั้น กลุ่มคนกลุ่มนี้จึงอาศัยปัจจัยทางสังคมเป็นหลัก โดยทำงานให้เป็นที่ประจักษ์ ผู้คนในชุมชนเห็นผลงาน ยกย่องให้

เกียรตินับถือ แล้วพัฒนาตนเองมาลงสู่สนามการเมืองท้องถิ่น โดยการลงสมัครแข่งขันเลือกตั้งในตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ก็เป็นไปได้ว่าการสร้างฐานอำนาจทางสังคมจะช่วยให้ประชาชนเลือกเข้ามาบริหารงาน ทำงานในชุมชนของตนเอง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป

รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนก็ต้องมีการสนับสนุนที่สำคัญคือ จากระบบเครือข่ายความร่วมมือ เช่นกัน หากญาติพี่น้อง ครอบครัว วงศาคณาญาติให้การสนับสนุนน้อย ก็อาจไม่สามารถที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ดังข้อมูลที่ทำการศึกษาว่า ถ้าใครมีญาติพี่น้องมากย่อมมีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งมากกว่าบุคคลที่มีญาติพี่น้องน้อย

ในส่วนผู้บริหารท้องถิ่นนั้นก็สามารถใช้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) สร้างฐานอำนาจของตนเองได้เช่นกัน โดยใช้ระบบอุปถัมภ์ลักษณะของ “การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์” และ “การพึ่งพิง” ระหว่างกันทั้งสองฝ่าย ทั้งตัวผู้บริหารท้องถิ่นเองที่ได้รับผลประโยชน์ และตัวของกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนก็ได้รับประโยชน์จากการเข้ามาดูแลของผู้บริหารท้องถิ่น กล่าวคือ การที่ผู้บริหารใช้กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทำงานแทนตน เป็นไม้เป็นมือ ในการทำงานในชุมชน โดยมอบหมายหน้าที่ในการทำงานดูแลความสงบเรียบร้อยให้กับประชาชนในงานต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นประชาชนจัดขึ้นในงานสาธารณะ เช่น งานประจำปีในหมู่บ้าน ดูแลการจราจรในชุมชน โดยที่ออกคำสั่งปฏิบัติหน้าที่ให้มาทำงานตามที่ผู้บริหารท้องถิ่นสั่งการให้มาทำ ก็เหมือนว่า กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ทีมงานเดียวกับผู้บริหารท้องถิ่น อีกทั้ง การที่ผู้บริหารท้องถิ่นเข้าไปดูแลโดยใช้ระบบอุปถัมภ์กับกลุ่มทางสังคมกลุ่มนี้ (อปพร.) ยังได้การนับถือและชื่นชมจากเครือข่ายของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สามารถช่วยในการเป็นฐานคะแนนเสียง ฐานอำนาจของตนเอง รวมทั้งการให้เกียรติยศชื่อเสียงเมื่อพวกเขาปฏิบัติงานได้อย่างดี และให้เกียรติซึ่งกันและกันในสังคม การให้ตำแหน่งหน้าที่การงานของบุคคลในกลุ่มของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่มีความสามารถที่มีญาติพี่น้องมากๆ ในชุมชนนั้น เพื่อให้ญาติพี่น้องเขาเห็นถึงการให้ความช่วยเหลือของตัวผู้นำท้องถิ่นในการดึงลูกหลานพี่น้องของกลุ่มพวกเขา เข้ามาทำงานในองค์กรท้องถิ่นที่ตนยังมีอำนาจบริหารงานอยู่ ย่อมเป็นปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่น โดยใช้ระบบอุปถัมภ์ลักษณะของ “การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์” และ “การพึ่งพิง” ระหว่างกันทั้งสองฝ่าย

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นจะใช้ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง โดยใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการเมือง เพราะมีต้นทุนปัจจัยเหล่านี้พร้อมมากแล้ว จึงแสวงหาและใช้เครื่องมือเพื่อเข้าไปสู่ปัจจัยกระบวนการทางสังคม โดยใช้กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)เป็นเครื่องมือขึ้นดีในการเข้าถึงใจพี่น้องประชาชนได้อีกทางหนึ่ง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

มีข้อดี ในส่วนของผู้ที่ถูกศึกษา คือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ให้ความร่วมมือเป็นอย่างมากในการให้ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ การแสดงความคิดเห็นที่ตรงประเด็นในการศึกษาวิจัย เพื่อส่งต่อความคิดเห็นของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องทางการเมืองในท้องถิ่นต่อไป รวมถึงได้ทราบถึงทัศนคติของผู้บริหารท้องถิ่นแต่ละท้องที่ ที่มีต่อกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของตนเอง ในการที่จะอาศัยพวกเขาเหล่านั้นจะมาเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของตน

ข้อด้อย ในส่วนของการศึกษาวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีเนื้อหาค่อนข้างมากการรวบรวมข้อมูลแต่ละที่ห่างไกลและต้องใช้ระยะเวลาในการไปสัมภาษณ์ เสาะแสวงหาข้อมูลนาน เนื่องจาก กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กระจายกระจายกันหลายพื้นที่ แต่ละท่านมีหน้าที่การงานต่างกัน ไป ต้องรอให้มีการประชุมหรือเข้าไปนัดหมายบุคคลที่เป็นผู้นำส่วนตัว จึงจะได้ข้อมูลเชิงลึก ที่ครบถ้วน แต่ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาได้และวิเคราะห์แล้วนั้น ก็มีความชัดเจนและตอบปัญหาวัตถุประสงค์ได้ครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยทุกประการ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการสร้างฐานอำนาจในกลุ่มของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับอำเภอเท่านั้น ซึ่งหากมีการศึกษาครั้งต่อไป เห็นควรที่จะศึกษาในระดับจังหวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นภาพระดับการเมืองระดับจังหวัด เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นที่ผู้นำท้องถิ่นเห็นความสำคัญในการทำงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมากยิ่งขึ้น

3.2 ในชุมชนยังมีกลุ่มอาสาสมัครที่อยู่ในชุมชนอีกหลากหลายกลุ่ม ซึ่งสามารถเป็นฐานอำนาจทางการเมืองได้ หากมีการศึกษาครั้งต่อไป ความศึกษาเพิ่มเติมหลายๆกลุ่ม โดยนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ไปต่อยอด เพื่อให้ทราบว่า กลุ่มอาสาสมัครกลุ่มอื่นๆ สามารถเป็นฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นได้หรือไม่

3.3 ควรมีการศึกษาในมุมมองของประชาชนทั่วไป ที่ไม่ได้เป็นนักการเมืองท้องถิ่น เป็นชาวบ้านธรรมดาในมุมมองที่มีต่อการที่พวกเขาต้องการนักการเมืองเช่นไร หากนักการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เขาจะเลือกหรือไม่ และมีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นเครื่องตัดสินใจในการเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของคนในชุมชนที่จะทำการศึกษานั้น เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการหาเหตุปัจจัยที่ชุมชนต้องการในตัวนักการเมืองท้องถิ่นของพวกเขาต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จุฑามาศ โสมภิรมย์. (2555). การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีของนายชาญ พวงเพ็ชร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ชิตพล กาญจนกิจ. (2540). การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- โชติ มีอูธร. (2561, 20 พฤศจิกายน). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์ สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ห้องประชุมศูนย์ประสานแผนที่ว่า การอำเภอวัดโบสถ์ อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก.
- ชัยวัฒน์ แสงอยู่. (2561, 6 พฤศจิกายน). ประธานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลท้อแท้ สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ศาลาประชาคม ศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก อ.เมือง จ.พิษณุโลก.
- เดชะ สิทธิสุทนต์. (2541). การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่ม “สันติธรรม” ในเทศบาลนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดอกรัก เนียมเปี่ยม. (2560, 20 พฤศจิกายน). หัวหน้าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลท้อแท้ สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ห้องประชุมศูนย์ประสานแผนที่ว่า การอำเภอวัดโบสถ์ อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก.
- ทัตพงษ์ อินสูตร. (2562, 27 มีนาคม). หัวหน้าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลบ้านยาง สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ศาลาประชาคม ศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก อ.เมือง จ.พิษณุโลก.
- ชนกร แก้วชนะ. (2553). เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ในองค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง อำเภอ ร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- นลินี ดันฐานิตต์. (2525). การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในชนบทไทย : ศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านที่มีโครงการของรัฐและหมู่บ้านที่ไม่มีโครงการพัฒนาของรัฐ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยามหาบัณฑิต (สังคมวิทยา) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- เนรมิต บัวแก้ว. (2561, 20 พฤศจิกายน). อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลหินลาด
สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด
อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก
- บุญส่ง สุดใจ. (2560, 17 พฤศจิกายน). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง สัมภาษณ์โดย
จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อ.วัดโบสถ์
จ.พิษณุโลก.
- ประสิทธิ์ คงจันทร์. (2562, 27 มีนาคม). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท้อแท้ สัมภาษณ์โดย
จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ศาลาประชาคม ศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก อ.เมือง
จ.พิษณุโลก.
- ประชน คงฤทธิศึกษากร. (2534). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
อุษาการพิมพ์.
- ปรีชา จันโต. (2561, 15 พฤศจิกายน). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคันไ้ สัมภาษณ์โดย
จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 9 อ.วังทอง
จ.พิษณุโลก.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2547). *การปกครองท้องถิ่นไทย ในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
_____. (2554). *การเมืองท้องถิ่น การเมืองของใคร โดยใคร และเพื่อใคร* (ปรับปรุงครั้งที่ 1).
นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.
- _____. (2554). *การกระจายอำนาจ แนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย*. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มงคล เกษประทุม. (2552). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- มิตร อินดีสี. (2561, 20 พฤศจิกายน). ประธานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลคันไ้
สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ศาลาประชาคม ศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก
อ.เมือง จ.พิษณุโลก
- ลูกทุ่ง กุลคง. (2560, 14 พฤศจิกายน). ประธานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลท่างาม
สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม
อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก.

- ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์. (2552). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในเมืองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วิทวัส สอนสุภาพ. (2560, 16 พฤศจิกายน). หัวหน้าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลหินลาด สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก.
- วินัย รัตนพงศ์. (2562, 26 มีนาคม). หัวหน้าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลวัดโบสถ์ สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์ อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก.
- วีรวัฒน์ ตาละนาค. (2562, 27 มีนาคม). อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลคันไ้ สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก อ.เมือง จ.พิษณุโลก.
- สุจิต บุญบงการ. (2532). *การเมืองเปรียบเทียบ : ปัญหาและแนวความคิด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2531). *ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวทางการใช้เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- สถาพร ปานมี. (2560, 13 พฤศจิกายน). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก.
- สนม จันทร์คง. (2560, 14 พฤศจิกายน). สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลท่างาม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ห้องประสานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก.
- สุรพล สาสน. (2560, 16 พฤศจิกายน). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก.
- สุรินทร์ พูลนุช. (2561, 9 พฤศจิกายน). ประธานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลวัดโบสถ์ สัมภาษณ์โดย จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา ศาลาประชาคม ศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก อ.เมือง จ.พิษณุโลก.

- สมัย พรมมา. (2561, 30 พฤศจิกายน). อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลหินลาด
สัมภาษณ์โดย จำเริญ วราพงษ์ อ่อนตา สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด
อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย. (2541). พฤติการณ์การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในเขตอำเภอเมือง
เชียงใหม่. กรุงเทพฯ: ลำพวยการพิมพ์.
- สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.
(2562). คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน. สืบค้นจาก
http://122.155.1.141/upload/minisite/file_attach/185/56a1f88376ff7.pdf
- อุไร อ่ำอ่วม. (2560, 14 พฤศจิกายน). สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลท่างามและ
รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม สัมภาษณ์โดย จำเริญ วราพงษ์
อ่อนตา ห้องประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2557). แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน:สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของ
ประชาธิปไตย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

คำชี้แจง

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)กับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น เพื่อศึกษาการเข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)เพื่อช่วยงานสังคมต่างๆ และหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานของ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) เพื่อมีผลประโยชน์ต่อบทบาทในสังคม หรือเพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

โปรดตอบคำถามตามความจริง คำตอบที่ท่านให้สัมภาษณ์ให้ผู้วิจัย ถือว่าเป็นความลับที่สุด ผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านมาวิเคราะห์เพื่อการวิจัยเท่านั้น

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เพื่อศึกษา

- การสัมภาษณ์ถึงการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- บทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง

การเมือง

2. หลักการจัดทำแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดทำตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิจัย

3. การวิจัยครั้งนี้เป็น ไปเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาด้านนิติศึกษา

สาขารัฐศาสตร์ แขนงวิชา การเมืองการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือกับงานวิจัย มา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการสร้างฐานทางการเมืองของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อศึกษาบทบาทอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) ในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

* ชื่อ (นาย,นาง,นางสาว,อื่นๆ).....สกุล

ประกอบอาชีพภูมิลำเนา.....

บ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ วัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

* ระยะเวลาในการเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้นำในชุมชน และ ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ อปพร.....

* ท่านคิดว่า บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) ในสายตาของท่านควรเป็นเช่นไร.....

* การทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) ทำให้ประชาชนรู้จักท่านมากขึ้น หรือไม่ อย่างไร

* ท่านคิดว่า การเป็น อปพร. ของท่าน ถ้าท่านจะลงเล่นการเมืองท้องถิ่น จะมีส่วนในการได้รับเลือกตั้งมา ได้หรือไม่

* การเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองของท่าน ท่านคิดว่า การเป็น อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) มีส่วนช่วยในการเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือไม่

* หากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ให้ความสนใจ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)แล้ว สามารถช่วยให้เป็นฐานอำนาจทางการเมือง ได้หรือไม่

*** ขอบขอบคุณครับ ***

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	จำเอก วราพงษ์ อ่อนตา
วัน เดือน ปีเกิด	9 มกราคม 2525
สถานที่เกิด	ตำบลวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต เทคโนโลยีอุตสาหกรรม (เทคโนโลยีไฟฟ้า อุตสาหกรรม) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี พ.ศ. 2548 รัฐศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2549
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
ตำแหน่ง	นักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

